T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji Anabilim Dalı
Klasik Arkeoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Sagalassos'un Kalıp Yapımı Kandilleri

Yaprak Özkönü
2501030563

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

İstanbul 2006

ÖZ

Bu Yüksek Lisans tezinde Sagalassos antik kentinde bulunmuş olan pişmiş toprak kalıp yapımı kandiller incelenmiştir. Çalışma, 1990-2004 yıllarında Sagalassos kentinde gerçekleştirilen kazı ve yüzey araştırmalarında ele geçen, tüm ve tüme yakın kalıp yapımı kandiller ile sınırlandırılmıştır. Kandiller ile birlikte 1990-2004 yıllarında bulunmuş olan kalıplar da incelenerek değerlendirilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this project is to study complete and nearly complete mould-made oil lamps found in Sagalassos during the excavation and survey campaigns of 1990-2004. The moulds found in 1990-2004 excavation and survey campaigns in Sagalassos are examined with the oil lamps as well.

ÖNSÖZ

Sagalassos'un kalıp yapımı kandillerinin incelendiği bu çalışma Prof. Dr. Elif Tül Tulunay danışmanlığında bir Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Araştırmada katalog oluşturularak incelemeye konu olan kandiller bir araya toplanmış, tiplerine göre sınıflandırılmış ve kandillerdeki tipolojik ve kronolojik değişimin varolup olmadığı incelenmiş, konu analojiler ile desteklenmiştir. Sagalassos'un, Anadolu'da sınırlı sayıda bulunan keramik ve kandil üretim merkezlerinden biri olması ve daha önce bu konuyla ilgili ayrıntılı olarak inceleme bulunmaması nedeniyle önem taşıyan çalışmanın, kandiller üzerine yapılacak gelecekteki araştırmalarda da faydalı olacağını ümit ediyorum.

Çalışmamda öncelikle değerli görüşleri, desteği ve yardımları için tez danışmanım Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a, bu konuyu incelememi sağlayan, çalışmam sırasında, uzakta da olsa, her türlü yardımını ve sabrını esirgemeyen, sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayan Prof. Dr. Jeroen Poblome'a ve konuyu incelememe izin veren Prof. Dr. Marc Waelkens'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu, Doç. Dr. İnci Delemen ve Prof. Dr. Sümer Atasoy'a bilimsel alandaki gelişimime katkı sağladıkları için teşekkür ederim.

Erişemediğim yayınları, kandil fotoğraflarını ulaştıran ve benimle görüşlerini paylaşan Ar. Gör. Philip Bes'e, metal ve cam yapımı kandilleri hakkında beni aydınlattıkları ve çalışmam sırasındaki yardımları için araştırma görevlileri Ar. Gör. Nathalie Kellens ve Ar. Gör. Veerle Lauwers'e, değerli görüşlerini benimle paylaşan Dr. Nalan Fırat ve Yard. Doç. Dr. Sedef Çokay'a, Burdur Müzesi'nde çalışmama izin veren ve bana her türlü yardımı gösteren Burdur Müze Müdürü Hacı Ali Ekinci'ye ve müze çalışanlarına teşekkür borçluyum.

Burdur'a gelerek müzedeki kandillerin fotoğraflarını çeken, çizimlerini yapan David Gueulette'e tezim boyunca gösterdiği destek için; dostlarım Senem Özden ve Mete Aksan'a her zaman yanımda oldukları, çeşitli aşamalarda bana verdikleri tavsiyeler ve görüşleri için; eniştem Kerem Öztürk ve kardeşim Gonca Öztürk'e Almanca

çevirilerde bana yardımcı oldukları için; annem ve babama her türlü destekleri, sabırları ve rahat bir ortamda çalışmamı sağladıkları için çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Öz/Abstract…….....iii

Önsöz…….....iv

Haritalar Listesi……..vii

Levhalar Listesi…….ix

Tablolar Listesi …….x

Kısaltmalar Listesi …….....xi

Giriş…….....1

I. Sagalassos Kenti……..4

A. Konum ve Tarihçe…….4

B. Arkeolojik Araştırmalar……6

C. Kentin Gelişimi ve Ögeleri…….....7

II. Çömlekçiler Mahallesi……..10

A. Üretim ve Hamur 1…. ……...11

B. Kandiller…….13

1. Çark Yapımı ……...13

2. Kalıp Yapımı……...13

a. Yapım Tekniği ve Kullanılan Malzemeler……...14

b. Diskus Üzerindeki Bezemeler……..17

III. Sagalassos Kalıp Yapımı Kandilleri…….....18

A. Diskuslu Kandiller (Tip I)…….....18

1. Diskusu ve Burnu Kanalla Birbirine Bağlananlar..….....18

a. İçbükey Diskusu Çember Kenarlı…….18

b. İçbükey Diskusu Damla Biçimli……...20

c. Düz Diskusu Çember Kenarlı……...22

(1) Eğimli Omuzlu……...22

(2) Yatay Omuzlu……24

d. Düz Diskusu Damla Biçimli……26

(1) Eğimli Omuzlu……..26

(2) Keskin Eğimli Omuzlu……..28

2. Diskusu Sınırlananlar……30

a. Diskusu İçbükey……30

(1) Yüksek Gövdeli……...……..30

(2) Çift Konik Gövdeli……32

b. Diskusu Düz……..33

(1) Eğimli Omuzlu……..33

(2) Yatay Omuzlu……...34

B. Diskussuz (Boyunlu) Kandiller (Tip II)……..35

C. Plastik Kandiller.....37

D. Tipoloji Dışı.....38

E. Kalıplar.....38

Sonuç.....43

Ek 1: Kandil Kataloğu.....48

Ek 2: Kalıp Kataloğu.....115

Kaynakça

Haritalar

Levhalar

Tablolar

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1 : Sagalassos'un Konumu, Waelkens 1995b, s. 31.
Harita 2 : Sagalassos'un İmparatorluk Dönemi Territoryumu, Waelkens v.d. 2000b, res. 219.
Harita 3 : "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu"nun Dağılım Haritası, Poblome; Waelkens 2003, res. 104

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1	Sagalassos'un Kent Planı, Waelkens v.d. 2000b, çiz. 219. (Aslından Türkçeleştirilmiştir.)
Levha 2a	Augustus Dönemine Tarihlenen İşlik, Poblome v.d. 2003, çiz.1.
Levha 2b	Alexandreia'da Bulunmuş Sagalassos Çark Yapımı Kandili, Poblome, Waelkens 2003, res. 104.
Levha 3a	Pidisia Antiokheiası'nda Bulunmuş Sagalassos Kalıp Yapımı Kandil, Laflı 2004, çiz. 2.
Levha 3b	Sagalassos Çark Yapımı Kandil Tipleri, Scheltens 1993.
Levha 4a	57 katalog no.'lu kandil.
Levha 4b	9 katalog no.'lu kandil.
Levha 5	Wiesenau'daki Kandil Fırını, Forbes 1958, çiz. 32
Levha 6a	Geç Roma Dönemi'ne Ait Kalıp Yapımı Kandil, Figürin ve Mataralar (Oinophoroi) Üreten İşlik, Prof. Dr. Jeroen Poblome'a bu plan için teşekkür ederim.
Levha 6b	Geç Roma Dönemine Ait Kalıp Yapımı Kandil, Figürin ve Mataralar (Oinophoroi) Üreten İşlikten Bir Fırın, Fırın 4, Waelkens 2006d.
Levha 7a	Wiesenau'daki Kandil Fırınının Kesiti, Forbes 1958, çiz. 32
Levha 7b	SA.00.G.3 Kazı Envanter No.'lu Kandil
Levha 8	Sagalassos Kalıp Yapımı Kandillerinin Buluntu Planı
Levha 9a	Kalıp 1 ve Örnek Kandili.
Levha 9b	Kalıp 1 ve 7 Katalog No.'lu Kandil.
Levha 10a	Kibyra'da Bulunmuş Kandiller, Başer 1991, res. 18.
Levha 10b	Kalıp 10 ve Örnek Kandili.
Levha 11a	Perge'de Bulunmuş Kandil, Çokay 1996, Kat. no. 130.
Levha 11b	Kalıp 9.
Levha 11c	Perge'de Bulunmuş Kandil, Çokay 1996, Kat. no. 132.
Levha 12a	Amorium'da Bulunmuş Kandiller, Gill and Şen 2003, çiz. III/9.
Levha 12b	65 Katalog No.'lu Kandil.
Levha 12c	66 Katalog No.'lu Kandil.
Levha 13	67 Katalog No.'lu Kandil.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Kandil Bölümleri Terminolojisi
Tablo 2 : Sagalassos Kalıp Yapımı Kandilleri
Tablo 3 : Yatay Gövde Kesitine Göre Kandil Formları
Tablo 4 : Kalıplar

Tablolarla ilgili Açıklamalar

Bir kandilin bölümleri için kullanılan terminolojiyi açıklayan tabloda (Tablo 1) Türkçe terimler örnek bir kandil çizimi üzerinde, kırmızı renkte işaretlenmiş, ayrıca, her birinin Latince, İngilizce, Almanca ve Fransızca karşılıkları da verilmiştir[1].

Tablo 2'de, kandil tipleri ve alt grupları, kandillerin üst görünüm, kesit çizimleri ve saptanan tarihleri verilmiştir. Üst görünüm çizimlerinin yanında, kandillerin katalog numaraları bulunmaktadır. Plastik ve ithal kandiller de bu tabloda yerini almıştır.

Tablo 3'te, kandiller, yatay gövde kesitlerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada, kandilin burun ve tutamağı dışarıda bırakılarak, gövde uzunluğunun genişliğine oranı alınmıştır. Tablo 3'te bu oranlar, oranlara karşılık gelen gövde formları ve bu formlara sahip kandillerin çizimleri yer almaktadır.

Tablo 4'te, üst ve alt yarım kalıbı olarak sınıflandırılan kalıplar, bunların üst görünüm çizimleri ve saptanan tarihleri verilmiştir. Üst görünüm çizimlerinin yanında, kalıpların numaraları bulunmaktadır. Tablolarda verilen çizimler ölçekli değildir.

[1] Latince/Yunanca terminoloji için H. B. Walters'ın, Fransızca terminoloji için J. Oziol ve J. Pouilloux'un eserinden yararlanılmış, İngilizce ve Almanca terminolojiler için, yayınlarda en çok kullanılan terimler seçilmiştir. Kandillere uygulanan bezemelerin tanımlanmasında kullanılan terminoloji için ise, A. T. Ökse'nin eseri kullanılmıştır. Bkz. H.B. Walters, Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum, , Londra, 1914, s. xiii.; Th. J. Oziol, J. Pouilloux, Salamine de Chypre, I, Les Lampes, Paris, 1969, çiz.. VI.; A. Tuba Ökse, Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1993.

KISALTMALAR LİSTESİ

Antik yazarlara ait eserlerin kısaltılmasında, Der Kleine Pauly 1, Lexicon der Antike, Stuttgart, Alfred Druckenmüller Verlag, 1964, XXI ve devamındaki kısaltmalar kullanılmıştır. Bunun dışında tezde kullanılan kısaltmalar aşağıda verilmiştir:

A.e	Aynı Eser
Bkz.	Bakınız
cm.	Santimetre
Çev.	Çeviren
Çiz.	Çizim
Ed.	Editör
G.	Genişlik
K.	Kalınlık
Kat. no.	Katalog numarası
Kazı	Kazı Envanter numarası
M.Ö.	Milattan önce
M.S.	Milattan sonra
Müze	Müze Envanter numarası
Res.	resim
Res. no.	Resim numarası
s.	sayfa/sayfalar
v.d.	ve devamı
yy.	Yüzyıl
U.	Uzunluk
Y.	Yükseklik

Kandil ve Kalıpların Buluntu Yerlerinin Kısaltmaları

AP	Antoninus Pius Temple/Antoninus Pius Tapınağı
B	Bouleuterion
DA	Domestic Area/Konut Alanı
DT	Doric Temple/Dor Tapınağı
F	Site F/Alan F
H	Heroon
LA	Lower Agora/Aşağı Agora
LW	Kitaplığın Batısı
N	Geç Hellenistik Nymphaion
NEG	Northeast Gate/Kuzeydoğu Kapısı
UA	Upper Agora/Yukarı Agora
UAN	Upper Agora North/Yukarı Agora'nın Kuzeyi

Y	Yüzey
PQ	Potter's Quarter/Çömlekçiler Mahallesi

Kataloglarla İlgili Açıklamalar

Sagalassos'ta alanlar için kullanılan İngilizce isimler ve Türkçe karşılıkları, kısaltmalar listesinde "Kandil ve Kalıpların Buluntu Yerlerinin Kısaltmaları" başlığı altında verilmiştir. Bu alanlarının konumları ise, kandil ve kalıpların kazı envanter numarasında verilen kısaltma biçiminde, Levha 8'de gösterilmektedir.

Tezde incelenen kandil ve kalıplar, bir adet ithal kandil hariç, Sagalassos'ta "Hamur 1" (Fabric 1) olarak sınıflandırılan hamur kullanılarak üretildiklerinden ve Hamur 1'in özellikleri sayfa 12'te anlatıldığından dolayı, katalogda, hamur ile ilgili kısımda sadece "Hamur 1" ibaresi yeterli görülmüştür.

Kandillerin büyük bir kısmının yüzeyi, alacalı bir görünüm sergilemektedir. Böyle alacalı görünüme sahip kandiller için sadece "Alacalı astarlı" ibaresi kullanılmış, tek renk astara sahip olanların ise, astar rengi verilmiştir. Kalıplarda ise astar rengi yerine hamur rengi belirtilmiştir. Hamur ve astar renklerini belirlemede, Munsell Soil Color Chart 2000 renk kataloğu kullanılmıştır.

GİRİŞ

Sagalassos'ta, 1987 yılında yapılan yüzey araştırmaları sırasında, "Çömlekçiler Mahallesi"nin bulunması ile başlatılan sondaj ve kazı çalışmaları, burada keramik üretimi yapıldığını göstermiş ve çeşitli dönemlere ait işlikler, fırınlar ortaya çıkarılmıştır. Özellikle 2004 yılında, Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen kalıp yapımı kandil, figürin ve matara (oinophoros) üretildiği saptanan bir işliğin ve 1990 yılından beri, kentte çeşitli alanlarda yürütülen kazı çalışmalarında, üst ve alt yarı kalıplarının bulunması araştırmamız açısından büyük önem taşımaktadır. Bu keşifle Sagalassos'un, Anadolu'da kandil üretimi yapan az sayıdaki antik kentten bir yenisi olduğu söylenebilir.

Sagalassos'ta metal, cam ve pişmiş toprak kandil üretimi yapılmaktaydı. Sagalassos'un metal buluntuları, Belçika Leuven Üniversitesi'nden Ar. Gör. Nathalie Kellens; camları ise aynı üniversiteden Ar. Gör. Veerle Lauwers tarafından doktora tezi kapsamında incelenmekte olduğundan, her iki çalışmanın içinde bu malzemelerden kandiller de yer almaktadır. Sagalassos'un pişmiş toprak çark ve kalıp yapımı kandilleri ise şimdiye dek çok az çalışılmıştır [2]. Bu araştırmaların tarihleri, Sagalassos'taki kazıların başlangıcına rastladığından, incelenen malzeme ve dolayısıyla sonuçlar da kısıtlıdır.

Bu tezde, Sagalassos'ta 1990-2004 yıllarında yürütülen kazı ve yüzey araştırmalarında bulunmuş, tüm ve tüme yakın kalıp yapımı pişmiş toprak kandillerin, tipolojik olarak sınıflandırılması, analojilerinin saptanması ve dönemlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca kandil-kalıp ilişkisini daha iyi anlayabilmek için ele geçen kalıplarla da karşılaştırma yapılmış ve bunların kataloğu ekte verilmiştir.

---

[2] Erika Scheltens, "Some Wheelmade Lamps of Sagalassos, A Preliminary Note", Ed. M. Waelkens and J. Poblome, Sagalassos II, Report on the Third Excavation Campaign of 1992, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 6, Leuven, 1993, s. 191-207; I. Roovers, "The Lamps", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, 1993, s. 153-162.

Tezle ilgili ön çalışmaya, 2004 yılında başlanmıştır. Öncelikle, tez konuma giren kandiller ve kalıplar, bulundukları alanlara göre ayrılarak tümlenmiş ve eldeki kalıplardan ne tip kandillerin üretildiğini anlayabilmek için, kalıba zarar vermeyecek "dişçi mumu" [3] ile örnek kandiller çıkarılmıştır [4]. Kandil ve kalıpların fotoğrafları çekilmiş, [5] elimizde var olan çizimler kontrol edilerek, eksik ya da yanlış olanlar, çizim ekibi tarafından tamamlanmıştır [6]. Burdur Müzesi'nde sergilenen kandiller için de, bu müzede bir hafta süresince aynı yöntemle çalışılmıştır. Daha sonra, hamur, astar, gövde formları, ve diskuslarına göre incelenen kandillerin, tipleri ve alt grupları belirlenmiş, modern yayınlar yardımıyla analojileri araştırılmış ve son olarak tarihlemeleri yapılmıştır.

Tez, üç ana bölüm ve iki katalogdan oluşmaktadır. İlk bölümde, Sagalassos kenti anlatılmaktadır. İlk alt başlıkta kentin konum ve tarihçesi, ikinci alt başlıkta kentte şimdiye kadar yürütülen arkeolojik araştırmalar, üçüncü alt başlıkta kentin gelişimi ve kent ögeleri hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, "Çömlekçiler Mahallesi"nin konumu ve burada yapılan araştırmaların sonuçlarıyla ilgili kısa bir girişten sonra, ilk alt başlıkta Sagalassos'taki keramik üretimi, keramik buluntularının hamurlarına göre ayrımları ile kandil ve kalıpların da yapımında kullanılan "Hamur 1" açıklanmıştır. Kandiller adını taşıyan ikinci alt başlık, kendi içinde daha alt başlıklara ayrılmakta, Sagalassos'un çark yapımı kandilleri ile ilgili bilgi yanı sıra, kalıp yapımı kandillerin yapım teknikleri ve diskuslarında bulunan bezemelerini içermektedir.

---

[3] Dişçilerin, diş kalıplarını almak için kullandıkları bir madde. Plastik bir görünüme sahip olan bu madde, "dişçi wax"ı olarak da bilinmektedir. Sagalassos'ta kullanılan ürün, kalıba zarar vermemektedir.

[4] Kandillerin birleştirilmesi, temizlenmesi ve kalıplardan pozitiflerin çıkarılması, Sagalassos'ta küçük eser konservasyonunda görevli Emine Koçak, Canan Ustabay, Filiz Zeyveli ve Ozan Tanrıöver tarafından yapılmıştır.

[5] Sagalassos'ta korunan kandil ve kalıpların fotoğrafları, Bruno Vandermeulen ve Danny Veys tarafından, müzede korunan kandillerin fotoğrafları, David Gueulette tarafından çekilmiştir.

[6] Kandil ve kalıpların çizimleri, çoğunlukla Sagalassos'ta her yıl değişen bir grup tarafından yapılmıştır. Özellikle Neslihan Yılmaz'a ve Senem Özden'e teşekkür ederim.

Üçüncü ve son bölümde, diskus özellikleri esas alınarak tipolojik olarak sınıflandırılan, omuz/gövde formlarına göre daha alt gruplara ayrılan Sagalassos'un kalıp yapımı kandilleri ve bunlara ait kalıplar yer almaktadır. Bu bölümde kandil tipleri ve alt grupları, kandillerin yatay kesitlerine göre gövde formları, tiplerin genel özellikleri, tiplere ait kalıbın varolup olmadığı incelenmiş, kandillerin analojileri saptanmaya çalışılmış ve tarihlemeleri yapılmıştır [7].

Kataloglarda, her kandilin/kalıbın katalog/kalıp numarası, tipi/üst yarı ya da alt yarıya aitliği, kazı ve varsa müze envanter numarası, buluntu yeri ve tabakası, nerede korunduğu, hamuru, astarı, astar/hamur rengi, uzunluğu, genişliği, yüksekliği/kalınlığı, korunma durumu, tanımı, saptanan tarihi, analojisi, eserin 1/5 ölçekli üst görünüm, profil ve kesit çizimiyle birlikte verilmiştir [8].

Tez, metin bölümünde sözü geçen yer ya da buluntularla ilgili, harita ve levhalarla desteklenmiştir. Ayrıca, metin ve katalog bölümlerinin daha kolay anlaşılabilmesi için, çeşitli tablolar oluşturulmuştur.

---

[7] Sagalassos'un, MS. 7.yy ortasında terkedildiği bilindiğinden, tüm kandillerin bundan önceye tarihlendikleri söylenebilir. Fakat kandillerin belirli bir yüzyıla ya da döneme tarihlendirilmeleri, "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" (Sagalassos Red Slip Ware) ile oluşturulan kronolojiye göre yapılmıştır. Bu gruba ait keramikler, Prof. Dr. J. Poblome tarafından biçim, ağız kenarı duruşu, gövde ve dip, eğer varsa dekorasyon gibi tüm mevcut morfolojik özelliklerine göre ele alınarak tipolojik olarak sınıflandırılmış, bu tipolojik sınıflandırma sonucunda, sekiz evre belirlenmiş ve kazı buluntularının tarihlendirilmesini sağlayan, kronolojik bir veri bankası elde edilmiştir. Kalıp yapımı kandillerin tarihlendirilmesinde de, bu veri bankası kullanılmıştır. Bkz. Jeroen Poblome, Sagalassos Red Slip Ware, Typology and Chronology, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology II, Turnhout, 1999.

[8] Kataloglar ile ilgili açıklamalar s. xii'de verilmiştir.

I. Sagalassos Kenti

A. Konum ve Tarihçe

Sagalassos antik kenti, bugün Burdur'a bağlı Ağlasun İlçesi'nin 7 km. kuzeyinde yer almaktadır (Harita 1). Batı Toros sıradağlarının bir bölümünü oluşturan ve deniz seviyesinden yaklaşık 1800 m. yükselen Ağlasun Dağı'nın güney yamacına, 1450 m. ile 1600 m. yüksekliğinde değişen teraslar üzerine, doğu-batı doğrultusunda yaklaşık 2,5 km., kuzey-güneyde ise 1,5 km. genişliğinde bir alana kurulmuştur [9].

Sagalassos, iklimi, bitki örtüsü [10], bölgede var olan doğal su kaynakları, verimli ve çeşitli ürün veren territoryumu, Pamphylia'yı kuzeye bağlayan başlıca yol güzergâhı (Via Sebaste için bkz. Harita 2) üzerinde yer alması ve çevresindeki kaliteli kil yatakları nedenleriyle, Pisidia'nın [11] en önemli kentlerinden biri olmuştur.

Yazılı kaynaklar, Sagalassos'tan ilk kez, Büyük İskender'in MÖ. 334 yılındaki kuşatmasıyla ilgili olarak söz eder [12]; Arrianos'a göre, Sagalassoslular, kendilerine destek veren Termessoslularla birlikte, kentin güneyinde yer alan ve bugün "İskender Tepesi" olarak anılan konik tepede, büyük kayıplar vererek kentlerini kurtarmaya çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır.

---

9 Marc Waelkens, "Location and History of Sagalassos", (Çevrimiçi) http//www.sagalassos.be, 15 Nisan 2006, 10.35.

10 Günümüzde, Sagalassos kentinin güney yamaçlarında seyrek çam ağaçları, çalı ve dikenli bitkiler görülür; kuzeydeki kireçtaşı tepeler kıraçtır. Antik Çağ'da ise, yapılan araştırmalara göre, kent ve yakın çevresi, meşe, çam ve sedir ağaçlarından oluşan ormanlarla kaplıydı. Kentte yapılan kazılarda ortaya çıkarılan boz ayı, geyik, tilki, gelincik, sansar, yabani tavşan gibi hayvanlara ait kemikler bunun göstergesidir. Kentteki nüfus yoğunluğu ve yaklaşık bin yıl süren çömlekçilik aktivitesi nedeniyle bu bitki örtüsünü giderek azaltmıştır. Bkz.: M. Waelkens, "Sagalassos. History and Archaeology", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First general report on the survey (1986-1989) and excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, 1993, s. 38; W. Van Neer, B. De Cupere " First Archaeozoological Results from the Hellenistic-Roman Site of Sagalassos, Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, 1993, s. 225-238; B. De Cupere,W. Van Neer and A. Lentacker, "Some Aspects of the Bone-working İndustry in Roman Sagalassos", Sagalassos II, Report on the Third Excavation Campaign of 1992, Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 6, Leuven, 1993, s. 269-278.

11 Bkz. s. 5-6.

12 Arr. Anab. 1.28.

Büyük İskender'in ardından sırasıyla, Alketas (MÖ. 323-320), Antigonos Monophthalmos (MÖ. 320-301) ve Lysimakhos (MÖ. 301-281) tarafından yönetilen kent, olasılıkla MÖ. 228-223 yıllarında I. Attalos, MÖ. 218-216'da ise Akhaios'un, egemenliğindedir. MÖ. 216-193 yıllarında Seleukos Kralı III. Antiokhos, bölgenin kontrolünü sağlar; fakat MÖ. 190'da Magnesia'da L. Cornelius Scipio komutasındaki Roma ordusuna yenilir. MÖ. 188 yılında yapılan Apameia barışıyla tüm Pisidia kentleri gibi Sagalassos da, Pergamon Krallığı'nın egemenliğine girer.

Livius bu dönem olaylarını anlatırken, Sagalassosluları bölgenin en savaşçı halkı olarak tanımlamakta ve Sagalassos'tan, çok çeşitli ürün yetiştirilen verimli bir territoryuma sahip, Romalılara 50 talanton gümüş, 20.000 medimni * buğday ile, aynı ölçüde arpa ödeyen zengin ve kalabalık bir kent olarak bahsetmektedir [13].

MÖ. 133 yılında Pergamon kralı III. Attalos ölünce, vasiyeti üzerine Pisidia Bölgesi'nin de içinde bulunduğu topraklar Roma'ya bırakılır ve böylece Anadolu'da Roma egemenliği başlamış olur. Aynı yıl Pergamon'da çıkan ayaklanma, MÖ. 130 yılında Romalı komutan M. Perperna ve müttefikleri tarafından bastırılır. MÖ. 129 yılında Asia Eyaleti kurulur, fakat Pisidia Bölgesi bu eyaletin içine alınmayarak, muhtemelen Pergamon isyanının bastırılmasına yardımcı olan ve bu esnada ölen Kappadokia Kralı V. Ariarathes'in çocuklarına verilmiş olmalıdır.

Pisidia Bölgesi, MÖ. 102 yılında Kilikia Eyaleti içine alınmış ve Marcus Antonius'un, MÖ. 39'da eyaletin bir kısmını, sonraki Pontos kralı I. Polemon'a vermesine kadar da, olasılıkla, Kilikia Eyaleti'nde kalmıştır. MÖ. 36-25 yıllarında Galat kralı Amyntas, Pisidia ve dolayısıyla Sagalassos'un yöneticisi olur. Onun ölümünden sonra, krallığın topraklarında, Roma İmparatoru Augustus (MÖ. 27-MS. 14) tarafından Galatia Eyaleti kurulunca Sagalassos da bu eyalete dahil edilir ve

---

13 Liv. 38. 15. 9.

* medimnos, katı maddeler için kullanılan 51, 84 litrelik ölçü birimi, çoğ. medimni.

Pisidia Eyaleti'ne bağlandığı Diocletianus dönemine kadar Galatia, Lykia-Pamphylia, Asia Eyalet'leri arasında el değiştirir [14].

MS. 3. yy'da, Gotlara (MS. 255-277) ve Palmyra kraliçesi Zenobia'ya (MS. 270) karşı girişilen savaşlar, Sagalassos'u pek etkilemez [15]. Bu dönemde, Pamphylia ve Pisidia'yı talan ettikten sonra Kremna'ya yerleşen İsaurialılar, büyük bir tehlike oluşturmuşsa da, MS. 278 yılında İmparator Probus'a (MS. 276-282) yenilmişlerdir.

MS. 4. yy boyunca zengin ve refah içinde olan Sagalassos, MS. 5. yy'da Ostrogot isyanı veya İsaurialıların akınları ile karşı karşıya kalmış, MS. 518 ve 528 yıllarında üst üste şiddetli depremler geçirmiş ve MS. 541-543 yıllarında veba salgınına uğramıştır. Son yerleşimcilerin, MS. 7. yy ortalarında, son bir büyük deprem, yeni salgınlar ve Arap akınları sonucunda kenti terkettikleri düşünülmektedir [16].

B. Arkeolojik Araştırmalar

Sagalassos'a ilişkin ilk kayıtlar 18. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir. P. Lucas 1706 yılında, bölgeye gelerek belgeleme yapan ilk kişidir, fakat kentin kalıntılarını yanlışlıkla çeşitli kaleler olarak yorumlamıştır. Kentin ilk krokisini, 1824'te burada Sagalassos adının geçtiği bir yazıt bulan F. Arundell yapar. 1834'te C. Texier, 1836'da W. J. Hamilton, 1838'de C. Fellows ve L. de Laborde, 1853'de P. de Tchihatchef, 1858'de C. Trémaux, 1859'da C. Ritter ve 1878'de G. Hirschfeld gibi gezgin ve araştırmacılar birbiri ardı sıra kente gelirler. Sagalassos'taki geniş kapsamlı ilk bilimsel yüzey araştırmaları, 1884-1885 yıllarında K. Lanckoronski ve ekibi tarafından gerçekleştirilir. Bu araştırmanın sonuçları, 1892 yılında Almanca

---

14 Stephan Mitchell, Anatolia, Land, Men and Gods in Asia Minor 2, The Rise of the Church, Oxford, 1993, s. 151-163.

15 MS. 3.yy'da Sagalassos sikkelerinde görülen buğday başağı ile "Romanın dostu ve müttefiki" yazıtı, halkın, bu sorunlu dönemde dahi, doğu sınırlarını güvence altına almaya çalışan Syria'daki Roma askerlerine buğday satarak kazanç sağladığını düşündürmektedir. Bkz. Waelkens 1993, s. 47; Marc Waelkens, "Rise and fall of Sagalassos. Scholars restore a glorious classical past to a forgotten mountain city", Archaeology, 48, 1995, s. 34.

8 Waelkens 1993, s. 47-48.

yayımlanır. Yayın, bazı yapıların çizimleri tamamlanmamış olsa da, uzun yıllar Sagalassos ile ilgili başlıca kaynak olur. Daha sonraki yıllarda, Sagalassos'un ilk fotoğraflarını çeken G. Bell, ayrıca H. Rott, R. Paribeni ile P. Romanelli, D. de Bernardi-Ferrero gibi bilim adamları kentte araştırmalar yaparlar. 1972 ve 1974 yıllarında R. Fleisher başkanlığındaki ekip, çalışmalarını, özellikle Hellenistik Heroon üzerine yoğunlaştırır.

Sagalassos ve Pisidia Bölgesi'ndeki ilk sistemli araştırmalara, 1982 yılında, İngiliz Yüzey Araştırması Projesi (Swansea College) ve İngiliz Arkeoloji Enstitüsü tarafından başlanır. Projenin amacı, Pisidia Bölgesi'ndeki antik kentlerin yüzey kalıntılarını incelemektir. 1985'te, S. Mitchell başkanlığında Sagalassos'ta başlayan çalışma, 1986-1989 yıllarında M. Waelkens'in de ekibe katılımıyla devam eder ve 1989'da Burdur Müzesi ve M. Waelkens başkanlığındaki ekip tarafından kurtarma kazıları gerçekleştirilir [17]. 1990 yılında, Belçika Leuven Katolik Üniversitesi adına başlanan kazı ve yüzey araştırmaları, M. Waelkens başkanlığında, gittikçe genişleyen ve içinde arkeoloji, keramoloji, jeofizik, Eski Çağ tarihi, jeoloji, jeomorfoloji, kartografi, arkeozooloji, paleobotani, antropoloji gibi pek çok disiplini barındıran büyük bir ekip tarafından devam etmektedir.

C. Kentin Gelişimi ve Ögeleri

Sagalassos'un Hellenistik Dönem öncesi yerleşiminin, kentin hemen güneyindeki "Tepe Düzen" platosunda olduğu düşünülmektedir [18]. Yeni başlatılan kazı çalışmaları, konu ilgili daha fazla bilgi sağlayacaktır.

Arrianos, Büyük İskender'in bölgeye geldiği MÖ. 334 yılında, Sagalassos'un, Pisidia Bölgesi'nin büyük ve önemli kentlerinden biri olduğundan bahsetmektedir [19].

---

17 Waelkens 1993, s. 40.
10 Marc Waelkens, "Results and Highlights", (Çevrimiçi) http://www.sagalassos.be/enghome.htm 4 Temmuz 2006, 21.29.
11 Bkz. dipnot 4.
12 Waelkens 2006e.

Büyük İskender'in işgalinden, Amyntas'ın ölümüne dek süren yaklaşık üç yüzyıl boyunca (MÖ. 333 - 25) daha da gelişen, Hellenistik bir merkeze dönüşen Sagalassos'ta, gümüş tetra drahmi ve bronz sikke basımına [20] ve çanak-çömlek üretimine başlanır [21]. Daha çok Yukarı Agora çevresinde gelişen kentte, Çarşı Yapısı (MÖ. 3. yy), Bouleuterion (MÖ. 1. yy), Dor Tapınağı (MÖ. 1. yy) ve Geç Hellenistik Çeşme bu döneme tarihlenen önemli yapılardır.

Augustus döneminde "Pax Romana" ile gelen istikrar ve aslında Roma birliklerinin hareketi için tasarlanan Via Sebaste (MÖ. 6) gibi geniş, taş döşeli ve taşıt trafiğine açık ana yollar sayesinde artan ticaret nedeniyle zenginleşen kent, anıtsal yapılarla donatılmış ve sınırları genişlemiştir. Bölgede yapılan araştırmalar, İmparatorluk Dönemi'ndeki Sagalassos territoryumu hakkında önemli bilgiler sunmuştur. Buna göre kent territoryumu, kuzeyde, Sagalassos ile Gölçük Gölü/Isparta arasındaki dağlara; batıda, Burdur Gölü'nün güney doğusuna; güneyde, Çeltikçi çevresine ve güneydoğu ile doğuda, muhtemelen Kestros'a (Aksu Çayı) kadar uzanan yaklaşık 1800 km² lik geniş bir alanı kaplamaktadır [22] (Harita 2).

Sagalassos'un Augustus ile başlayan gelişimi, Julius-Claudius sülalesi (MÖ. 25-MS. 65) boyunca devam eder ve kentin Lykia-Pamphylia Eyaleti'ne dahil olduğu MS. 2. yy'da doruk noktasına ulaşır:

Yukarı Agora'nın kuzeyindeki iki şeref anıtı, kuzeybatı ve kuzeydoğu Heroonlar ile Apollo Klarios Tapınağı, Augustus dönemine tarihlenir. MS. 1. yy. ortalarında da Stadion yapılır.

---

13 Waelkens, M. "Romanization in the East. A Case Study: Sagalassos and Pisidia (SW Turkey)", Istanbuler Mitteilungen, 52, Tubingen, 2002, s. 320.

14 Marc Waelkens, "The 1993 Survey in the District South and East of Sagalassos", Ed. M. Waelkens and J. Poblome, Sagalassos III, Report on the Fourth Excavation Campaign of 1993, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 7, Leuven, 1995, s. 11-22; Marc Waelkens v.d., "The 1994 and 1995 Surveys on the Territory of Sagalassos", Ed. M. Waelkens and J. Poblome, Sagalassos IV. Report on the Survey and Excavation Campaigns in 1994 and 1995, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 9, Leuven, 1995, s. 11-102; Marc Waelkens v.d., "The 1996 and 1997 Survey Seasons at Sagalassos", Ed. M. Waelkens and L. Loots, Sagalassos V, Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1996 and 1997, Leuven, 2000, s. 17-217.

MS. 2 yy'da, Aşağı Agora ve Yukarı Agoralar yeniden düzenlenerek Nymphaionlar eklenir, "Neon Kütüphanesi", Odeon, Macellum, Antoninus Pius Tapınağı, Dionysos Tapınağı, Roma Hamamı ve tiyatro inşa edilir.

MS. 3. ve 4. yy' larda Sagalassos'un, zenginliğini ve refahını hâlâ koruduğu bilinmektedir; MS. 4. yy.'da "Neon Kütüphanesi" ve Roma Hamamı'nın onarım geçirmiş olması bunun açık bir kanıtıdır.

MS. 400' lerde İsaurialıların akınlarına karşı koymak için, kent alanı duvarlarla koruma altına alınır ve yerel tanrı Kakasbos'a adandığı düşünülen Dor Tapınağı, bir gözetleme kulesine dönüştürülür [23].

MS. 5. yy'da, Hıristiyan toplumunun ihtiyaçlarına uygun olarak, Bouleuterion binasına bir vaftiz yeri eklenir, eski tapınaklar yeniden düzenlenir ya da yeni kiliseler inşa edilerek kent görünümü değişir.

MS. 518 yılındaki deprem, yapıları büyük ölçüde tahrip eder; ancak bunlardan bazıları yeniden kullanılmak üzere düzenlenir. Deprem sonrası Anadolu'da baş gösteren veba salgını nedeniyle Sagalassos'un nüfusu oldukça azalır, kamu yapıları terk edilir.

MS. 7. yy ortalarındaki deprem ve Arap akınları, Sagalassos'taki yapıları büyük ölçüde tahrip etmiş, "Çömlekçiler Mahallesi"nde üretim durmuş, kent terk edilerek, halk vadiye yerleşmiştir [24] .

Levha 1'deki plan, kentin Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki en geniş halini göstermektedir. Sözü geçen bu yapılar, planda Arap rakamlarıyla verilmiştir.

---

[23] Waelkens 1995b, s. 34. Ayrıca karşı görüşler için bkz. İnci Delemen, Anatolian Rider Gods, Asia Minor Studies 35, Habelt, Bonn, 1999, s. 37-38; G. H. R., Horsley, The Riders God Steles at Burdur Museum in Turkey, The Third Museum of Antiquities Maurice Kelly Lecture, Armidale,1999, s. 40.

[24] Waelkens 1993, s. 49.

II. Çömlekçiler Mahallesi

Sagalassos tiyatrosunun doğusunda, 1987 yılında, Hellenistik ve Roma dönemlerine tarihlenen mezar [25] ve çok sayıda keramik ele geçen, yaklaşık 6 hektarlık alana yayılmış bir "Çömlekçiler Mahallesi" saptanmıştır [26] (Bkz. Levha 8). Burada yapılan kazı çalışmaları ve araştırmalar, Geç Hellenistik Dönem'de Sagalassos'ta var olan keramik üretiminin, Augustus zamanında yeniden organize edildiğini ve bu dönemde başlayan seri üretimin, MS. 7. yy'ın ilk yarısına kadar devam ettiğini göstermiştir.

Şimdiye kadar, Augustus dönemine (Bkz. Levha 2a), Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen işlikler ile yine Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen ve özellikle kalıp yapımı kandil, oinophoros ve figürin üreten bir işliğin ortaya çıkarıldığı alanda [27] yapılan

---

[25] Mezarların, kentin endüstriyel alanıyla aynı bölgeyi paylaşması, Sagalassos'tan başka Atina ve Pergamon'da da görülmektedir. Bkz. Jeroen Poblome, v.d. "Sagalassos Red Slip Ware: The Organization of a Manufactory", Münstersche Beiträge zur Antiken Handelsgeschichte 17, 1998, s. 552.

[2] 1989'da Burdur Müzesi ile ortaklaşa yürütülen kurtarma ve Leuven Üniversitesi tarafından 1990-1991 yıllarında gerçekleştirilen sondaj kazılarından sonra, 1997 yılında başlatılan kazılar sistematik olarak devam etmektedir. Çömlekçiler Mahallesi'nin ilk bulunduğu yıl için bkz. Steven Mitchell, Edwin Owens and Marc Waelkens, " Arriassos and Sagalassos 1988" Anatolian Studies, 39, 1989, s. 74-76. Çömlekçiler Mahallesindeki kazı çalışmaları ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Marc Waelkens v.d. "Sagalassos 1989: The Rescue Excavation in the Potter's Quarter and the Sagalassos Ware", XII. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2, 1990, s. 119-132; Marc Waelkens, Ali Harmankaya, W. Viaene, "Excavations at Sagalassos 1990", XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2, 1991, s. 283-307; Marc Waelkens, Ali Harmankaya, W. Viaene, "Excavations at Sagalassos 1990", Anatolian Studies, 41, 1991, s. 197-205; Marc Waelkens v.d. "The Excavations at Sagalassos 1991", XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2, 1992, s. 325-353; Marc Waelkens v.d., " The Excavations at Sagalassos 1991", Anatolian Studies 42, 1992, s. 79-99; Jeroen Poblome, Patrick Degryse, "The 1998-99 Excavation and Restoration Season at Sagalassos: Sondages and Drillings in the Potter's Quarter", XXII. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2, 2000, s. 167; Jeroen Poblome, "The Potters Quarter", XXIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, 2001, s. 13-15; Jeroen Poblome v.d. "An Early Imperial Pottery Workshop at Sagalassos", Modern Trends in Scientific Studies on Ancient Ceramics, BAR International Series 1011, 2002; Jeroen Poblome, "Report on the 2002 Excavation and Restoration Campaign at Sagalassos, The Potter's Quarter", XXV. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, 2003, s. 215-216.

[3] Marc Waelkens, "Excavations Near The Teather: June 29-July 1, 2004, Archaeology's Interactive Dig, http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater3.html, 8 Eylül 2006, 18.21.

[3] Marc Waelkens, "Excavations Near The Teather: June 29-July 1, 2004, Archaeology's Interactive Dig, http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater3.html, 8 Eylül 2006, 18.21.

jeofizik araştırmaları, burada çok sayıda fırının var olduğunu göstermiştir [28] . Devam eden kazılar, "Çömlekçiler Mahallesi" ile ilgili daha fazla bilgi sağlayacaktır.

A. Üretim ve Hamur 1

"Çömlekçiler Mahallesi"nde, beş farklı hamur kullanılarak, bir tip "Doğu Sigillata" grubu olan "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu"nun (Sagalassos Red Slip Ware) yanı sıra, fırınlar, kalıplar, kalıp ve çark yapımı kandiller, pişirme ve depolama kapları, mataralar (oinophoroi), figürinler, tuğla/kiremit ve su boruları vb. üretilmiştir. Bu buluntuların hamurlarına göre ayrımı aşağıdaki gibidir [29]:

Hamur 1 - Sagalassos kırmızı astarlı keramik grubunun tüm kapları;
Hamur 2 - orta ve büyük ölçekli depolama kapları;
Hamur 3 - tuğla, kiremit ve su borusu gibi mimari parçalar;
Hamur 4 - pişirme kapları ve dar ağızlı çömlekler;
Hamur 5 - geniş depolama kapları ve dolia;
Hamur 11- Sagalassos kırmızı astarlı keramik grubunun Geç Hellenistik öncülü için kullanılmıştır [30].

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" (Hamur 1), Sagalassos'ta üretilen keramik grupları arasında, ekonomik olarak en önemli mal grubudur. Grup, bardaklar, çanak/kaseler, tabaklar, tepsiler, derin ve geniş kaplar, dar ağızlı çömlekler, testiler, şişeler, kandiller ve mataraları (oinophoroi) içermektedir.

---

4 Marc Waelkens, "Geophysical Survey: July 11-15, 2004", Archaeology's Interactive Dig, http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/survey8.html, 8 Eylül 2006, 17.59.

5 Sagalassos'ta şimdiye dek 11 farklı hamur tipi belirlenmiştir. Bunlardan 6'sı yereldir (Hamur 1-5 ve Hamur 11). Poblome 1999, s. 27; Hamur 6-10 için bkz. Roland Degeest, The Common Wares of Sagalassos, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology III, Sagalassos Archaeological Research Project, Katholike Universiteit, Leuven, 2000, s. 78-91.

6 Jeroen Poblome v.d. "The Ceramic Production Center of Sagalassos", Rei Cretariae Romanae Foutorum, Acta 36, 2000, s. 40.

Çark ve kalıp yapımı kandillerin de içinde yer aldığı grup, Hamur 1 olarak sınıflandırılan kil kullanılarak yapılmıştır. Hamur 1'in rengi, Munsell renk kataloğuna göre, genellikle 2.5 YR 5/6 kırmızıdır. Geniş kaplarda 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı olabilir. Sert ve pürüzsüz hamur, geniş kaplarda rastlanılan bazı küçük boşluklar ve beyaz kireçtaşı katkıların haricinde katkı maddesi içermez [31].

Hamur 1 için gerekli hammaddenin, Sagalassos'a 7 km. uzaklıktaki, günümüz Çanaklı Köyü'nün kuzeybatısında yer alan vadilerden sağlandığı belirlenmiştir [32] (Bkz. Harita 2). "Çömlekçiler Mahallesi"nde toprağa açılan çukurlarda depolanan bu kil, katkı malzemesine ihtiyaç duyulmayacak kadar kaliteliydi [33].

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" (Hamur 1)'in yoğun olarak ticaretinin yapıldığı bilinmektedir: Seleukia Sidera, Pisidia Antiokheiası, Khoma-Hacımusa (?), Balbura ve Oinoanda gibi Pisidia ve Lykia kentlerinde; Orta Anadolu'da Amorion, Aizanoi, Ankyra, Koloe'de; Nikaia, Pergamon, Ephesos, Smyrna, Kaunos, Anemourion, Tarsos ve Antiokheia gibi kıyı kentlerinde "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile özellikle Pisidia ve Lykia kentlerinde fazla miktarda olmak üzere karşılaşılmıştır [34]. Küçük Asya dışında ise, Ostia ve Nubia'da gruba ait keramiklere rastlanmıştır (Harita 3).

Alexandreia'da, Sagalassos'ta üretilen çark yapımı kandiller ile aynı morfolojik özelliklere sahip bir kandil bulunmuştur. Kandilde, Sagalassos kırmızı astarlı kandillerinde kullanılan hamur ve kırmızı astar kullanılmıştır. Kandilin dip kısmında, ΣΑΓΑΛΑΣΙΚΩΝ yazıtı okunabilmektedir [35] (Levha 2b). Seleukeia Sidera'da [36]

---

31 Poblome 1999, s. 27-28; Hamur 1-10 ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Degeest 2000, s.78-91.

32 R. Ottenburgs, C. Jorissen, W. Viaene, "Study of the Clays", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I. First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 5, Leuven, 1993, s. 163-170.

33 Poblome v.d. 1998, s. 56.

34 J. Poblome, "Production and Distrubition of Sagalassos Red Slip Ware, A Dialogue with Roman Economy", Ed. M. Herfort-Koch, U. Mandel und U. Shädler, Hellenistische und Kaiserzeitliche Keramik des Östlichen Mittelmeergebietes, Kolloquium Frankfurt 24-25 April 1995, Frankfurt am Main, 1996, s. 75-78.

35 Poblome 1996 s. 77.

Sagalassos çark yapımı ve Pisidia Antiokheiası'nda Sagalassos kalıp yapımı bir kandil bulunmuştur [37] (Levha 3a).

B. Kandiller

1. Çark Yapımı

Sagalassos'ta, cam, metal ve pişmiş toprak kandil üretimi yapılmıştır. Pişmiş toprak kandil üretiminde, çark ve kalıp olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır.

Çark yapımı kandiller ile ilgili olarak, sadece 1990-1992 yıllarında yapılan kazılar sırasında ortaya çıkarılan, az sayıda kandil ile ilgili bir çalışma yapılmıştır [38]. Genellikle Hamur 1'in kullanıldığı kandillerde, altı tip belirlenmiştir [39] (Levha 3b).

Astar her zaman mevcut, fakat özensiz uygulanmış ve rengi değişiklik göstermektedir.

Bu kandiller, MS. 1. yy'ın ikinci yarısı-MS. 2. yy ile MS. 4. yy sonu-5. yy arasına tarihlendirilmişlerdir.

2. Kalıp Yapımı

---

36 Ergün Laflı, "Erster Vorläufiger Bericht über die Römisch-Kaiserzeitlichen und Spätantiken Keramikfunde aus Antiocheia in Pisidien: Spätantik Frühbyzantinischen Tonunguentarien", 22. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, Konya, 2004, s. 185.

37 Ergün Laflı, "Sagalassos Red Slip Ware aus Sleukeia Sidera. Ein Beispiel der Verbreitung der sagalassischen Keramik im römischen Pisidien", Forum Archaeologiae, Zeitschrift für klassische Archäologie,10/III/1999, (Çevrimiçi), http://homepage.univie.ac.at/elisabeth.trinkl/forum/forum0399/10sidera.htm, res.2.

38 Scheltens 1993, s. 191-207.

39 A.e. s. 191.

a. Yapım Tekniği ve Kullanılan Malzemeler

Kalıp yapımı kandil üretmek için ilk önce, patris adı verilen kil ya da ahşaptan elle biçimlendirilen bir model, pozitif olarak hazırlanırdı. Bazen de üreticiler beğenilen kandilleri patris gibi kullanıp, yeni kalıplar üretirlerdi.

Oluşturmak istenen alt ya da üst (yarı) kısma göre patrisin yüzeyi, belli kalınlıkta kille, elle bastırılarak kaplanır, aynı işlem diğer yarı için de uygulandıktan sonra, kurumaya bırakılırdı. Yeterince kuruyan alt ve üst yarı kalıpları, patrisin üzerinden alınır ve pişirilirdi.

Roma Dönemi'nde, pişmiş toprak kalıplardan başka, alçı kalıplar da sıklıkla kullanılmaktaydı. Fakat pişmiş toprak kalıplar, alçı kalıplardan daha uzun süre dayanıyordu. Kilden yapılmış kalıp fırında pişirildikten ve alçı kalıp kurutulduktan sonra kullanılmaya hazırdı. Sagalassos'ta yapılan kazılarda sadece pişmiş toprak kalıplar bulunmuştur.

Kalıplar bazen defalarca kullanılmakta ve bu durumda dekorasyonun netliği, yapılan her kandilde biraz daha azalmaktaydı.

Kalıpla kandil üretiminde muhtemelen iki farklı yöntem uygulanıyordu: Islak kil, kandilin üst ve alt yarısını oluşturacak kalıpların içine, ince bir tabaka halinde elle yayıldıktan sonra bu iki kalıp birleştiriliyor ve kurumaya bırakılıyordu. Yeterince kuruduktan sonra kandil, kalıbın içinden alınıyordu. Gereken yerlerde ıslak kille birleşme sağlanıyor ya da fazlalıklar bir aletle temizleniyordu. Eğer kalıpta kulp/tutamak gibi kısımlar yer almıyorsa, bunlar oluşturuluyordu. Sagalassos'ta incelediğimiz kandillerin büyük bir kısmında tutamakların da kalıpla oluşturulduğunu görmekteyiz. Elimizdeki kalıp yapımı kandillerden sadece 57 katalog no.'lu kandilin kulbu, bir kil parçasının elle biçimlendirilerek, gövdeye eklenmesi yoluyla oluşmuştur (Levha 4a). Diğer kandillerde, çoğu zaman kalıpla

oluşturulan tutamak tercih edilmiş, istenen durumlarda ise tutamak, bir alette delinerek kulp elde edilmiştir.

Diğer bir yönteme göre, kandile ait alt ve üst kısımların ayrı kalıplarda, yeterince kuruması sağlanıyordu. Ayrı kalıplardan çıkarılan kısımlar, gereken doldurma, fitil deliği ya da hava delikleri oluşturulduktan sonra birleştiriliyordu [40].

Birleştirilen ve doldurma, fitil, hava delikleri açılan kandiller tamamen kurutulurlardı. Toprak kandil, içerdiği su nedeniyle nemlidir. Nemli kandil pişirilmeden önce, gölgede kurumaya bırakılırdı. Kurumadan fırınlanması halinde, hızlı nem kaybeden hamur, hızla küçülür ve sonunda da çatlar. Yüzeyin çatlaklı oluşu, az katkılı hamurun hızlı kuruması ya da yüzeyine yapılan işlemler sırasında kurumuş kandilin fazla nemlendirilmesinden sonra yeniden kuruma sırasında hamurun yüzeyinin kendini çekmesi nedeniyledir (Kat. no. 9) (Levha 4b).

Yeterince kuruyan kandiller için astarlama/sırlama işlemi uygulanır. Astarlama, sulu kilin kap yüzeyine fırça ile sürülmesi, kabın üzerine akıtılması ya da kandilin sulu kile daldırılması işlemidir. Sırlama ise, ince kumun yüksek ısıda eriyik haline dönüştürülmesidir. Boraks, soda gibi alkali ve metal oksitler, çeşitli renklerin oluşmasını sağlamak amacıyla bu eriyiğe katılırlar [41] . Sırlamanın amacı, dekoratif fonksiyondan çok, kandilin içindeki yakıtın dışarı sızmamasını sağlamaktır. Fakat Roma Dönemi'nde, özellikle seri üretime geçildikten sonra, sırlama işlemi yerini, daha çok astarlamaya bırakmıştır. Bu durum Sagalassos kandilleri için de geçerli olup, tüm kandiller sadece astarlanmıştır.

Astarlanan kandiller fırınlanır. Bu işlemde kimi zaman normal keramik fırınları, kimi zaman da Mainz yakınlarında Wiesenau'da yapılan kazılarda görüldüğü gibi sadece kandilleri fırınlamaya ayrılmış fırınlar kullanılmaktaydı [42] (Levha 5).

---

40 D. M. Bailey, Greek and Roman Pottery Lamps, Londra, 1963, s. 13-14.
41 Ökse 1993, s. 25-27.
42 R. J. Forbes, Studies in Ancient Technology, VI, Leiden, 1958, s. 158.

Son dönem yapılan kazılarda MS. 5.yy'ın ilk yarısı-6.yy'a tarihlenen, özellikle kalıp yapımı kandil, oinophoros ve figürin üreten bir işliğin bulunması Sagalassos'ta, sadece kandillere ayrılmış bir fırının kullanılmadığı göstermektedir. İşlik, her biri bir ya da daha fazla fırını barındıran, uzun, dikdörtgen alanlar şeklindedir [43] (Levha 6a ve 6b).

Fırının biçimi değişiklik gösterse de çoğu fırın, belirli stardart prensiplere göre inşa ediliyordu (Levha 7a). Fırınların ateşleme bölümü (Ateşhane) ile kapların durduğu bölüm olan fırın ana gövdesi, bir çeşit ızgara ile birbirinden ayrılır. Fırının üzeri kapalı fakat, hava akımını sağlayan havalandırma delikleri ve bacası vardır. Ateşleme odasında meydana gelen yüksek sıcaklık ana gövde tarafından emilir ve fırına yerleştirilmiş kapların pişirilmesi sağlanır. "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu"nun 850°C ve 900°C arasında değişen sıcaklıkta pişirildiği belirlenmiştir [44]. Aynı hamurdan üretilen kandiller için de, aynı ısının uygulandığı düşünülebilir.

Fırında ısının birden çok yükselmesi durumunda, kapların ve kandillerin biçimi deforme olmaktadır (Levha 7b).

Kandillerde kullanılan fitil keten, papirüs, sığırkuyruğu (verbascum thapsus bitkisi), kenevir gibi bitkilerle [45], işlenmemiş yünden elde edilmiştir. MS. 3.yy'a ait Mısır'da bulunmuş bir papirüse göre keten, fitil için yararlanılabilecek en iyi malzemeydi [46].

Kandillerde kullanılan başlıca yakıt zeytinyağıdır. Bundan başka susamyağı, fındık/ceviz yağı, balıkyağı ve diğer bitki yağları da kandillerde yakıt olarak

---

43 Marc Waelkens, "Excavations Near the Theater: June 20-24, 2004", Archaeology's Interactive Dig, http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater2.html, 8 Eylül 2006, 18.47; M. Waelkens, , "Excavations Near the Theater: July 4-8, 2004", Archaeology's Interactive Dig, http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater4.html, 8 Eylül 2006, 18.48.

44 W. Viaene v.d. "Firing Temperature of Sagalassos Red Slip Ware", Ed. M. Waelkens and J. Poblome, Sagalassos III, Report on the Fourth Excavation Campaign of 1993, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 7, Leuven, 1995, s. 235-243.

45 Bailey 1963, s. 10.

kullanılmıştır. Antik dönemde, Sagalassos kenti territoryumunda zeytin ağaçlarının varolması, kandil için kullanılan zeytinyağının kent territoryumundan karşılandığını göstermektedir.

Yukarı ve Aşağı Agora'larda yer alan Geç Roma/Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen işliklerde bulunan kandil parçaları, içlerinde kullanılan yakıtın anlaşılması için incelenmiştir. Araştırmaya konu olan kandiller, MS 528'deki depremden hemen sonraya tarihlenen tabakaya aitlerdir. Araştırma sonucuna göre, zeytinyağının Sagalassos kandillerinde kullanılan tek yakıt olmadığı, bunun kullanılmış yağ artıkları ile karıştırıldığı ve çok az bir miktar hayvan yağının da bu karışıma eklendiği belirlenmiştir [47].

b. Diskus Üzerindeki Bezemeler

Çalışmanın konusu olan altmış yedi kalıp yapımı kandil, diskus bezemelerine göre aşağıdaki şekilde gruplanmıştır:

1. Geometrik bezemeli (İç içe açı, daire, tek merkezli daire, rozet vb. motifler)
2. Bitkisel bezemeli (Asma dalları, üzüm salkımları, yapraklar vb.)
3. İnsan ve hayvan figürlü
4. Dini motifli (Hıristiyan haçı ve yedi kollu şamdan betimleri)
5. Bezemesiz.

---

[46] L. A. Shier, Terracotta Lamps from Karanis, Mısır, Excavations of the University Of Michigan, Kelsey Museum of Archaeology, Studies 3, 1978, s. 7.

[47] K. Kimpe, P.A. Jacobs, M. Waelkens, "Analysis of Oil Used in Late Roman Oil Lamps With Different Mass Spectrometric Techniques Revealed the Presence of Predominantly Olive Oil Together With Traces of Animal Fat", Journal of Chromatographya A, 937, 2001, s. 87-95.

III. Sagalassos Kalıp Yapımı Kandilleri [48]

A. Diskuslu Kandiller (Tip I) (Kat. no. 1-52)

1. Diskusu ve Burnu Kanalla Birbirine Bağlananlar

a. İçbükey Diskusu Çember Kenarlı (Kat. no. 1-7)

Buluntu yerleri [49]: Bouleuterion (B3), Konut Alanı (DA2), Dor Tapınağı (DT), Alan F (F), Kuzeydoğu Kapısı (NEG), Çömlekçiler Mahallesi (PQ).

Uzunluk: 7.2 - 9.1 cm., Genişlik: 5- 6.4 cm., Yükseklik: 3.4 – 4.5 cm.

Bu gruba ait dört tüm ve üç tüme yakın, toplam yedi kandil bulunmaktadır. Biri aşınmış (Kat. no. 2), diğeri çok pişmiş (Kat. no. 5) olduğu için yüzey işlemi anlaşılamayan iki kandil hariç, hepsi alacalı astarlıdır.

Kandillerin yatay kesitlerine göre gövde formları farklılık gösterir [50]: İki kandil yatay kesitine göre, tutamağı gövde içinde kalan dairesel form (D2) (Kat. no. 3 ve 4), üç kandil tutamak ve burnu gövde dışına taşan dairesel form (D4) (Kat. no. 1, 2 ve 7), iki kandil ise tutamağı gövde içinde kalan oval formdadır (O1) (Kat. No. 5 ve 6).

Bu gruba ait kandillerin içbükey diskusları, yuvarlak kesitli tek ya da çift şeritle çember biçimde sınırlanır. Diskus ve burun düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Bir kandilde diskus seviyesi burundan daha alçaktır ve buruna doğru oluşan kanal, diskustan yüksekte kalır (Kat. no. 3).

Tüm kandiller geniş ve eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklıdır.

---

[48] Bkz. Tablo 2.
[49] Bkz. Levha 8.

Dört kandilde, diskus ve omuz (Kat. No. 1, 2, 6, 7), üç kandilde sadece omuz bezenmiştir (Kat. no. 3, 4 ve 5). Grupta, üç kandilin diskusu bezemesizdir (Kat. no. 3, 4, 5). Üç kandilin diskusunda geometrik (Kat. no. 1, 2, 7) ve bir kandilin diskusunda hayvan figürlü (Kat. no. 6) bezeme tercih edilmiştir.

Sadece bir kandil içbükey dipli (Kat. no. 3), diğerleri halka diplidir.

Bu kandiller alt yarı bezemelerinde değişiklik gösterir. Dört kandilin, alt yarısı bezemesizdir (Kat. no. 1, 3, 4, 7). 2 ve 6 katalog no.'lu kandillerde tutamak ve burun altına, 5 katalog no.'lu kandilde ise sadece tutamak altına bezeme uygulanmıştır.

Bu gruba dahil üç kandil, form ve bezeme olarak birbirine oldukça benzemektedir (Kat. no. 1, 2 ve 7). Kandillerin analojilerine Korinth [51], Atina [52], Ephesos [53] yanı sıra Kamaradere'de [54] de rastlanmıştır. Kandillerin analojilerden tek farkı, omuzda, üzüm salkımları yerine yapraklar kullanılmasıdır.

Gruba ait diğer bazı kandillerin analojileri de, Amorium [55] (Kat. no. 3) ve Ephesos'da [56] (Kat. no. 4) bulunmuştur.

MS. 4. yy'a tarihlenen 1 ve 2 katalog no.'lu kandiller ile MS. 6. ve 7.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen 7 katalog no'lu kandil, bu grup kandillerin uzun süre sevilerek kullanıldığını göstermektedir. Elimizde bu üç kandilin form ve bezemesine

---

50 Bkz. Tablo 3.

51 O. Broneer, Terracotta Lamps, Corinth, IV/2, Cambridge, 1930, no.1059

52 J. Perlzweig, Lamps of the Roman Period, The Athenian Agora, VII, Princeton, 1961, no. 2046, 2805 ve 2806.

53 F. Miltner, Das Cömeterium der Sieben Schläfer, Forschungen in Ephesos, IV/2, Viyana, 1937, no.1413.

54 Çokay-Kepçe, S. "Tekirdağ Arkeoloji Müzesin'den Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil", Anadolu Araştırmaları, 18/1, İstanbul, 2005, no. 5.

55 Gill, M.A.V., Şen, N.T., "Roman and Early Byzantine Terracotta Lamps", Amorium Reports II, Research Papers and Technical Reports, Ed. C.S. Lightfoot, BAR International Series 1170, 2003, no. 91.

56 Miltner 1937, no. 1712; Bailey, D.M., A Catalogue of the Lamps in the British museum III: Roman Provincial Lamps, Londra, 1988, no. Q 3173.

sahip bir üst yarı kalıbı bulunmaktadır [57] (Levha 9a ve 9b). Fakat, kalıptan alınan örnek kandilin ölçüsü ile 1, 2 ve 7 katalog no.'lu kandillerin ölçülerinin birbirine uymaması ve kataloğumuzda yer alan kandillerden farklı olarak yivli tutamağa sahip olması nedenleriyle, kalıbın, bu kandillerin yapımında kullanılmadığı anlaşılmıştır. Bu durum aynı form ve bezemeye sahip kandillerin, farklı büyüklükte de üretilebildiklerini anlamamızı sağlamıştır.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 1 ve 2 katalog no.'lu kandiller, MS. 4. yy'a; 3 ve 4 katalog no.'lu kandiller, MS. 450/475-550/575 yılları arasına; 5 katalog no.'lu kandil, MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy'a; 6 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy sonu-7. yy başı'na ve 7 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy ile 7. yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

b. İçbükey Diskusu Damla Biçimli (Kat. no. 8-11)

Buluntu Yerleri: Aşağı Agora (LA), Kuzeydoğu Kapısı (NEG).

Uzunluk: 8.1-9.3 cm., Genişlik: 5.2 – 6 cm., Yükseklik: 2.5 cm - 4.4 cm.

Bu gruba ait iki tüm, iki de tüme yakın, toplam dört kandil bulunmaktadır. Bir kandil 2.5 YR 6/8, açık kırmızı astarlıyken (Kat. no. 8), diğer kandiller alacalı astarlıdır.

İki kandil yatay kesitine göre, tutamak ve burnu gövde dışına taşan dairesel form (D4) (Kat. no. 8 ve 11), diğer ikisi tutamağı gövde içinde kalan oval formdadır (O1) (Kat. no. 9 ve 10).

Gruba ait tüm kandillerin içbükey diskusları, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır.

[57] Bkz. Ek. 2: Kalıp Kataloğu, Kalıp 1.

Kandillerin omuzları eğimlidir. İki kandil gövdeden tutamaklı (Kat. no. 9 ve 10), diğer ikisi palmet biçimli tutamaklıdır (Kat. no. 8 ve 11) [58].

Diskusu bezemesiz bir kandil hariç (Kat. no. 9), diğer kandillerde hem diskus hem de omuz bezemesi görülür. Grupta, bir kandilin diskusu bezemesizdir (Kat. no 9). Üç kandilin diskusunda, geometrik bezeme (Kat. no. 8, 9 ve 10) tercih edilmiştir.

Bir kandil içbükey dipliyken (Kat. no. 8), diğer üçü halka diplidir.

İki kandilin alt yarısı bezemesizdir (Kat. no. 8 ve 11). Bir kandile tutamak altında (Kat. no. 9), bir kandile ise tutamak ve burun altında bezeme (Kat. no. 10) uygulanmıştır.

11 katalog no.'lu kandilin, oldukça aşınmış olmasına rağmen, 8 katalog no.'lu kandil ile yakın benzerliği dikkat çekmektedir. Kandillerin analojilerine, Ephesos'ta [59], Kibyra'da [60] (Levha 10a) ve Pergamon'da [61] rastlanmıştır.

Elimizde, damla biçimli içbükey diskusu, diskus ve burnu birbirine bağlayan kanalı ve palmet biçimde tutamağı ile 8 ve 11 katalog no.'lu kandillere oldukça benzeyen bir kalıp bulunmaktadır [62]. Fakat kalıptan alınan örnek kandilin ölçüsü ile bu iki kandilin ölçülerinin birbirinden farklı olması, kalıbın bu kandillerin yapımında kullanılmadığını göstermiştir (Levha 10b).

Gruba ait bir kandilin özensiz, çatlamış yüzeyi, seri üretimi göstermesi açısından önemlidir (Kat. no. 9) (Bkz. Levha 4b).

---

58 8 ve 11 katalog no.'lu kandillerin form ve bezemesine sahip olan Kalıp 10'un, bu kandillerle aynı özelliklere sahip, kataloğumuzda yer almayan, SA.89.I.6 kazı envanter no.'lu kandilin palmet biçimli tutamağa sahip olması ve iki kandilin tutamak diplerinin pozisyonundan dolayı, kandillerin palmet biçimli tutamağa sahip oldukları anlaşılmaktadır. SA.89.I.6 kazı envanter no.'lu kandil için, bkz. Waelkens v.d. 1990, s. 153, res. IIIa.

59 Miltner 1937, no. 1341; Bailey 1988, no. Q 3219.

60 S. S. Başer, "1988-89 Yılları Kibyra Kurtarma Kazıları", I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, 19-20 Nisan 1990, Ankara, 1991, res. 18.

61 Bailey 1988, no. Q 3218.

62 Bkz. Ek. 2: Kalıp Kataloğu, Kalıp 10.

“Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu” ile oluşturulan kronolojiye göre, 8 katalog no.’lu kandil, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 9 katalog no.’lu kandil, MS. 550/575-640 yılları arasına ve 11 katalog no.’lu kandil, MS. 7. yy başına tarihlendirilmiştir. 10 katalog no.’lu kandil, Aşağı Agora’nın batı portikosunun yıkım tabakasında bulunmuştur. Bu nedenle tabakayı tarihlendirmek mümkün değildir. Fakat, alandaki yapıların MS. 7. yy ortasında Sagalassos’ta meydana gelen depremde yıkılmış olduğu bilindiğinden, kandilin de MS. 7. yy öncesine tarihlenmesi gerekir.

Aynı form ve bezemeye sahip, MS. 450/475-550/575 yıllarına tarihlendirilen 8 katalog no.’lu kandil ve MS. 7. yy başına tarihlendirilen 11 katalog no.’lu kandil, tipin yapımına uzun süre devam edildiğini göstermektedir.

c. Düz Diskusu Çember Kenarlı

(1) Eğimli Omuzlu (Kat. no. 12-20)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B3), Konut Alanı (DA2), Aşağı Agora (LA2), Kuzeydoğu Kapısı (NEG), Çömlekçiler Mahallesi (PQ), Yukarı Agora (UA), Yukarı Agora’nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk: 7.2 - 10.7 cm., Genişlik: 5 - 7 cm.; Yükseklik: 3.2 - 4.7 cm.

Bu gruptan elimizde üç tüm, altı tüme yakın olmak üzere toplam dokuz kandil bulunmaktadır. 10 R 4/8 kırmızı astarlı bir kandil hariç (Kat. no. 17), diğer tüm kandiller alacalı astarlıdır.

Kandillerden ikisi, yatay kesitlerine göre, tutamağı gövde içinde kalan dairesel form (D2) (Kat. no. 12 ve 18), dördü tutamağı ve burnu gövde dışına taşan dairesel form

(D4) (Kat. no. 13, 15, 16, 17), biri tutamağı gövde içinde kalan oval form (O1) (Kat no. 20), ikisi tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2) (Kat. no. 14 ve 19).

Kandillerin düz diskusları, tek ya da çift sıra yuvarlak kesitli şeritle, çember biçimde sınırlanır. Diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlanır.

Omuzları eğimli kandillerin hepsi, gövdeden tutamaklıdır.

Beş kandilde diskus ve omuz bezemesi (Kat. no. 12, 13, 15, 16, 18), üç kandilde sadece diskus bezemesi (Kat. no. 14, 19, 20), bir kandilde sadece omuz bezemesi (Kat. no. 17) vardır. Grupta, bir kandilin diskusu bezemesizdir (Kat. no. 17). Dört kandilin diskusunda geometrik (Kat. no. 13, 14, 19, 20), üç kandilin diskusunda hayvan figürlü (Kat. no. 15, 16, 18) ve bir kandilin diskusunda insan figürlü bezeme tercih edilmiştir (Kat. no. 12). Diskusu figürlü bezemeli kandillerin omuzlarında, genellikle noktalı bezeme kullanılmıştır (Kat. no. 12, 15, 16).

Bir kandilde ikisi daha geniş, diğerleri daha dar olmak üzere dört doldurma deliği bulunmaktadır (Kat. no 12).

Yedi kandil halka dipli (Kat. no. 12, 13, 17, 18, 19, 20), iki kandil düz diplidir (Kat. no. 14 ve 16) [63]. Düz dipli kandillerde alt yarı, bezemesizdir. 13 katalog no.'lu kandilde dip halkasının çevresine bezeme uygulanmıştır. İki kandilde tutamak ve burun altında bezeme görülürken (Kat. no. 12 ve 17), üç kandilde dip halkası içinde bezeme bulunur (Kat. no. 18, 19, 20).

Bir kandilin benzerine, Ephesos'ta [64] rastlanmıştır (Kat. no 12).

Form ve bezeme olarak birbirinin aynısı iki kandilin (Kat. no. 15 ve 16) farklı büyüklükte olmaları, içbükey diskusu damla biçimli kandillerde de görüldüğü gibi,

[63] 15 katalog no.'lu kandilin alt yarısı eksik olduğundan, dip düzenlemesi anlaşılamamıştır.
[64] Miltner 1937, no. 1450.

aynı form ve bezemeye sahip kandillerin farklı büyüklükte de üretilebildiklerini göstermesi açısından önemlidir (Bkz. s. 21).

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 13 ve 14 katalog no.'lu kandiller, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 15 katalog no.'lu kandil, MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy'a; 16 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'a; 17 katalog no.'lu kandil, MS. 550/575-640 yıllarına; 18 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy sonu-7. yy başına; 19 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy sonuna; 20 katalog no.'lu kandil MS. 7. yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

12 katalog no.'lu kandilin bulunduğu tabaka tarihlendirme için yeterli malzeme içermediğinden, onu tarihlendirmek mümkün olmamıştır. Çömlekçiler Mahallesi'nde bulunmuş 15 katalog no.'lu kandilin bulunduğu tabaka malzemesi, erozyon malzemesi ile kalıp yapımı kandil, oinophoros ve figürin üreten işliğin üretim artıklarını içermektedir. İşliğin aktif olduğu dönem, MS. 5. yy'ın ilk yarısı ile MS. 6. yy'dır. Bu nedenle kandil için de, 5. yy'ın ilk yarısı-MS. 6. yy tarihlemesi önerilmektedir.

(2) Yatay Omuzlu (Kat. no. 21-25)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B3), Konut Alanı (DA/DA2), Dor Tapınağı (DT), Yukarı Agora'nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk: 11.7 – 8.5 cm., Genişlik: 5.7 – 7.3 cm., Yükseklik: 3.5 – 5.1 cm.

Bir kandil 2.5 YR 6/8 açık kırmızı astarlı (Kat. no. 25), diğerleri alacalı astarlıdır.

Gruba ait üç tüm, iki tüme yakın, toplam beş kandil bulunmaktadır. Kandillerden biri yatay kesitine göre, tutamağı ve burnu gövde dışına taşan dairesel form (D4) (Kat. 21), diğer dördü tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2) (Kat. no. 22, 23, 24, 25).

Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı yuvarlak kesitli şeritle çevrilir. Diskus ile burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Böylece üst bölümde, "kaşık" [65] formunda bir alan ve yatay omuz oluşur. Yatay omuz, yine yuvarlak kesitli şeritle, eğimli (Kat. no. 21, 24) ya da keskin eğimli yan duvarlardan ayrılır (Kat. no. 22, 23, 25).

Tüm kandiller gövdeden tutamaklıdır.

Bir kandilde sadece yatay omuzda (Kat. 23), dört kandilde diskus, kanal, yatay omuz ve yan duvarlarda bezeme uygulanmıştır (Kat. no. 21, 22, 24, 25). Her zaman geometrik bezeme tercih edilmiştir.

Bir kandil içbükey dipli (Kat. no. 21), dört kandil halka diplidir.

Alt yarıda herhangi bir bezemeye rastlanmamıştır.

Grup, Broneer'in Tip 31 [66], Hayes'in "Afrika Kandilleri" [67] olarak sınıflandırdığı kandiller ile yakın benzerlikler taşımaktadır. Çember kenarlı diskus, diskus ile burnun birbirine düz bir kanal ile bağlanması, yatay omuzun varlığı, grubun Afrika kandilleri ile ortak özellikleridir. Fakat bu gruba ait kandillerde görülen bezemeli yan duvarlar, diskusta iki yerine tek doldurma deliğinin bulunması ve alt yarıda dip halkasından tutamağa uzanan sırtın bulunmaması gibi özellikler, grubu Afrika tipi kandillerden uzaklaştırmaktadır. Bu grup kandiller ile ilgili, Sagalassoslu zanaatkarların, Afrika tipi kandillerini model alarak, ona benzer bir tip yarattıklarını söylemek mümkündür.

Perge'de de, bezemeli yan duvarlı, tek doldurma delikli ve Afrika tipi kandillerin model alındığı bu gruba oldukça benzeyen bir kandil bulunmuştur [68] (Levha 11a).

---

65 Roovers 1993, s. 155.

66 Broneer 1930, s. 118.

67 J. W. Hayes, Late Roman Pottery, The British School at Rome, Londra, 1972, s. 310.

68 Sedef Çokay, "Antik Çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 1996, Kat. no. 130.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 21 ve 24 katalog no.'lu kandiller, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 22 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'ın ilk yarısına; 25 katalog no.'lu kandil, katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy sonu-7. yy başına tarihlendirilmiştir.

Konut Alanı'nda bulunmuş 23 katalog no.'lu kandilin bulunduğu tabaka, erozyon malzemesi içerdiğinden, kandili tabaka malzemesine göre tarihlendirmek mümkün olmamıştır. Fakat, Konut Alanı'nın MS. 7. yy başında terkedildiği bilinmektedir. Ayrıca buraya ait buluntular genellikle MS. 6.yy'a tarihlenmektedir. Bu nedenlerden dolayı, bu kandil için MS. 6. yy-7.yy başı tarihlemesi önerilmektedir.

c. Düz Diskusu Damla Biçimli

(1) Eğimli Omuzlu (Kat. no. 26-32)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B3), Konut Alanı (DA), Dor Tapınağı (DT), Aşağı Agora (LA), Yukarı Agora'nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk: 4.2 – 9.4 cm., Genişlik: 3 – 5.8 cm., Yükseklik: 2.8 – 3.8 cm.

Elimizde bu gruba ait üç tüm, dört tüme yakın, toplam yedi kandil bulunmaktadır. Tüm kandiller alacalı astarlıdır.

İki kandil, yatay kesitine göre tutamak ve burnu gövde dışına taşan dairesel form (D4) (Kat. no 27 ve 32), bir kandil tutamağı gövde içinde kalan oval form (O1) (Kat. no 30), üç kandil tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2) (Kat. no. 26, 28, 31) [69].

[69] 29 ve 30 katalog no.'lu kandillerin üst yarısı eksik olduğundan, kandiller, yatay kesit düzenlemesine alınmamıştır.

Düz diskus, tek sıra ya da çift sıra yuvarlak kesitli şeritle, damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Beş kandilde diskusu çeviren şerit, kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de sarar (Kat. no. 28, 29, 31, 32, 34), bir kandilde fitil deliğine dayanır (Kat. no. 33).

Tüm kandillerin omuzları eğimlidir. Tutamakları kırık iki kandil hariç (Kat. no 31 ve 32), tüm kandiller gövdeden tutamaklıdır.

İki kandil bezemesizdir (Kat. no. 31 ve 32). İki kandilde sadece diskusa (Kat. no. 28, 33), iki kandilde sadece omuza (Kat. no. 29 ve 34), bir kandilde diskusa ve omuza (Kat. no. 30) bezeme uygulanmıştır. Dört kandilin diskusları bezemesizdir (Kat. no. 27, 29, 30, 32). İki kandilin diskusunda geometrik (Kat. no. 26, 28), bir kandilin diskusunda hayvan figürlü bezeme (Kat. no. 31) tercih edilmiştir; bu son kandilin doldurma deliği, figürden dolayı merkezde değildir.

Alt yarısı kırık bir kandil hariç (Kat. no. 28), tüm kandiller halka diplidir.

Bir kandilde dip halkası içinde (Kat. no 26), bir kandilde tutamak ve burun altında (Kat. no. 27), bir kandilde ise dip halkası çevresinde bezeme görülür (Kat. no. 32).

29 katalog no.'lu kandil, 30 katalog no.'lu kandil ile, 27 katalog no.'lu kandil ise 32 katalog no.'lu kandil ile aynı form ve diskus düzenlemesine sahiptir. Fakat 27 ve 32 katalog no.'lu kandillerin alt yarı bezemeleri farklıdır.

Bazı kandillerin benzerlerine Amorium'da [70] rastlanmıştır (Katalog no. 28, 29, 30).

Bir kandilin 4.2 cm.'lik uzunluk, 3 cm.'lik genişlik ve 2.8 cm'lik yüksekliği ile küçük boyutları dikkati çekmektedir (Kat. no. 26).

[70] Gill and Şen 2003, no. 30 ve 34.

“Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu” ile oluşturulan kronolojiye göre, 26 ve 27 katalog no.’lu kandiller, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 28 katalog no.’lu kandil, MS. 6.yy’ın ilk yarısına; 30 katalog no.’lu kandil, MS. 6. yy sonu-7. yy başına ; 31 katalog no.’lu kandil, MS. 7. yy başına ve 32 katalog no.’lu kandil, MS. 7. yy’ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

Konut Alanı’nda bulunan 29 katalog no.’lu kandil için, MS. 6. yy- 7. yy başı tarihlemesi önerilmektedir [71].

Alt yarı bezemeleri hariç birbirine oldukça benzeyen, MS. 5.-6. yy’a tarihlenen (Kat. no. 27) ve MS. 7. yy’ın ilk yarısına tarihlenen kandillerin (Kat. no. 32) gösterdiği gibi, grubun yapımına çok az değişikliklerle devam edilmiştir.

(2) Keskin Eğimli Omuzlu (Kat. no. 33-38)

Buluntu Yerleri: Konut Alanı (DA), Aşağı Agora (LA1), Çömlekçiler Mahallesi (PQ), Yukarı Agora’nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk: 7 - 10.6 cm., Genişlik: 3.4 – 7.3 cm., Yükseklik: 3.5 - 5 cm.

Elimizde bu gruba ait üç tüm, üç tüme yakın olmak üzere toplam altı kandil bulunmaktadır. Çok pişmiş olduğu için yüzey işlemi anlaşılamayan bir kandil hariç (Kat. no. 34), tüm grup alacalı astarlıdır.

Kandillerden biri yatay kesitine göre, tutamağı gövde içinde kalan oval form (O1) (Kat. no. 34), diğerleri tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2) (Kat. no. 33, 35, 36, 37, 38).

[71] Bkz. s. 26.

Düz diskusu damla biçiminde çeviren yuvarlak kesitli şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturarak diskusu ve burnu birbirine bağlar. Üç kandilde kısa kanal oluşturan şerit, fitil deliğini de çevirir (Kat. no. 33, 34, 35) [72].

Tüm kandillerde dar omuz, keskin eğimlidir. Bir kandil haç formlu tutamaklı (Kat. no. 35), diğer dört kandil gövdeden tutamaklıdır. Gövdeden tutamak, belirgin biçimde taşar.

Bir kandil, merkezdeki doldurma deliğini kare şeklinde çeviren, toplam beş doldurma deliğine sahiptir (Kat. no. 38).Üç kandil bezemesizdir (Kat. no. 33, 34, 37). 35 katalog no.'lu kandilde omuz bezemesi, 36 katalog no.'lu kandilde diskus ve diskus kenarında, 38 katalog no.'lu kandilde, sadece diskus kenarında bezeme uygulanmıştır. Grupta bir kandilin diskusunda dini motifli (Kat. no. 36) bezeme tercih edilmiştir.

Üç kandil halka dipli (Kat. no. 33, 34, 35), iki kandil düz dipli (Kat. no. 38 ve 40), bir kandil içbükey diplidir (Kat. no. 37).

İki kandil, burun ve tutamak altında bezemeye sahiptir (Kat. no. 34 ve 35).

Gruba ait bazı kandillerin analojilerine, Saraçhane'de [73] (Kat. no. 33, 34, 35) rastlanmıştır.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 33 katalog no.lu kandil, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 34 katalog no.'lu kandil, MS. 5. yy'ın ikinci yarısı-MS. 6. yy'ın ilk yarısına; 35 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'a; 36 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy ortası-ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

---

[72] 36, 37, 38 katalog no.'lu kandillerin burunları kırık olduğundan, şeritin fitil deliğini çevirip çevirmediği anlaşılamamıştır.

[73] Hayes 1992, Tip 11 ve Tip 16.

Konut Alanı'nda bulunan 37 ve 38 katalog no.'lu kandiller için, MS. 6. yy-7. yy başı tarihlemesi önerilmektedir [74].

2. Diskusu Sınırlananlar

a. Diskusu İçbükey

(1) Yüksek Gövdeli (Kat. no. 39-43)

Buluntu Yerleri: Konut Alanı (DA1), Heroon (H), Yukarı Agora'nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk [75]: - , Genişlik: 6.9 – 7.9 cm., Yükseklik: 3.1 – 4.3 cm.

Elimizde gruba ait bir tüm, iki tüme yakın, iki yarım olmak üzere toplam beş kandil bulunmaktadır. Tüm kandiller alacalı astarlıdır.

Kandillerin tümü yatay kesitlerine göre, tutamak ve burnu gövde içinde kalan dairesel formdadır (D1) [76].

Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskus'un bulunduğu, eğimli omuz yer alır. Dikey tutamak/kulp, gövde ile diskusu birleştirir. Tutamak/kulp, diskus ve fitil deliği, aynı akstadır. Fitil deliğinin iki yanında küçük, havalandırma delikleri bulunur.

İki kandilde diskus ve burun, kısa bir kanalla birbirine bağlanır (Kat. no. 39 ve 42).

---

74 Bkz. s. 26.

75 Gruptaki beş kandilden dördünün burnu eksik olduğundan, kandillerin uzunluk aralıkları belirlenememiştir.

76 40 katalog no.'lu kandilin üst yarısı eksik olduğundan, yatay kesit düzenlemesi içine alınmamıştır. Fakat genel özelliklerinin yüksek gövdeli kandiller ile aynı olması nedeniyle kandilin D1 gövde forma sahip olduğu düşünülmektedir.

Bir kandil kulplu (Katalog no. 43), diğer kandiller gövdeden tutamaklıdır.

Tüm kandillerde bezeme, genellikle omuzda görülür. Fakat bir kandilde omuz bezemesi ile birlikte diskus bezemesi de uygulanmıştır (Kat. no. 41). Bezemesiz olan bir kandil hariç (Kat. no. 40), tüm kandillerde geometrik bezeme tercih edilmiştir.

Üç kandil içbükey dipli (Kat. no. 39, 40 ve 42), bir kandil halka diplidir (Kat. no. 41) [77].

Alt yarıda bezemeye rastlanmamıştır.

Yüksek gövdeli kandil grubu, Broneer'in Tip 35 olarak sınıflandırdığı kandiller ile yakın benzerlikler göstermektedir [78]. Broneer, Tip 35'e ait kandillerin, birkaç erken örneği hariç, genellikle çark yapımı olduğunu söylemektedir. Fakat, Sagalassos'ta 41 katalog no.'lu kandilin form ve bezemesine sahip bir kalıbın bulunması, bu kandil grubunun da kalıp yapımı olduğunu kesinleştirmektedir [79] (Levha 11b). Kalıptan alınan örnek kandil ve 41 katalog no.'lu kandilin ölçülerinin birbirine uymaması, kalıbın bu kandilin yapımında kullanılmadığını göstermektedir.

Grup ile ilgili diğer analoji, Menzel'in "Arabische Lampen" olarak sınıflandırdığı kandillerdir [80]. Perge'de bulunmuş bir kandil parçası, bu gruba oldukça benzemektedir [81] (Levha 11c).

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 39 katalog no.'lu kandil, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 40 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'a; 41 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'ın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

---

77 43 katalog no.'lu kandilin alt yarısı eksik olduğundan, dip düzenlemesi anlaşılamamıştır.
78 Broneer 1930, s. 122.
79 Bkz. Ek. 2: Kalıp Kataloğu, Kalıp 9.
80 Menzel 1969, s. 102, no. 659.

42 ve 43 katalog no.'lu kandillerin bulunduğu tabaka erozyon malzemesi içerdiğinden, kandiller malzemeye göre tarihlendirilememiştir. Ancak Konut Alanı'nda bulunan kandiller için, MS. 6. yy-7.yy başı tarihlemesi önerilmektedir [82].

(2) Çift Konik Gövdeli (Kat. no. 44-46)

Buluntu Yerleri: Antoninus Pius Tapınağı (AP), Konut Alanı (DA2), Kuzeydoğu Kapısı (NEG).

Uzunluk: 9.2 – 10.5 cm., Genişlik: 6.8 – 7 cm., Yükseklik: 3 – 4.2 cm.

Bu kandil grubundan biri tüm, ikisi tüme yakın üç kandil bulunmaktadır. Bir kandil 2.5 YR 6/8 açık kırmızı astarlı (Kat. no 44), iki kandil alacalı astarlıdır (Kat. no. 45 ve 46).

Kandillerin hepsi tutamağı ve burnu gövde dışına taşan dairesel formdadır (D4) (Kat. no. 44, 45, 46).

Çift konik gövdeli kandillerin içbükey diskusları, çift sıra şeritle, çember biçimde sınırlanır. Omuzları eğimlidir. Bir kandil kulplu (Kat. no. 44), diğerleri gövdeden tutamaklıdır.

İki kandilde diskus ve omuz bezemesi (Kat. no. 44 ve 45), bir kandilde yalnız diskus bezemesi uygulanmıştır. Grupta, bitkisel (Kat. no. 46), hayvan figürlü (Kat. no. 44) ve dini motifli (Kat. no. 45) bezeme tercih edilmiştir.

Üç kandil de halka diplidir. Bir kandilde alt yarı bezemesizdir (Kat. no. 46). Bir kandilde dip halkası içinde ve tutamak altında bezeme görülür (Kat. no. 44). Bir kandilde dip halkası içinde ve tüm alt yarı boyunca yazıt bulunur.

---

[81] Çokay 1996, Kat. no. 132.
[82] Bkz. s. 26.

Gruptaki bir kandilin benzerine (Kat. no. 45) Kibyra'da [83] rastlanmıştır.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 44 katalog no.'lu kandil, MS. 5.-6. yy'a; 45 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy sonu-7. yy başına; 46 katalog no.'lu kandil, MS. 550/575-640 yıllarına tarihlendirilmiştir.

b. Diskusu Düz

(1) Eğimli Omuzlu (Kat. no. 47-48)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B3).

Elimizde bu gruptan tüme yakın iki kandil bulunmaktadır [84]. Kandillerin ikisi de alacalı astarlıdır.

Kandiller, yatay kesitlerine göre tutamak ve burnu gövde dışına taşan dairesel formdadır (D4).

Düz diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Omuzları eğimli olan kandiller, yivli gövdeden tutamaklıdır.

Omuza uygulanan bezeme, burun üstünde de devam eder.

Halka dipli kandillerin, burun ve tutamak altında bezeme görülür.

Kandiller, "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, MS. 450/475-550/575 yıllarına tarihlendirilmiştir.

---

[83] Başer 1991, res. 21.

[84] Grubun sadece iki kandilden oluşması ve ikisinin de tüm olmaması nedenleriyle uzunluk, genişlik ve yükseklik aralıkları belirtilmemiştir.

İki kandilin diskus düzenlemeleri ve alt yarı bezemeleri aynı olmasına rağmen, ölçüleri birbirinden az da olsa farklıdır.

(2) Yatay Omuzlu (Kat. no. 49-52)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B1), Konut Alanı (DA2), Dor Tapınağı (DT),

Uzunluk: 11.6 -8.4 cm., Genişlik: 5.9 -7.3 cm., Yükseklik: 3.3 - 3.9 cm.

Bu gruptan elimizde bir tüm, üç tüme yakın dört kandil bulunmaktadır. Bir kandil 2.5 YR 5/8 kırmızı astarlı (Kat. no. 50), üç kandil alacalı astarlıdır.

Bir kandil, yatay kesitine göre burnu gövde içinde kalan dairesel form (D3) (Kat. no. 50), bir kandil tutamak ve burnu gövde dışına taşan dairesel form (D4) (Kat. no. 49), iki kandil tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2) (Kat. no 51 ve 52).

Kandillerin düz diskusları, bazen diskusu şeritle yatay omuzdan ayırarak (Kat. no. 49), bazen doldurma deliği çevresini, yatay omuzdan alçaltarak (Kat. no. 50, 51, 52) oluşturulmuştur.

Bir kandilde yan duvar görülmezken (Kat. no. 50), bir kandilde keskin eğimli yan duvar (Kat. no. 49), iki kandilde eğimli yan duvar görülür (Kat. no. 51-52).

Üç kandilde yuvarlak kesitli şeritle yan duvarlardan ayrılan üst bölüm, bir kanal ile burna bağlanır (Kat. no. 49, 51, 52). Kandillerin hepsi gövdeden tutamaklıdır.

Bezeme, iki kandilde diskus ve yatay omuzda (Kat. no. 49, 50), iki kandilde diskus, yatay omuz ve yan duvarlarda uygulanmıştır (Kat. no. 51, 52). Kandillerde geometrik bezeme tercih edilmiştir.

Kandiller halka diplidir. Üç kandilin alt yarısı bezemesiz, bir kandilin dip halkası içinde ve çevresinde bezeme görülür (Kat. no. 53).

50 katalog no.'lu kandilin benzerine Atina'da [85] rastlanmıştır.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 49 katalog no.'lu kandil MS. 450/475-550/575 yıllarına; 50 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'ın ilk yarısına; 51 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy-7. yy başına; 52 katalog no.'lu kandil ise MS. 6. yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

B. Diskussuz (Boyunlu) Kandiller (Tip II) (Kat. no. 53-64)

Buluntu Yerleri: Bouleuterion (B3), Aşağı Agora (LA/LA2), Çömlekçiler Mahallesi (PQ), Yukarı Agora'nın Kuzeyi (UAN).

Uzunluk: 7.7 - 8.9 cm., Genişlik: 4.5 – 6.5 cm., Yükseklik: 3.5 – 5.2 cm.

Diskussuz (Boyunlu) kandillerden beş tüm, yedi tüme yakın toplam on iki kandil bulunmaktadır. 55 katalog no.'lu 2.5 YR 6/8 açık kırmızı ve 61 katalog no.'lu 10 R 5/8 kırmızı astarlı iki kandil hariç, tüm kandiller alacalı astarlıdır.

İki kandil yatay kesitine göre, tutamağı gövde içinde kalan dairesel form (D2) (Kat. no. 56 ve 61), üç kandil tutamak ve burnu gövde dışına taşan form (D4) (Kat. no. 55, 58, 59), iki kandil tutamağı gövde içinde kalan oval form (O1) (Kat. no. 60 ve 63), dört kandil tutamağı gövde dışına taşan form (O2) (Kat. no. 53, 54, 62, 64), bir kandil armudi formdadır (Kat. no. 57).

Bu gruptaki kandillerde, diskusun yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Tutamak/kulp, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. Geniş omuz, eğimlidir.

Beş kandilde kulp kullanılmıştır (Kat. no. 53, 54, 56, 57, 58). Kulplar, elle şekillendirildiği belli olan bir kandil hariç (Kat. no. 57), kalıp yapımı tutamağın, bir alet ile delinmesi suretiyle oluşturulmuştur.

Genellikle geniş ve oval (Kat. no. 57, 58, 59, 61, 64) biçimli olan fitil delikleri, bir kandilde üçgenimsi (Kat. no. 54), bir kandilde üçgen (Kat. no. 63) biçimli bir kenar ile çevrilmiştir [86].

Beş kandilde, doldurma deliği etrafı şeritle çevrilmiştir (Kat. no. 58, 59, 61, 63, 64). Bir kandil bezemesizken (Kat. no. 57), diğerlerinde omuz bezemesi uygulanmıştır. Tüm kandillerin omuzlarında geometrik bezeme tercih edilmiştir.

Altı kandil halka dipli (Kat. no. 53, 55, 56, 58, 60, 62), dört kandil içbükey dipli (Kat. no. 54, 57, 59, 61), üç kandil düz diplidir (Kat. no. 63 ve 64).

Bir kandilin tutamak ve burun altında bezemesi bulunur (Kat. no. 60).

Bir kandile kötü kalıplanmadan dolayı, elle yeniden biçim verilmiştir (Kat. no. 57) (Bkz. Levha 4a).

Kandillerde, diskusun yerini doldurma deliğinin alması onları, Broneer'in Tip 29, grup 1 ve Loeschecke'nin Tip 7 olarak sınıflandırdığı kandillere yaklaştırmaktadır. Benzer kandiller, Atina [87], Korinth [88], Vindonissa [89], Ephesos [90] ve Amorium'da [91] bulunmuştur (Levha 12a).

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, 54, 55, 56, 57 katalog no.'lu kandiller, MS. 450/475-550/575 yıllarına; 53 katalog no'lu

---

85 Perlzweig 1961, no. 2830.
86 53, 55, 56, 60 ve 62 katalog no.'lu kandillerin fitil delikleri kırıktır.
87 Perlzweig 1961: no. 362.
88 Broneer 1930: no. 1415.
89 Loeschecke 1919: no. 649, 650.
90 Bailey 1988, no. Q. 3151.

kandil, MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy'a; 58 katalog no.'lu kandil, MS. 550/575-640 yıllarına; 59 ve 60 katalog no.'lu kandiller, MS. 6.-7. yy'lara; 61 katalog no.'lu kandiller, MS. 7. yy başına tarihlendirilmiştir.

Tabaka malzemesine göre tarihlendirilemeyen 62 katalog no.' lu kandil, kentin terkedildiği MS. 7.yy'ın ortasından önceye tarihlendirilmelidir. Ayrıca, Tabaka 1'de bulunan kandilin bir alt tabakası (Tabaka 2), çoğunlukla MS. 7. yy'ın ilk yarısına ait malzeme içermektedir. Bu nedenlerden dolayı, kandil için de, MS 7. yy'ın ilk yarısı tarihlemesi önerilmektedir.

63 katalog no.' lu kandil de, MS. 7. yy ortasından önceye tarihlendirilmelidir. Analojilerde bu tip kandiller, MS. 6. ve 7. yy'lara tarihlendirilmektedir. Bu nedenle, kandil için MS. 6.-7. yy başı tarihlemesi önerilmektedir.

64 katalog no.'lu kandil, MS. 2. ile 7. yy arasına tarihlenen karışık malzeme içeren tabakada bulunduğundan, kandilin tarihlendirilmesi için bu tarihler uygun görülmüştür.

C. Plastik Kandiller (Kat. no. 65-66)

Buluntu Yerleri: Kuzeydoğu Kapısı (NEG), Yukarı Agora (UA),

Uzunluk: 7.7 – 9.5 cm., Genişlik: 3.3 – 4.6 cm., Yükseklik: 2.8 – 4.5 cm.

Plastik kandiller grubundan elimizde biri sandaletli sağ ayak (Kat. no. 65), diğeri insan başı biçimli olan iki kandil bulunmaktadır. 65 katalog no.'lu 2.5 YR 6/8 açık kırmızı astarlı, 66 katalog no.'lu kandil alacalı astarlıdır. (Levha 12b ve 12c).

65 katalog no.'lu kandil yatay kesitine göre özel formda, 66 katalog no.'lu kandil ise tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2).

---

[91] Gill and Şen 2003, no. 46, 47.

65 katalog no.'lu kandil düz dipli, diğeri halka diplidir.

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre 65 katalog no.'lu kandil, MS. 6. yy'ın ikinci yarısı-MS. 7. yy başına tarihlendirilmiştir. 66 katalog no.'lu kandilin bulunduğu tabaka erozyon malzemesi içerdiğinden, kandili tarihlendirmek mümkün olmamamıştır.

D. Tipoloji Dışı (Kat. no 67)

Buluntu Yeri: Konut Alanı (DA2)

67 katalog no.'lu kandil (Levha 13), Afrika kandillerine özgü form ve bezemeye sahip olması nedenleriyle ithal olmalıdır [92].

Kandilin, Hayes'in [93] Tip 2, Broneer'in [94] Tip 31 olarak sınıflandırdığı kandillerden tek farkı diskusunun çember kenarlı değil, oval olmasıdır.

Kandilin bulunduğu tabaka "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, MS. 6. yy sonu- MS. 7. yy başına tarihlenen malzeme içerdiğinden, kandil için de aynı tarih uygun görülmüştür.

E. Kalıplar (Kalıp 1-15) [95]

Buluntu Yerleri: Konut Alanı (DA1), Kütüphane'nin Batısı (LW), Nymphaion (N), Çömlekçiler Mahallesi (PQ), Yüzey (Y)

---

92 Kandillin tam olarak korunmuş olması ve müze envanterine kayıtlı bulunması nedeniyle, hamur analizi için gereken kesit kandilden alınamadığından, hamur niteliği, rengi ve katkı maddeleri ile bilgilere ulaşılamamıştır.

93 Hayes 1972, s. 311.

94 Broneer 1930, s. 118.

95 Bkz. Ek 2: Kalıp Kataloğu; Tablo 4

Hamur [96] Renkleri: 2.5 YR 6/8 açık kırmızı, 2.5 YR 7/6 açık kırmızı, 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, 7.5 YR 7/4 pembe, 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı.

Elimizde ikisi tüm, on iki üst yarı kalıbı (Kalıp 1-12) ve biri tüm, üç alt yarı kalıbı bulunmaktadır (Kalıp 13-15).

Üst yarı kalıplarının tümü, diskuslu kandillere aittir. Yedi kalıbın diskusları ve burunları birbirine bir kanal ile bağlanır (Kalıp 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10). Bunlardan dördünün diskusları içbükey (Kalıp 1, 2, 6, 10), bir kandilin düzdür (Kalıp 5). İki kandilin ise diskusları kırıktır (Kalıp 4 ve 7).

Kalıp 1 ve 2, içbükey diskusu çember kenarlı kandiller grubuna girmektedir. Özellikle Kalıp 1, bu kandil grubuna ait üç kandilin form ve bezemesine sahiptir (Kat. no. 1, 2 ve 7) [97] (Bkz. Levha 9a ve 9b).

Kalıp 5 ve 6, düz ve geniş diskusa, eğimli omuza sahip olmaları nedeniyle, düz diskusu çember kenarlı, eğimli omuzlu kandil grubuna dahil edilmelidir.

Kalıp 4 ve 7, diskus ve burnu birbirine bağlayan kanallı ve yatay omuzlu oldukları anlaşılmaktadır. Bu iki kalıp parçası, düz diskusu çember kenarlı, yatay omuzlu kandiller grubuna ait olmalıdır.

Kalıp 10, damla biçimli içbükey diskusu, diskus ve burnu birbirine bağlayan kanalı ve palmet biçimde tutamağı ile 8 ve 11 katalog no.'lu kandillere oldukça benzemektedir. Bu nedenle kalıbın, içbükey diskusu damla biçimli kandiller grubuna dahil olduğunu düşünmekteyiz [98] (Bkz. Levha 10b).

---

[96] Kalıpların hepsi Hamur 1'den yapılmış olmakla birlikte, Kalıp 2'nin hamuru, mika, taş parçacıkları ve kireç içermektedir. Hamur, Sagalassos'ta Kirli Hamur 1 (Dirty Fabric 1) olarak sınıflandırılmıştır.

[97] Bkz. s. 19.

Kalıp 9, 11, 12'nin diskusu bir şeritle sınırlanmıştır, diskus ve burnu birbirine bağlayan kanalları yoktur. Üç kalıpta da, içbükey diskus görülür.

Kalıp 9, alçak çanak biçimli, yüksek yan duvarlı dairesel gövdesi, merkezde yeralan içbükey diskusu ile yüksek gövdeli kandiller grubuna dahil edilmelidir. Kalıpta olması gereken iki hava deliğinden biri korunmuştur. Kalıbın diskus ve omuz bezemesi, 41 katalog no.'lu kandil ile çok yakın benzerlikler taşımaktadır [99] (Bkz. Levha 11b).

Kalıp 11 ve 12, çember kenarlı içbükey diskusa, geniş ve eğimli omuza sahiptir. Bu tip kalıplar tarafından oluşturulan kandillerin, ilerleyen yıllarda açığa çıkacağını umuyoruz.

Palmet biçimli tutamağı ile dikkati çeken Kalıp 3, damla biçimli, içbükey diskusa ve eğimli omuza sahiptir. Diskusunda bezeme uygulanmamıştır. Kalıp, içbükey diskusu damla biçimli kandiller grubuna benzemekle birlikte, diskusunun bir bölümü eksik olduğundan burna doğru kanalının var olup olmadığı anlaşılamamıştır.

Kalıp 8, dairesel gövdesi, yüksek yan duvarı ve tutamağın pozisyonu ile yüksek gövdeli kandillere benzemektedir. Fakat yüksek gövdeli kandillerde görülmeyen geniş bir yatay omuza sahiptir. Kalıbın büyük bölümünün eksik olması bir yargıya varmayı oldukça güçleştirmektedir. Bununla birlikte kalıbın yüksek gövdeli kandil tipinin bir çeşitlemesi olabileceğini düşünmekteyiz.

Elimizde biri tüm, diğer ikisi yarım olmak üzere toplam üç alt yarı kalıbı bulunmaktadır (Kalıp 13, 14, 15). Üç dip kalıbı da halka diplidir. Birinde bezeme görülmez (Kalıp 15). Diğer iki kalıbın tutamak altında balık kuyruğu bezemesi görülür (Kalıp 13 ve 14). Kalıp 14'ün dip halkasının içinde çok net olmayan (ayak izi/tabanı şeklinde baskıyla yapılan damga) bulunmaktadır. Balık kuyruğu bezemesi

---

[98] Bkz. s. 21.
[99] Bkz. s. 31.

ve planta pedis, Küçük Asya Tipi kandillerde, özellikle Ephesos üretimi kandillerinde sıklıkla görülmektedir. Kalıbın hamurunun yerel olması (Hamur 1), keskin hatlara sahip olmaması ve planta pedis'in dış bükey olması [100] onun, ithal bir kandilin patris gibi kullanılarak oluşturulduğunu düşündürür. Beğenilen ithal kandillerin, patris olarak kullanılmasına antik dönemde sıklıkla rastlanır [101].

"Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, Kalıp 1 , MS. 4. yy'ın ikinci yarısı- MS. 5. yy'ın ilk yarısına; Kalıp 2, MS. 450/475-550/575 yıllarına; Kalıp 6 ve 7, MS. 6. yy'ın ikinci yarısına; Kalıp 8, MS. 6. yy'a; Kalıp 9, MS. 5.-7. yy arasına; Kalıp 13, MS. 4.yy'ın ilk yarısına ve Kalıp 15, MS. 6. yy'a tarihlendirilmiştir.

Kalıp 4 ve 5, kalıp yapımı kandil, figürin, matara üreten işliğin terkedilmesinden sonra oluşmuş işliğin artıklarını ve erozyon malzemesini içeren tabakada bulunmuşlardır. İşlik, MS. 5. yy'ın ilk yarısından MS. 6. yy'a kadar aktif olduğundan, iki kalıp da MS. 5. yy'ın ilk yarısı- MS. 6. yy'lara tarihlendirilebilir.

Kalıp 14, "Neon Kitaplığı"nın güneybatı köşesi ile batıdaki bitişik yapı arasında bulunan açmada bulunmuştur. Kalıbın bulunduğu tabaka, yıkıntı ve erozyon malzemesi ile karışmış bir tabaka olduğundan kalıp, malzemeye göre tarihlenememiştir. Malzemenin çoğunun, kitaplığın yanındaki, Geç Roma dönemine tarihlenen evden kitaplığın batısına getirilen dolgu tabakasına ait olduğu düşünülmektedir. Bu işlemin, MS. 4. yy'ın ikinci yarısı ile MS. 5. yy'ın ilk yarısında yapılmış olduğu bilinmektedir. Kalıp ile ilgili analojilere, Atina'da [102] ve Ephesos'da [103] rastlanmıştır. Atina'da benzer bir kalıp, Perlzweig tarafından MS. 5. yy'a tarihlendirilmiştir. Sayılan bu nedenlerden dolayı, bu kalıp için, MS. 4.-5. yy tarihlemesi önerilmektedir.

---

100 Baskı ile yapılan planta pedis, iç bükey görünüm sergilemektedir.

101 Atina'da MS. 5. yy'da Kuzey Afrika ve Küçük Asya'dan ihraç edilen kandiller kullanılarak kalıplar üretilmiştir. Bkz. Perlzweig 1961, s. 64-65.

102 Perlzweig 1961: no. 2873.

Kalıp 10 yüzey buluntusu, Kalıp 3, 11, 12 ise erozyon tabakası buluntusu olduğundan tarihlendirilememiştir.

[103] Bailey 1988, res. 105-112; Miltner 1937, res. 10.

SONUÇ

Sagalassos'ta ortaya çıkarılan "Çömlekçiler Mahallesi"nde bulunan bir işlikte kalıp yapımı figürin ve matara (oinophoros) ile bunlara ait kalıpların yanı sıra, kandil ve kandil kalıplarının da saptanması, kentte çeşitli alanlarda yapılan kazılarda kusurlu pişmeden dolayı deforme kandillerin bulunması, burada kalıp yapımı kandil üretiminin gerçekleşmiş olduğunu kanıtlamaktadır.

Bu tez kapsamında, Sagalassos'ta 1990-2004 yıllarında yürütülen kazı ve yüzey araştırmalarında bulunan, tüm ve tüme yakın altmış yedi adet kalıp yapımı kandil, diskus özellikleri esas alınarak tipolojik olarak sınıflandırılmış, yatay kesitlerine göre gövde formları, tipin genel özellikleri saptanarak, modern kaynaklardan analojileri belirlenip, tarihlendirilmiştir. Ayrıca eldeki kalıpların, bu kandillere ait olup olmadıkları da incelenmiştir.

Yapılan çalışma ve değerlendirmeler sonucunda Sagalassos kalıp yapımı kandillerinde, diskuslu ve diskussuz (boyunlu) olmak üzere başlıca iki tip belirlenmiştir.

Diskuslu kandiller, diskusu ve burnu kanalla birbirine bağlananlar ile diskusu sınırlananlar olmak üzere iki alt gruba ayrılmış, diskus biçimine ve omuz/gövde formlarına göre diğer alt grupları belirlenmiştir.

Diskussuz (Boyunlu) kandiller için ise alt gruplar belirlenememiştir. Kalıp yapımı olan, fakat belli bir tip oluşturmayan, sandaletli ayak ve insan yüzü biçimli plastik iki kandil ile ithal olduğu düşünülen tipoloji dışı bir kandil de kataloğumuzda yer almıştır.

Diskus özelliklerine göre oluşturulan tipler ile kandillerin gövde formları arasında, yalnızca diskusu sınırlanan, yüksek gövdeli kandillerde bir ilişki görülebilmektedir

(Kat. no. 39, 40, 41, 42, 43). Bu grup kandillerin tümü, tutamağı ve burnu gövde içinde kalan dairesel formludur (D1).

Her iki tipte de genellikle kalıpla oluşturulmuş, gövdeden tutamaklar tercih edilmiş, bazen tutamak bir alet ile delinerek kulp elde edilmiştir. Sadece bir kandilde, bir kil parçasının elle biçimlendirilerek, gövdeye eklenmesi yoluyla kulp yapılmıştır (Kat. no. 57).

Kandillerde görülen bezemeler çoğunlukla net seçilememektedir. Bu durum kalıpların defalarca kullanıldığını ve bezeme netliğinin, oluşturulan her kandilde biraz daha azaldığını göstermektedir.

Diskuslu kandillerde iç içe açı, daire, tek merkezli daire, rozet gibi geometrik; asma dalları, üzüm salkımları, yapraklar gibi bitkisel; Hıristiyan haçı ve yedi kollu şamdan (menorah) betimleri gibi dini motifli bezemeler ile insan ve hayvan figürleri görülmektedir. Diskussuz (boyunlu) kandillere ise omuzda ve burun üstünde, hemen her zaman geometrik bezeme uygulanmıştır.

Dip biçimleri ile tipler ve alt grupları arasında bir ilişki belirlenememiştir. İçbükey diskusu damla biçimli kandil grubunda, form ve bezeme olarak birbirinin aynı iki kandilin biri içbükey (Kat. no. 8), diğeri halka dipli (Kat. no. 11) olabilmektedir. Aynı durum, diskussuz (boyunlu) kandiller için de geçerlidir: altı halka dipli (Kat. no. 53, 55, 56, 58, 60, 62); dört içbükey (Kat. no. 54, 57, 59, 61); iki düz dipli (Kat. no. 63-64) kandil bulunmaktadır.

Sagalassos'un kalıp yapımı kandillerinin tümü, antik kente yaklaşık 7 km. uzaklıktaki vadilerden sağlanan kille yapılan Hamur 1 kullanılarak üretilmiştir. Bu hamurun rengi, Munsell renk kataloğuna göre, genellikle 2.5 YR 5/6 kırmızıdır. Geniş kaplarda 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı olabilir. Sert ve pürüzsüz hamur, geniş kaplarda rastlanılan bazı küçük boşluklar ve beyaz kireçtaşı katkıların haricinde katkı maddesi içermez.

Elli iki diskuslu kandilden sadece altısı astarlı (Kat. no. 8, 17, 25, 44, 50, 55), on iki diskussuz (boyunlu) kandilden sadece biri astarlı (Kat. no. 61), diğerleri alacalı astarlıdır. Her iki tip de genellikle, özensiz yüzeye sahiptir.

Diskuslu kandillerin (Tip 1) on altısı, alt yarıda bezemeye sahiptir (Kat. no. 2, 5, 6, 9, 10, 12, 17, 27, 32, 34, 35, 44, 47, 48, 50). Bunlar arasında en sık rastlanan, burun ve tutamak altındaki "V" biçimli bezemedir (Kat. no. Kat. no. 2, 6, 10, 12, 27, 34, 47, 48) ki bunların, form ve bezeme olarak birbirinin aynı iki kandilde bile farklı olabileceği (Kat. no. 27 ve 32) ve bu farklılığın her zaman kronolojik değişimle açıklanamayacağı gözlemlenmiştir (Kat. no. 1 ve 2) . Diskussuz (boyunlu) kandillerde ise (Tip 2), sadece bir kandilin alt yarısında bezemeye rastlanmıştır.

Sagalassos kalıp yapımı kandillerinin ve kalıplarının Atina, Korith, Vindonissa ve Anadolu'nun çeşitli kentlerinde benzerleri bulunmuştur. Ancak, saptanan en yakın analojilerde bile Sagalassoslu zanaatkarların sevilen, popüler kandil form ve bezemelerini, Sagalassos kandillerine uygularken, hemen her zaman bir değişiklik yaptıkları, kendilerinden bir şey ekledikleri gözlemlenmiştir. Örneğin 1, 2 ve 7 katalog no.'lu kandillerin ve bu kandil grubunun yapımında kullanıldığı belirlenmiş Kalıp 1'in, Ephesos, Atina, Korith'te benzerleri bulunmuş, ama analojilerde omuzda üzüm salkımlarının yerini, Sagalassos kandillerinde yapraklar almıştır. 8 ve 11 katalog no.'lu kandiller ve bu grup kandillerin yapımında kullanılan Kalıp 10'un analojilerine Ephesos, Kibyra ve Pergamon'da rastlanmış, fakat analojilerde doldurma deliğinin hemen önünde yer alan havalandırma deliği, Sagalassos kandillerinde kullanılmamıştır. Düz diskusu çember kenarlı, yatay omuzlu kandil grubu (Kat. no. 21-25), bir yandan diskus ile burnun birbirine düz bir kanal ile bağlanması, yatay omuzun varlığı gibi nedenlerle Kuzey Afrika kandillerine benzemekte; diğer yandan bezemeli yan duvarlar, diskusta iki yerine tek doldurma deliği olması ve alt yarıda dip halkasından tutamağa uzanan sırtın bulunmaması gibi özelliklerde de onlardan ayrılmaktadır. Diskusu sınırlanan, yüksek gövdeli kandiller (Kat. no. 39-43) Broneer'in Tip 35 olarak sınıflandırdığı çark yapımı kandil grubuna

oldukça benzemekte fakat yapımında kullanılan Kalıp 9'un da gösterdiği gibi kalıp yapımıdır. Diskussuz (boyunlu) (Tip 2) kandiller ise Broneer'in Tip 29, Grup 1 olarak sınıflandırdığı kandil grubuna benzerken, bezemeler, bunların çeşitliliği ve boynun, anojilerde rastlanan kandillerden daha yüksek olması gibi nedenlerle onlardan ayrılırlar.

Sagalassos kalıp yapımı kandillerinde çok az sayıda işlik markasının bulunması (Kat. no. 6, 18, 26, 45, 50), kandil ihracatı ile ilgili soruları cevapsız bırakmıştır. Şimdilik Sagalassos kalıp yapımı kandillerinin ihraç edilme olasılığı ile ilgili kanıtlar Pisidia Antiokheiası ve Perge'den gelmektedir. Pisidia Antiokhesında Sagalassos kalıp yapımı olduğu söylenen ve MS. 3. yy'a tarihlendirilen bir kandil bulunmuştur. Özellikle Perge'de form yönünden, biri, Kuzey Afrika kandillerinin model alındığı, düz diskusu çember kenarlı, yatay omuzlu kandil grubuna, diğeri, diskusu sınırlanan, yüksek gövdeli kandil grubuna oldukça yakın iki kandilin bulunması ve hamur tanımlarının Sagalassos'un yerel hamuru ile (Hamur 1) dikkat çekici benzerliği Sagalassos'tan Perge'ye kandil ihraç edilmiş olabileceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Fakat bu düşüncenin doğrulanması için daha fazla sayıda kandile ihtiyaç olduğu vurgulanmalıdır.

Kandiller ile birlikte on ikisi üst yarıya ve üçü alt yarıya ait olmak üzere toplam on beş kalıp incelenmiştir. Üst yarı kalıplarının tümü diskuslu kandillere ait olup, diskussuz (boyunlu) kandillere ait bir kalıp şimdilik bulunamamıştır.

Tümü Hamur 1 kullanılarak üretilen kalıplardan üçünün, kandillerle dolaylı ilişkisi tespit edilmiştir. Kalıp 1, içbükey diskusu çember kenarlı kandil grubuna ait 3 kandilin (Kat. no. 1, 2 ve 7); Kalıp 9, diskusu içbükey, yüksek gövdeli kandil grubuna ait bir kandilin (Kat. no. 41) ve Kalıp 10, içbükey diskusu damla biçimli kandil grubuna ait iki kandilin (Kat. no. 8 ve 11) form ve bezemesine sahiptir. Fakat her üç kalıbın da ölçüleri, benzedikleri kandillerden farklıdır. Bu durum, aynı form ve bezemeye sahip kandiller için farklı ölçülerde kalıpların kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Diğer üst yarı kalıplardan bir kısmının, diskuslu kandillerin alt gruplarına (Kalıp 2, 4, 7, 5, 6) ya da onların çeşitlemelerine (Kalıp 3 ve 8) ait oldukları düşünülmektedir. Kalıp 11 ve 12'nin ise oluşturdukları kandil tipleri henüz bulunamamıştır.

Üç adet alt yarı kalıbının hepsi halka diplidir (Kalıp 13, 14 ve 15). Kalıpların ikisinin tutamak altlarında balık kuyruğu biçimli bezeme vardır (Kalıp 14 ve 15). Kalıp 14'ün dip halkasının içinde çok net olmayan planta pedis (ayak izi/tabanı) bulunmaktadır. Balık kuyruğu bezemesi ve planta pedis, Küçük Asya Tipi kandillerde, özellikle Ephesos'ta üretilen kandillerinde sıklıkla görülmektedir. Kalıbın hamurunun yerel (Hamur 1), planta pedis'in dış bükey ve keskin hatsız olması onun, ithal bir kandilin patris gibi kullanılarak yapılmış bir kalıp olabileceğini düşündürmektedir.

İncelenen Sagalassos kalıp yapımı kandilleri ve kalıpları "Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu" ile oluşturulan kronolojiye göre, yaklaşık olarak MS. 4. yy ile MS 7. yy ortasına tarihlendirilmişlerdir. Sagalassoslu zanaatkarların kimi zaman MS. 4. yy prototiplerinden alınmış kalıpları tekrar tekrar kullanarak (Kat. no. 1 ve 7), kimi zaman da popüler kandil tipleri üzerinde değişiklikler yaparak kandil üretimini sürdürdükleri belirlenmiştir. Fakat genelde MÖ. 3. yy.'da yoğunluk kazanan kalıpla kandil üretiminin, Sagalassos'ta neden bu kadar geç başladığı şimdilik büyük bir soru işaretidir.

EK 1: KANDİL KATALOĞU

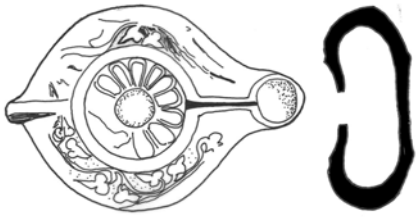
Kat. No. : 1

Tip 1

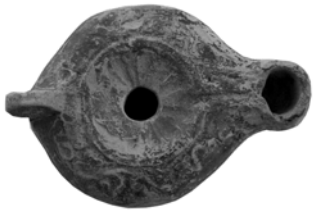
Kazı : SA.90.F.11
Müze : K.117.84.90

Alan F,
Açma KMLJ, Sondaj 1
Müze
Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.1 cm.
G. : 6.3 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). İçbükey diskus çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, ince ve düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Çiçek rozet. Omuz: Kıvrılarak ilerleyen dallar ve yapraklar. Diskusla burun arasında dil motifi. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 2, 7, Kalıp 1; Broneer 1930: no. 1059; Perlzweig 1961: no 2046; Miltner 1937: no. 1413; Çokay-Kepçe 2005: no. 5.

Tarihlendirme : MS. 4. yy.

Bibliyografya : Waelkens, Harmankaya, Viaene 1991b: res. XL, d; Waelkens, Harmankaya, Viaene 1991a: res. 19; Roovers 1993, 161, res. 114b.

Kat. No. : 2

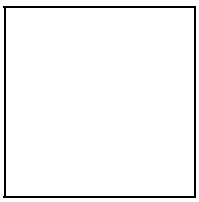
Tip 1

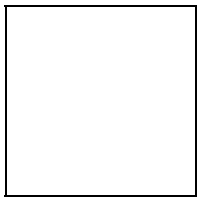
Kazı : SA.90.DT.25.3
Müze :-

Dor Tapınağı,
Açma I, En Dış Teras Duvarının
Arkasındaki Eksedra

Kazı Evi Deposu
Hamur 1
Aşınmış

U. : 7.8 cm.
G. : 6.4 cm.
Y. : 4 cm.

Durum	:	Diskus ve burun kırık. Yüzeyde aşınma.
Tanım	:	Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, ince ve düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Rozet. Omuz: Kıvrılarak ilerleyen dallar ve yapraklar. Halka dipli. Alt yarıda, tutamak ve burun altında "V" biçimli bezeme.
Analoji	:	Kat. No. 1, 7, Kalıp 1; Broneer 1930: no. 1059; Perlzweig 1961: no 2046; Miltner 1937: no. 1413; Çokay-Kepçe 2005: no. 5.
Tarihlendirme	:	MS. 4. yy.
Bibliyografya	:	Waelkens, Harmankaya, Viaene 1991b: res. XL, d.; Roovers 1993, res. 114d.

Kat. No. : 3

Tip 1

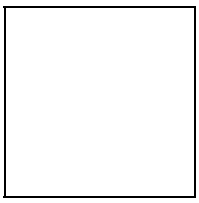
Kazı : SA00.B3.271.2
Müze :-

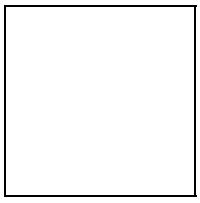
Bouleuterion,
Açma 2295-2545, Tabaka 6

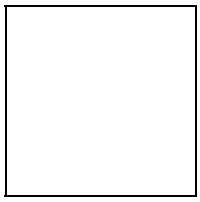
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.1 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 4.5 cm.

Durum	:	Burnu kırık. Yüzeyde aşınma.
Tanım	:	Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). İçbükey diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Kabartma, paralel çizgiler. İçbükey dipli.
Analoji	:	Gill and Şen 2003: no. 91.
Tarihlendirme	:	MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 4

Tip 1

Kazı :SA00.B3.261.1

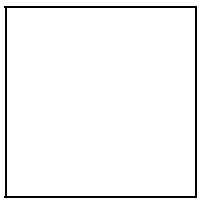
Müze :-

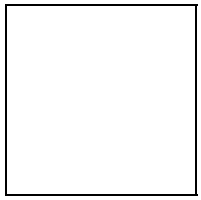
Bouleuterion,
Açma 2290-2545, Tabaka 6

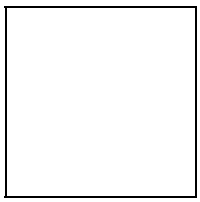
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 3.6 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). İçbükey diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, ince ve düz bir kanalla birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Noktalı ve hilal biçimli bezeme. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 5; Miltner 1937: no. 1712; Bailey 1988: no. Q 3173.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 5

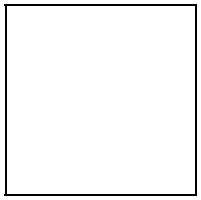
Tip 1

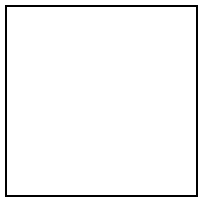
Kazı : SA04.PQ.2.21
Müze :-

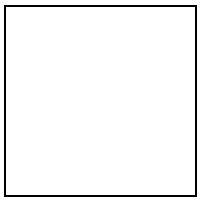
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 1
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Çok pişmiş

U. : 8.1 cm.
G. : 5.9 cm.
Y. : 3.9 cm.

Durum : Burnun ve doldurma deliğinin bir kısmı kırık. Çok pişme sonucu renk değişimi mevcut.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). İçbükey diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, ince ve düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Noktalı ve hilal biçimli bezeme. Halka dipli. Tutamak altında her iki yana eğimli üçer adet ışınsal çizgi.

Analoji : Kat. no. 4; Miltner 1937: no. 1712; Bailey 1988: no. Q 3173.

Tarihlendirme : MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy.

Kat. No. : 6

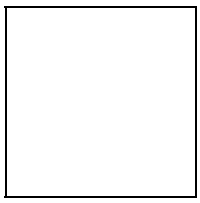
Tip 1

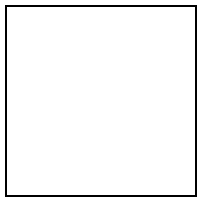
Kazı : SA.01.DA2.142.1
Müze :-

Konut Alanı,
Açma 2480-2490, Alan 5
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.2 cm.
G. : 5 cm.
Y. : 3.4 cm.

Durum : Tutamağın bir kısmı kırık. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). İçbükey diskus, yuvarlak kesitli şeritle, çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Geniş fitil deliği, oval biçimli. Doldurma deliği merkezde değil. Diskus: Başını sağa çevirmiş, kanatlarını iki yana açan kuş. Omuz: Kıvrılarak ilerleyen asma dalları ve üzüm salkımları. Halka dipli. Alt yarıda: Dip halkasının içinde, bir halka içinde "X" motifi. Tutamak altında, "V" biçimli bezeme ve bunun her iki yanında tek merkezli daireler. Dip halkası ile burun arasında dal motifi?

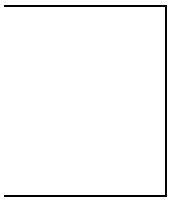
Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 7

Tip 1

Kazı : SA04.NEG.41.2
Müze : -

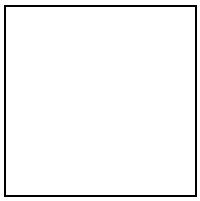

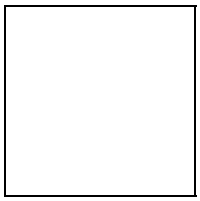
Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 3, Tabaka 4

Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.1 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 3.8 cm.

Durum : Tüm. İyi bitirilmemiş yüzeyde kalker kalıntıları.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). İçbükey diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, ince ve düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: 11 petalli çiçek rozet bezemesi. Omuz: Kıvrılarak ilerleyen dallar ve yapraklar. Diskusla burun arasında dil motifi. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 1, 2, Kalıp 1; Broneer 1930: no. 1059; Perlzweig 1961: no. 2046; Miltner 1937: no. 1413; Çokay-Kepçe 2005: no. 5.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 8

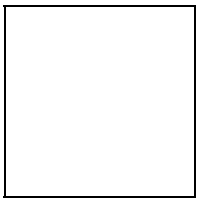
Tip 1

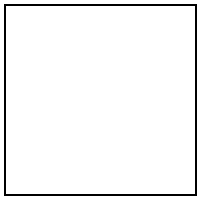
Kazı : SA.93.LA.261.1
Müze : K.151.83.93

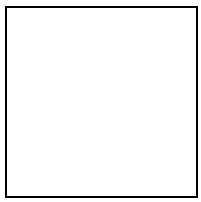
Aşağı Agora,
Açma XVI, Tabaka 5
Müze

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 9.2 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 2.5 cm.

Durum : Tutamak kırık. Homojen dağılmış astar, üst yarımda daha silik. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). İçbükey diskus, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, palmet biçimli tutamaklı. Geniş burunlu. Diskus: Doldurma deliğinde çift sıra yiv. Omuz: Dallar ve üzüm salkımları. İçbükey dipli. Alt yarıda, dip halkası ile tutamak arasında sırt çıkıntısı.

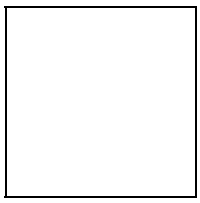
Analoji : Kat. no. 11, Kalıp 10; Miltner 1937: no. 1341; Başer 1991: res. 18; Bailey 1988: no. Q 3218, 3219.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 9

Tip 1

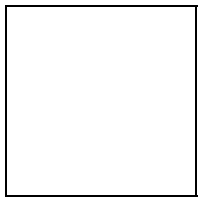
Kazı :SA04.NEG.57.1
Müze : -

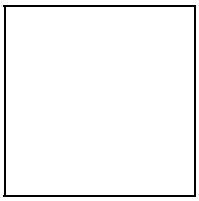

Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 7, Tabaka 6
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.3 cm.
G. : 6 cm.
Y. : 4.4 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). İçbükey diskus, çift sıra şeritle, damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Kafesçikler. Halka dipli. Alt yarıda tutamak altında " ω" motifi.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 550/575-640.

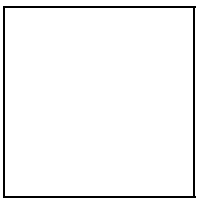
Kat. No. : 10

Tip 1

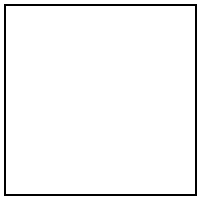
Kazı : SA.99.LA.86.2
Müze :-

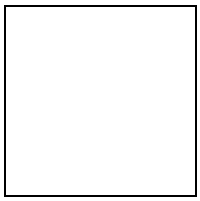
Aşağı Agora,
Açma 2390-2320, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.1 cm.
G. : 5.2 cm.
Y. : 4 cm.

Durum : Fitil deliği kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). İç bükey diskus, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş omuz, eğimli. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Doldurma deliği etrafında "S" formlu hatlar. Omuz: İç içe açı. Halka dipli. Tutamak ve burun altında iç içe "V" biçimli bezeme.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 7.yy öncesi.

Kat. No. : 11

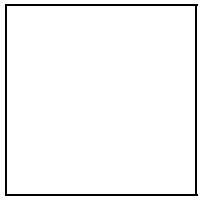
Tip 1

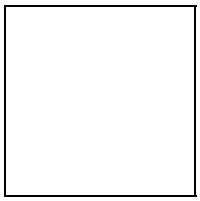
Kazı : SA.01.LA.12.1
Müze : -

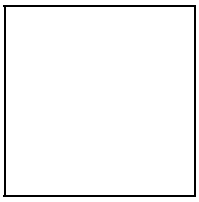
Aşağı Agora,
Açma 2400-2315, Tabaka 5
Sagalassos Kazı evi

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.8 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 2.5 cm.

Durum : Tutamak ve burun kırık. Yüzeyde aşınma.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli kandil (D4). İçbükey diskus, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, palmet biçimli tutamaklı. Diskus: Doldurma deliğinde çift sıra yiv. Omuz: Dallar ve üzüm salkımları. Halka dipli. Alt yarıda, dip halkası ile tutamak arasında sırt çıkıntısı.

Analoji : Kat. no. 8, Kalıp 10; Miltner 1937: no. 1341; Başer 1991: res. 18, Bailey 1988: no. Q 3218, Q 3219.

Tarihlendirme : MS. 7. yy başı.

Kat. No. : 12

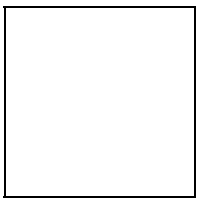
Tip 1

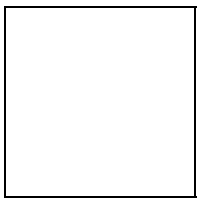
Kazı : SA.96.UA.131.2
Müze : -

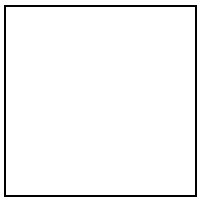
Yukarı Agora,
Tünel, Yıkıntı tabakası
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.8 cm.
G. : 6.4 cm.
Y. : 3.7 cm.

Durum : Diskusun ve fitil deliğinin bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). Düz diskus, yuvarlak kesitli bir şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Kanalın her iki yanında volüt yer alır. İkisi daha geniş, diğerleri daha dar olmak üzere dört doldurma deliği. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Kısa tunikli bir erkek figürü, elindeki kamayı, karşısındaki diğer bir insan figürüne doğru yöneltir. Kamalı figürün arkasında bir hayvan figürü. (İbrahim'in, oğlu İshak'ı Tanrıya sunması?) Omuz: Noktalı bezeme. Halka dipli. Alt yarıda, tutamak ve burun altında "V" biçimli bezeme.

Analoji : Miltner 1937: no. 1450.

Tarihlendirme : -

Kat. No. : 13

Tip 1

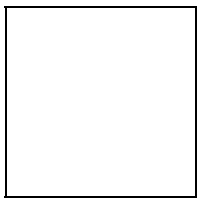
Kazı : SA.96.UAN.174.1
Müze : -

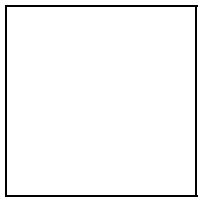
Yukarı Agora Kuzey,
Açma 310-980, Tabaka 2 S

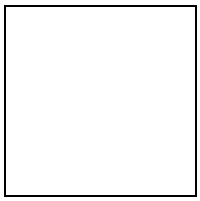
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 10 cm.
G. : 6.1 cm.
Y. : 3.4 cm.

Durum : Tutamak kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Geniş ve düz diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Dar, eğimli omuzlu. Diskus: Hilal şekilli bezemelerden oluşan ışın motifi. Omuz: Oval bezeme sırası. Gövdenin altında, kabartma, üçgen sırası. Halka dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 14

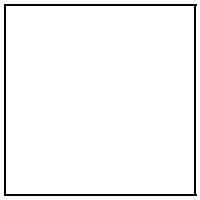
Tip 1

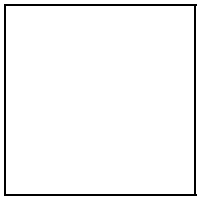
Kazı : SA.97.UAN.180.1
Müze : -

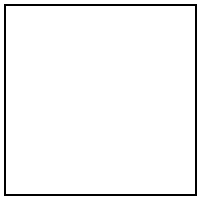
Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5320-4985, Tabaka 4S B
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.8 cm.
G. : 6.1 cm.
Y. : 4.1 cm.

Durum : Burun ve alt yarımın bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus, çift sıra şeritle, çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Doldurma deliği çevresinde ışın motifi. Omuz: Bezemesiz. Düz dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Bibliyografya : Waelkens 2000b: res. 87.

Kat. No. : 15

Tip 1

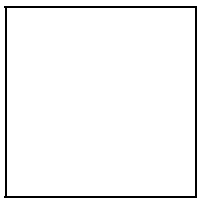
Kazı : SA04.PQ.2.17
Müze :-

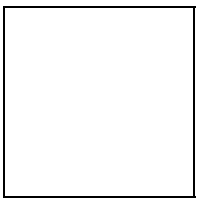
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 1

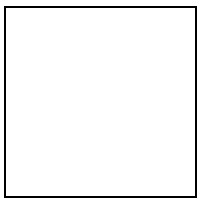
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 1.7 cm.

Durum : Alt yarım, gövdenin ve burnun bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Başını sola çevirmiş ve kanatlarını açmış stilize kuş motifi. Omuz: Noktalı bezeme.

Analoji : Kat. no. 16.

Tarihlendirme : MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy.

Kat. No. : 16

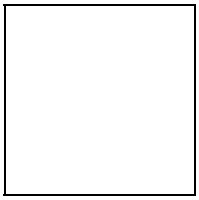
Tip 1

Kazı : SA04.PQ.40
Müze :-

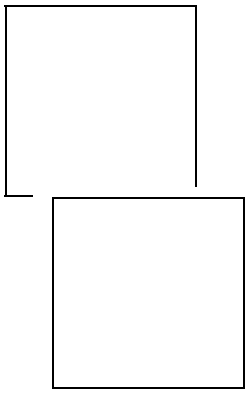
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 11

Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.2 cm.
G. : 5 cm.
Y. : 3.4 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Başını sola çevirmiş ve kanatlarını açmış stilize kuş motifi. Omuz: Noktalı bezeme. Düz dipli.

Analoji : Kat. no. 15.

Tarihlendirme : MS. 6. yy.

Kat. No. : 17

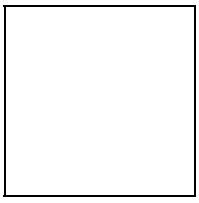
Tip 1

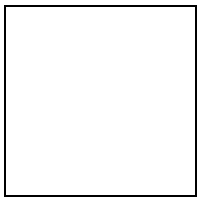
Kazı : SA.04.NEG.83
Müze : -

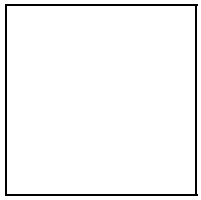
Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 5, Tabaka 6
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Astarlı
10 R 4/8 Kırmızı

U. : 10.7 cm.
G. : 7 cm.
Y. : 4.5 cm.

Durum : Tüm. Yüzeyde kalker, fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Kanalın her iki yanında yiv. Dar omuz, eğimli. Gövdeden tutamaklı. Fitil deliğinin etrafı, üçgenimsi bir kenarla çevrilidir. Diskus: Bezemesiz. Omuz: "X" biçimli motifler. Halka dipli. Alt yarıda, tutamak altında üç adet, burun altında dört adet ışınsal uzantı.

Analoji : Bailey 1988: no. Q 3185.

Tarihlendirme : MS. 550/575-640.

Kat. No. : 18

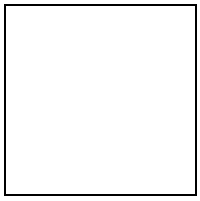
Tip 1

Kazı : SA.01.DA2.80.13

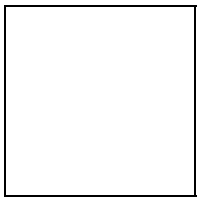
Müze : -

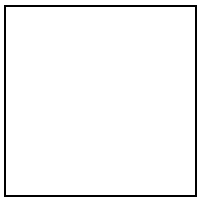
Konut Alanı,
Açma 2485-2490, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.5 cm.
G. : 6.9 cm.
Y. : 4.7 cm.

Durum : Burun kırık. Diskusta ve omzun bir kısmında yanık izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). Düz diskusu, yuvarlak kesitli şeritle, çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Dar omuz, eğimli. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Farklı yönlere koşan iki vahşi hayvan betimi (Panter?). Omuz: Paralel çizgiler ve düzensiz noktalı bezeme. Halka dipli. Dip içinde, beş yapraklı bitki motifi.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 19

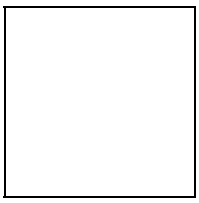
Tip 1

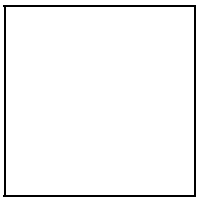
Kazı : SA.01.DA2.80.12
Müze : -

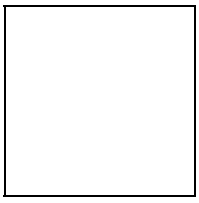
Konut Alanı,
Açma 2485-2490, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.1 cm.
G. : 5.9 cm.
Y. : 3.4 cm.

Durum : Diskusun, gövdenin ve burnun bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus, yuvarlak kesitli şeritle, çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Dar omuz, eğimli. Diskus: Merkezde rozet ve daireler. Omuz: Bezemesiz. Halka dipli. Dip halkası içinde daireler.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 20

Tip 1

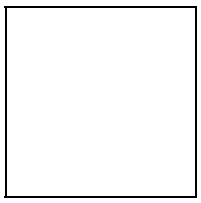
Kazı : SA.03.LA2.201
Müze :-

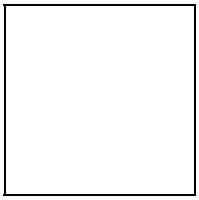
Aşağı Agora,
Oda 9, Tabaka 2

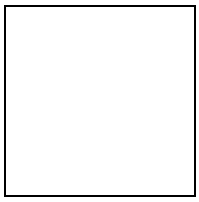
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.6 cm.
G. : 5.6 cm.
Y. : 3.2 cm.

Durum : Burnun ve dibin bir kısmı kırık. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). Düz diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Kanal başlangıcında, iç şerit, her iki yanda ters hilal motifine dönüşür. Diskus: Doldurma deliği etrafında ışın motifi ve özensiz, dalgalı hat. Kanal boyunca çarpı ve zikzak motifleri. Omuz: Bezemesiz. Halka dipli. Dip halkası içinde tanımlanamayan işaret.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 7. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 21

Tip 1

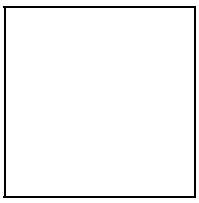
Kazı : SA00.B3.197.2
Müze : -

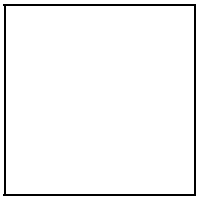
Bouleuterion,
Açma 2290-2545,
Tabaka 5, Oda D2

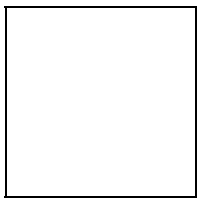
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.5 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı yuvarlak kesitli şeritle çevrilir. Diskus ile burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Yatay omuzlu, eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Işın motifi; diskusu ve burnu birleştiren kanalda, iç içe açı. Omuz: Kabartma daireler. Yan duvarlar: Dalgalı hat ve aralarında tek merkezli daireler. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 31.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

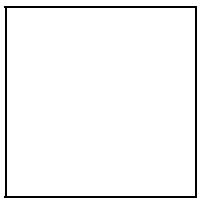
Kat. No. : 22

Tip 1

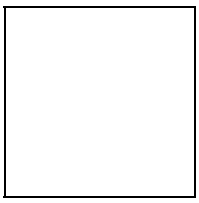
Kazı : SA.97.DT.11.1
Müze : K.365.59.97

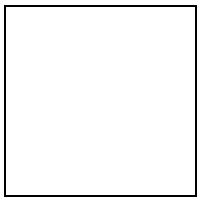
Dor Tapınağı,
Açma 5285-4970, Tabaka 4
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 11.7 cm.
G. : 7.3 cm.
Y. : 5.1 cm.

Durum : Burnun bir kısmı kırık. Burunda kullanıma bağlı is izi.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı, yuvarlak kesitli bir şeritle çevrilir. Diskus ile burun düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Yatay omuzlu, keskin eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Işın motifi. Diskusu ve burnu birleştiren kanalda tarama motifi. Omuz: Kabartma daireler. Yan duvarlar: Kabartma daireler. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 31.

Tarihlendirme : MS. 6. yy'ın ikinci yarısı.

Kat. No. : 23

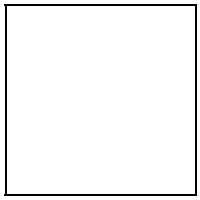
Tip 1

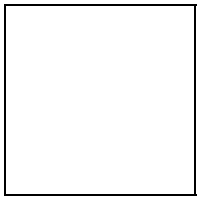
Kazı : SA.03.DA.304
Müze :-

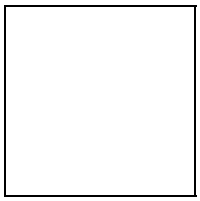
Konut Alanı,
Açma 2470-2470, Tabaka 2
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 10.9 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 3.2 cm.

Durum : Burnu kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı yuvarlak kesitli şeritle çevrilir. Diskus ve burun düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Yatay omuzlu, keskin eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Yarım ay motifleri. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 31.

Tarihlendirme : MS. 6. yy- 7. yy başı.

Kat. No. : 24

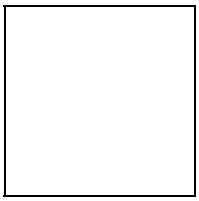
Tip 1

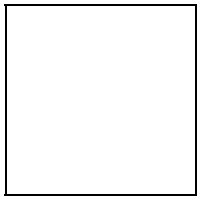
Kazı : SA.97.UAN.181.1
Müze :-

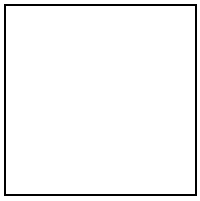
Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5320-4985,
Tabaka 4S B
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.9 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 3.8 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı sarma şeritle çevrilir. Diskus ve burun düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Yatay omuzlu, eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Diskusu ve burnu birleştiren kanalda tek merkezli daireler. Omuz: Tek merkezli daireler. Yan duvarlar: Kabartma, paralel çizgiler. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 31.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Bibliyografya : Waelkens 2000b: res. 88.

Kat. No. : 25

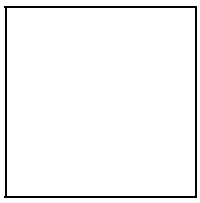
Tip 1

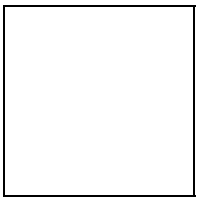
Kazı : SA.01.DA2.80.11
Müze : -

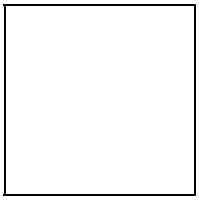
Konut Alanı,
Açma 2485-2490, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 8.5 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Burnu kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus'ta, doldurma deliği etrafı yuvarlak kesitli şeritle çevrilir. Diskus ile burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Yatay omuzlu, keskin eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Işın motifi. Diskusu ve burnu birleştiren kanalda "X" motifleri. Omuz: İki sıra kısa, kabartma, çizgi bezeme. Yan duvarlar: Kısa, paralel, çizgi bezeme. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 31.

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 26

Tip 1

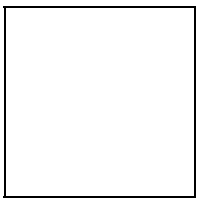
Kazı : SA.97.UAN.58.1

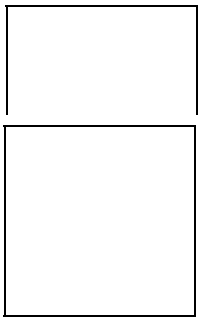
Müze :-

Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5310-4975, Tabaka 6A
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 4.2 cm.
G. : 3 cm.
Y. : 2.8 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskusu omuzdan ayıran şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de sarar. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Kenar boyunca noktalı bezeme. Omuz: Bezemesiz. Halka dipli. Dip halkasının içinde, tek merkezli daire ve bunun çevresini saran noktalı bezeme.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 27

Tip 1

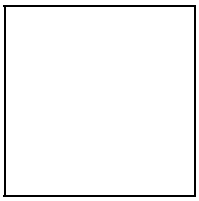
Kazı : SA00.B3.261.8
Müze : -

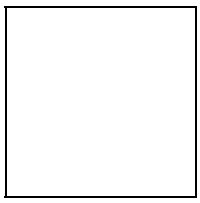
Bouleuterion,
Açma 2290-2545, Tabaka 6

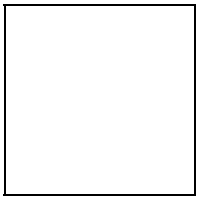
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.8 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 3.8 cm.

Durum : Burnu kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz ve geniş diskus, yuvarlak kesitli şeritle, damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Asma dalları ve üzüm salkımları. Halka dipli. Alt yarıda tutamak ve burun altında "V" biçimli bezeme.

Analoji : Kat. no. 32.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 28

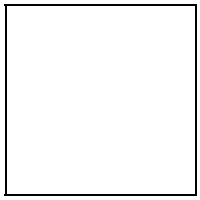
Tip 1

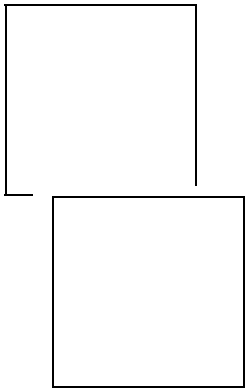
Kazı : SA.92.DT.55
Müze :-

Dor Tapınağı,
Açma XI+XII, Tabaka 3

Kazı Evi Deposu
Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 6.7 cm.
G. : 4.5 cm.
Y. : 2.4 cm.

Durum	:	Alt yarım ve burun kırık.
Tanım	:	Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus, yuvarlak kesitli bir şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Işın motifi. Omuz: Kötü kalıplanmadan dolayı tanımlanamayan bezeme.
Analoji	:	Gill and Şen 2003: no. 30.
Tarihlendirme	:	MS. 6. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 29

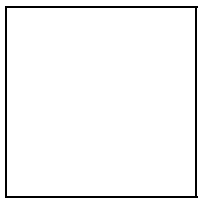
Tip 1

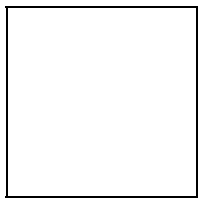
Kazı : SA.01.DA1.85
Müze : -

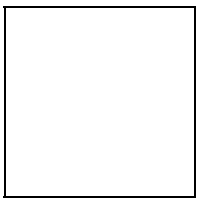
Konut Alanı,
Açma 2475-2495, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 3.8 cm.
Y. : 2.3 cm.

Durum : Gövdenin yarısı kırık.

Tanım : Düz diskusu omuzdan ayıran kalın, yuvarlak kesitli şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de sarar. Eğimli omuzlu. Bezemesiz. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 30; Gill and Şen 2003: no.34.

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 30

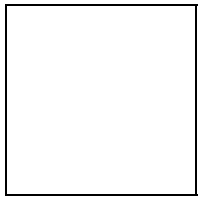
Tip 1

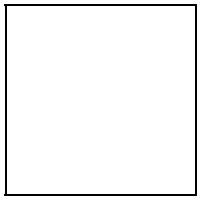
Kazı : SA.03.DA.267
Müze : -

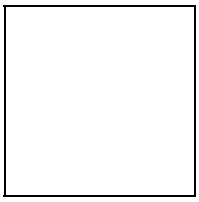
Konut Alanı,
Açma 2475-2485,
Oda XXI, Tabaka 7
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 6.1 cm.
Y. : 2.9 cm.

Durum : Gövdenin bir kısmı, tutamak ve diskusun yarısı kırık.

Tanım : Düz diskusu omuzdan ayıran kalın, yuvarlak kesitli şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de sarar. Eğimli omuzlu. Bezemesiz. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 29; Gill and Şen 2003: no. 34.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 31

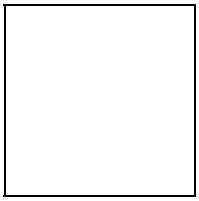
Tip 1

Kazı : SA.00.LA.134.1
Müze :-

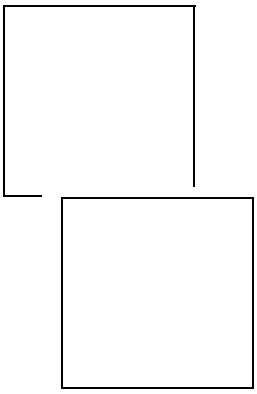
Aşağı Agora,
Açma 2405-2320, Tabaka 4

Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.1 cm.
G. : 5.1 cm.
Y. : 3.3 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli, (O2). Düz diskus, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Doldurma deliği merkezden yana kaymış. Dar, eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Başını sağa çevirmiş, kanatlarını iki yana açan, uzun gagalı stilize kuş. Omuz: Bezemesiz. Halka dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 7. yy başı.

Kat. No. : 32

Tip 1

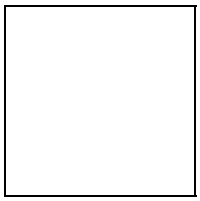
Kazı : SA.03.LA2.201.3
Müze : -

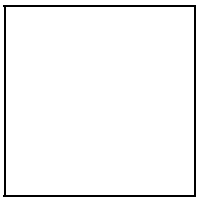
Aşağı Agora,
Oda 9, Tabaka 1

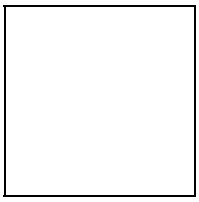
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.4 cm.
G. : 5.8 cm.
Y. : 3.6 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz ve geniş diskus, çift sıra şeritle damla biçiminde sınırlanır. Diskus ve burun, kısa bir kanal ile birbirine bağlanır. Eğimli omuzlu, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Asma dalları ve üzüm salkımları. Alt yarıda, tutamak, burun altında ve gövdenin her iki yanında daireler. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 27.

Tarihlendirme : MS. 7. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 33

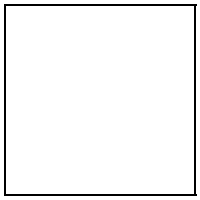
Tip 1

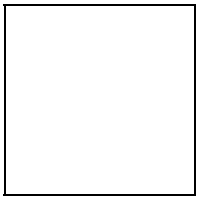
Kazı : SA.97.UAN.174.1
Müze : K.351.59.97

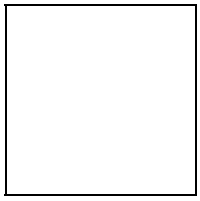
Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5320-4985,
Tabaka 4S B
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 10.6 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 4.7 cm.

Durum : Alt yarımın bir kısmı kırık. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskusu damla biçiminde sınırlayan yuvarlak kesitli şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de çevirir. Dar omuz, keskin eğimli. Gövdeden tutamaklı. Kanalın her iki yanında yiv. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 34; Hayes 1992: no. 133 ve 134.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Bibliyografya : Waelkens 2000b: res. 86.

Kat. No. : 34

Tip 1

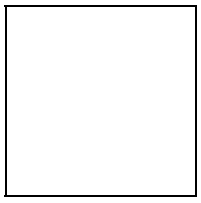
Kazı : SA04.PQ.55
Müze :-

Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 14

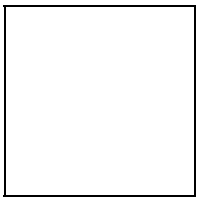
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Çok pişmiş

U. : 9 cm.
G. : 5.2 cm.
Y. : 13.8 cm.

Durum : Diskus ve gövdenin bir kısmı kırık. Çok pişmeden dolayı deformasyon mevcut.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). Düz diskusu damla biçiminde sınırlayan yuvarlak kesitli şerit, burna doğru kısa bir kanal oluşturduktan sonra fitil deliğini de çevirir. Dar omuz, keskin eğimli. Gövdeden tutamaklı. Bezemesiz. Halka dipli. Burun altında dört ışınsal uzantı, tutamak altında "V" biçimli bezeme.

Analoji : Kat. no. 33; Hayes 1992: no. 133 ve 134.

Tarihlendirme : MS. 5. yy'ın ikinci yarısı-MS. 6. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 35

Tip 1

Kazı : SA.94.UAN.174.1

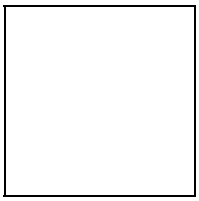
Müze :-

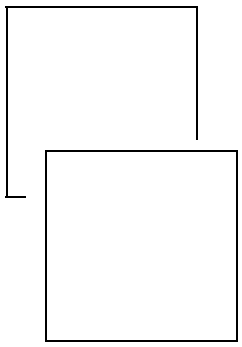
Yukarı Agora Kuzey,
Açma LXX-XIV, Yüzey

Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7 cm.
G. : 3.4 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskusu çeviren şerit, fitil deliğini de çevirerek diskusu ve burnu birbirine bağlar. Keskin eğimli omuzlu. Haç formlu tutamağa sahip. Geniş doldurma ve fitil deliği. Diskus: Bezemesiz. Omuz: "X" motiflerinden oluşan, özensiz, kazı bezeme. Halka dipli. Alt yarıda burun ve tutamak altında ışınsal bezeme.

Analoji : Hayes 1992, Tip 11.

Tarihlendirme : MS. 6. yy.

Kat. No. : 36

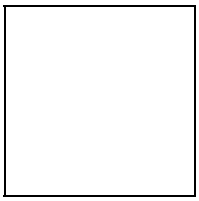
Tip 1

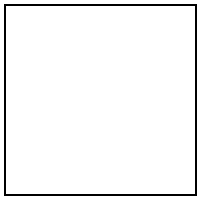
Kazı : SA.03.LA1.79
Müze : -

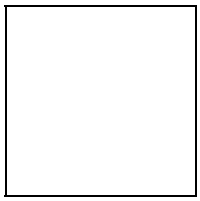
Aşağı Agora,
Oda 4, Tabaka 4
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 10.1 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 4.5 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Geniş, düz diskus, fitil deliğine doğru daralır. Diskus kenarı boyunca, kabartma, çizgi bezeme. Dar omuz, keskin eğimli. Gövdeden tutamak, belirgin biçimde gövde dışına taşar. Burun kısa ve yuvarlak. Diskus: Doldurma ve fitil deliği arasında haç motifi. Düz dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy ortası-ikinci yarısı.

Kat. No. : 37

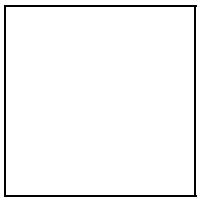
Tip 1

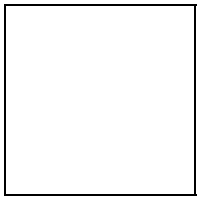
Kazı : SA.00.DA1.84
Müze :-

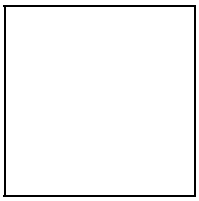
Konut Alanı,
Açma 2480-2495, Tabaka 2
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.8 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 5 cm.

Durum : Burun ve fitil deliğinin bir kısmı kırık. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Düz diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlanır. Dar omuz, keskin eğimli. Gövdeden tutamaklı. Bezemesiz. İçbükey dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 38

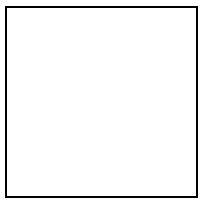
Tip 1

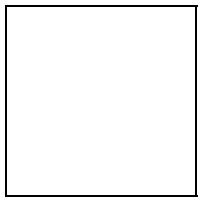
Kazı : SA.03.DA.128A
Müze : -

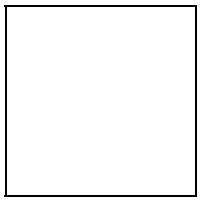
Konut Alanı,
Oda 39, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.8 cm.
G. : 7.3 cm.
Y. : 4.2 cm.

Durum : Burun, gövde ve diskusun bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Geniş, düz diskus fitil deliğine doğru daralır. İnce kenar boyunca kabartma, kısa, paralel çizgiler. Dar omuz, keskin eğimli. Gövdeden tutamak, belirgin biçimde gövde dışına taşar. Diskus: Merkezdeki doldurma deliğini kare şeklinde çeviren, toplam beş doldurma deliği. Omuz: Kabartma, kısa paralel çizgi bezeme. Düz dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 39

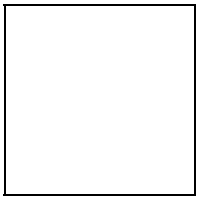
Tip 1

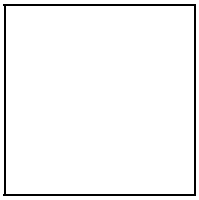
Kazı : SA.95.UAN.253.1
Müze :-

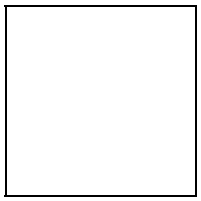
Yukarı Agora Kuzey,
Açma LXXXIX, Tabaka 8S A
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.1 cm.
G. : 7.6 cm.
Y. : 3.1 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskus'un bulunduğu, eğimli omuz yer alır. Fitil deliğinin iki yanında, havalandırma delikleri. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Üç adet ince şeritle çevrilir. Ortadaki şerit ile fitil deliği arasında oluşan kısa kanal, diskus ve burnu birleştir. Diskus ile fitil deliği arasında boncuk bezeme. İçbükey dipli.

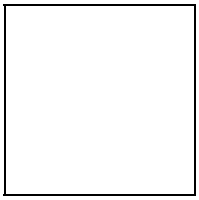
Analoji : Brooner Tip 35; Menzel 1969: no. 659 ; Çokay 1996: kat. no. 132.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 40

Tip 1

Kazı : SA.98.DA1.100
Müze :-

Konut Alanı,
Açma 2455-2485, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.5 cm.
G. : 7.5 cm.
Y. : 4 cm.

Durum : Alt yarımın, diskusun ve gövdenin bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskus'un bulunduğu, eğimli omuz yer alır. Gövdeden tutamaklı. Bezemesiz. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 35; Menzel 1969: no. 659; Çokay 1996: Kat. no. 132.

Tarihlendirme : MS. 6. yy.

Kat. No. : 41

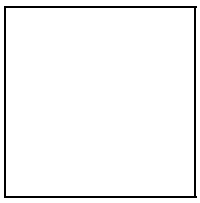
Tip 1

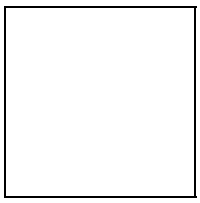
Kazı : SA.96.H.104.10
Müze : -

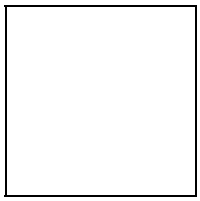
Heroon,
Açma 300-995, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7 cm.
G. : 7.2 cm.
Y. : 4.3 cm.

Durum : Burnu kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskusun bulunduğu eğimli omuz yer alır. Fitil deliğinin iki yanında havalandırma delikleri. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Yumuşakça kabuğu benzeri bezeme. Omuz: Dalgalı hat ve aralarında tek merkezli daireler. Diskus ve fitil deliği arasında yumuşakça kabuğu benzeri bezeme. Kenar boyunca noktalı bezeme. Halka dipli.

Analoji : Kalıp 9; Brooner Tip 35; Menzel 1969: no. 659; Çokay 1996: Kat. no. 132.

Tarihlendirme : MS. 6. yy'ın ikinci yarısı.

Kat. No. : 42

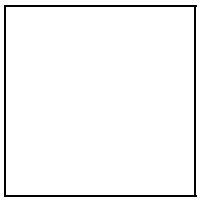
Tip 1

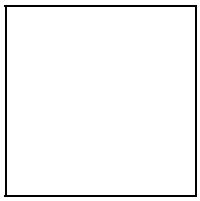
Kazı : SA.00.DA1.48.1
Müze : -

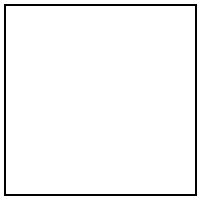
Konut Alanı,
Açma 2475-2490, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.9 cm.
G. : 7.9 cm.
Y. : 4 cm.

Durum : Gövde, omuz ve fitil deliğinin bir kısmı kırık. Yüzeyde aşınma mevcut.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskusun bulunduğu eğimli omuz yer alır. Diskus biri yuvarlak, diğeri sarma iki şeritle çevrilmiştir. Diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlanır. Gövdeden tutamaklı. İki havalandırma deliğinden sadece biri korunagelmiştir. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Kabartma çizgi bezeme. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 35; Menzel 1969: no. 659; Çokay 1996: Kat. no. 132.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 43

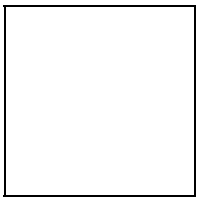
Tip 1

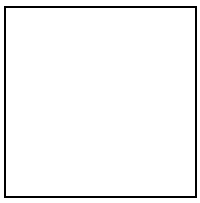
Kazı : SA.00.DA1.29.6
Müze :-

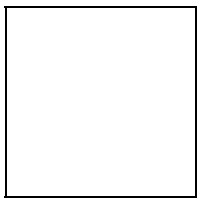
Konut Alanı,
Açma 2475-2495, Tabaka 2
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 6.2 cm.
G. : 6.9 cm.
Y. : 2.7 cm.

Durum : Alt yarım ve fitil deliği kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskus'un bulunduğu eğimli omuz yer alır. Fitil deliğinin iki yanında havalandırma deliği. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Uzun ve kısa çizgi bezemelerin oluşturduğu motif. Fitil deliği ile diskus arasında bir sıra boncuk ve fitil deliğine yönelen iki sıra çizgi bezeme.

Analoji : Broneer Tip 35; Menzel 1969: no. 659; Çokay 1996: Kat. no. 132.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 44

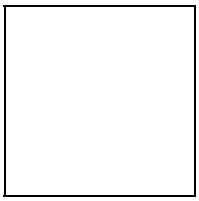
Tip 1

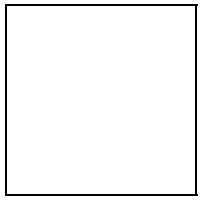
Kazı : SA.03.AP.102
Müze :-

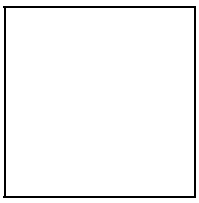
Antoninus Pius Kutsal Alanı,
Açma 3, Tabaka 3
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 9.3 cm.
G. : 7 cm.
Y. : 4.2 cm.

Durum : Alt yarım kısmen kırık. Fitil deliğinde ısı izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Derin, içbükey diskus, çift sıra şeritle, çember biçimde sınırlanır. Geniş omuz, eğimli. Geniş fitil deliği. Kulplu. Diskus: Bir ayağını kaldırmış horoz. Omuz: Noktalı bezeme. Halka dipli. Dip halkasının içinde tanımlanamayan bezeme ya da işaret. Tutamak altında balık kuyruğu.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 5.-6. yy.

Kat. No. : 45

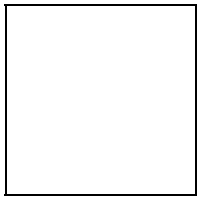
Tip 1

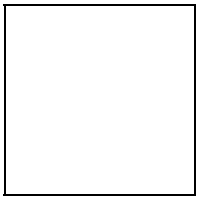
Kazı : SA.02.DA2.134
Müze : -

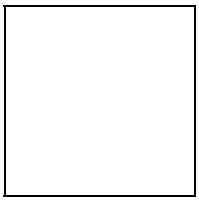
Konut Alanı,
Açma 2485-2490, Tabaka 4
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 10.5 cm.
G. : 7 cm.
Y. : 3.9 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). İçbükey diskus, çift sıra şeritle çember biçimde sınırlanır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamaklı. Burun ve diskus arasında bir sıra boncuk bezeme. İkişer sıra, kısa kabartma çizgi bezeme fitil deliğine doğru uzanır. Bu şeritlerin arasında, onlara dik, iki sıra kabartma çizgi bezeme daha bulunur. Diskus: Yedi kollu şamdan (Menorah) betimi ve bunun üzerinde bir sıra boncuk bezeme. Menorah'ın her iki yanında, noktalı bezemeden oluşturulmuş antitetik bezeme. Omuz: İç içe açı, tek merkezli daire, tek merkezli yarım daire sırası. Halka dipli. Alt yarımda dip halkasının içinde "+" işareti. Alt yarı boyunca, dairesel ilerleyen yazıt: "Η υπεγεος".

Analoji : Başer 1991: res. 21.

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

Kat. No. : 46

Tip 1

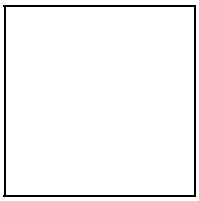
Kazı : SA.04.NEG.57.2
Müze : -

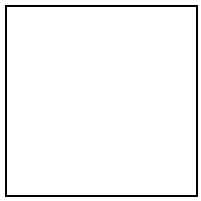
Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 7, Tabaka 6

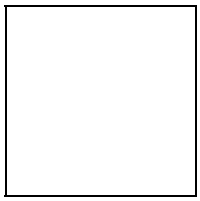
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.2 cm.
G. : 6.8 cm.
Y. : 3 cm.

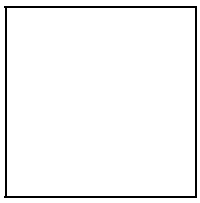
Durum : Diskusun bir kısmı kırık. Fitil deliğinde is izi.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). İçbükey diskus, çift sıra şeritle, çember biçiminde sınırlanır. Diskus çemberi ile burun arasında ikişer sıra, kısa kabartma çizgi bezeme, fitil deliğine doğru uzanır. Bu çizgilerin arasında, onlara dik, iki sıra kabartma çizgi bezeme daha bulunur. Eğimli omuzlu, yuvarlak burunlu. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Her iki yanda dal motifi, ortada tanımlanamayan bezeme. Omuz: Bezemesiz. Halka dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 550/575-640.

Kat. No. : 47

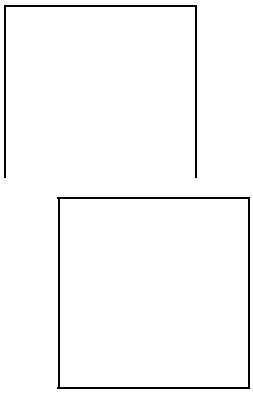
Tip 1

Kazı : SA00.B3.261.9
Müze :-

Bouleuterion,
Açma 2290-2545, Tabaka 6
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.5 cm.
G. : 5.3 cm.
Y. : 4.1 cm.

Durum : Burnun, diskusun ve gövdenin bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Eğimli omuzlu. Yivli gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Asma dalları. Bezeme, burun üstünde de devam eder. Halka dipli. Alt yarıda, burun altında "V" biçimli bezeme. Tutamak altında, yan yana dört çizgi bezeme.

Analoji : Kat. no. 48.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 48

Tip 1

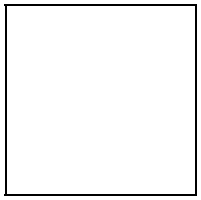
Kazı :SA00.B3.261.10
Müze : -

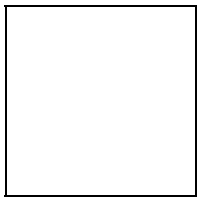
Bouleuterion,
Açma 2290-2545, Tabaka 6

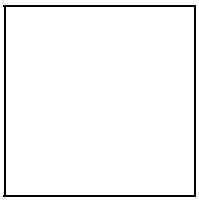
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.7 cm.
G. : 6.2 cm.
Y. : 4.5 cm.

Durum : Diskus ve burnun bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Düz diskus, çift sıra şeritle çember biçiminde sınırlanır. Eğimli omuzlu. Yivli gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Asma dalları. Halka dipli. Alt yarıda, burun altında "V" biçimli bezeme. Tutamak altında, yan yana dört çizgi bezeme.

Analoji : Kat. no. 47.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 49

Tip 1

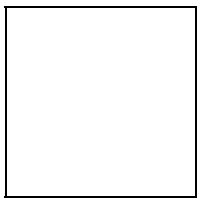
Kazı : SA00.B1.152.1
Müze : -

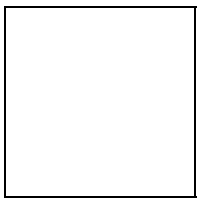
Bouleuterion,
Açma 2290-2555/2295-2555,
Tabaka 3

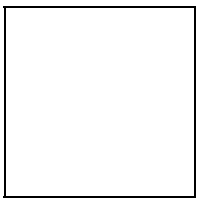
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.5 cm.
G. : 5.9 cm.
Y. : 3.7 cm.

Durum : Kırık burnu hariç tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Yuvarlak kesitli şeritle yan duvarlardan ayrılan üst bölüm, oldukça kısa bir kanal ile burna bağlanır. Doldurma deliği çevresi, çember biçiminde sınırlanarak diskus oluşturulur. Yatay omuzlu, keskin eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Fitil deliğinden çıkan, dört çizgi bezeme. Omuz: Paralel, çizgi bezeme. Kanal başlangıcında haç motifi?. Halka dipli.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 50

Tip 1

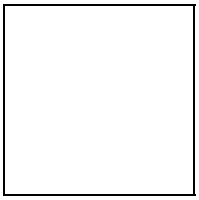
Kazı : SA.91.DT.352.1
Müze : K.18.11.91

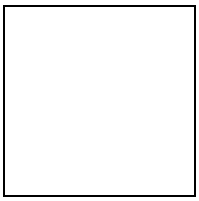
Dor Tapınağı,
Açma IX, Tabaka 3 (2.)

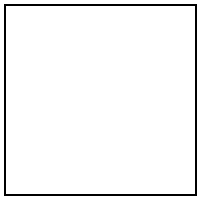
Müze

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 5/8 Kırmızı

U. : 8.4 cm.
G. : 6.1 cm.
Y. : 3.3 cm.

Durum : Tüm. Astarı aşınmış. Fi... ...

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D3). Çember biçimli, düz diskus, yatay omuzdan ve burundan alçaktır. Gövdeden tutamaklı. Diskus: İç içe iki bezeme sırası. En dışta, dalgalı hat ve tek merkezli daireler. İçinde, kabartma daireler. Doldurma deliği çevresinde, dört adet daire. Omuz: Tek merkezli daireler. Halka dipli. Alt yarıda, dip halkasının içinde boncuk bezemelerin oluşturduğu "X" motifi. Dip halkasının dört yanında, ışın motifi.

Analoji : Perlzweig 1961: no. 2830 ?.

Tarihlendirme : MS. 6.yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 51

Tip 1

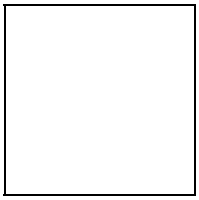
Kazı : SA.01.DA2.118.15
Müze : -

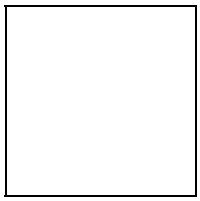
Konut Alanı,
Açma 2485-2490, Tabaka 3

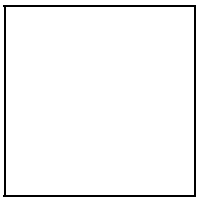
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 11.6 cm.
G. : 7.2 cm.
Y. : 3.9 cm.

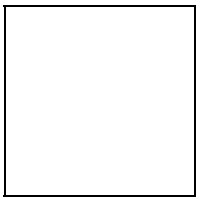
Durum : Burnun bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Bir şeritle çember biçimde sınırlanan üst bölüm ve burun, düz bir kanal ile birbirine bağlanır. Doldurma deliğinin çevresi, yatay omuzdan daha alçak bir çember ile çevrilir. Eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Daireler. Omuz: Daireler. Yan duvarlar: Dalgalı hatlar ve aralarında tek merkezli daireler. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 52.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 52

Tip 1

Kazı : SA.91.DT.202
Müze : -

Dor Tapınağı,
Açma X, Tabaka 1
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 11.2 cm.
G. : 7.3 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Burnu kırık.

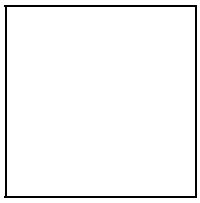
Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Bir şeritle çember biçimde sınırlanan üst bölüm ve burun, düz bir bir kanal ile birbirine bağlanır. Doldurma deliği çevresi, yatay omuzdan daha alçak bir çember ile çevrilir. Eğimli yan duvarlı. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Daireler. Omuz: Daireler. Yan duvarlar: Dalgalı hatlar ve aralarında tek merkezli daireler. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 51.

Tarihlendirme : MS. 6. yy'ın ilk yarısı.

Bibliyografya : Roovers 1993, 161, res. 114a.

Kat. No. : 53

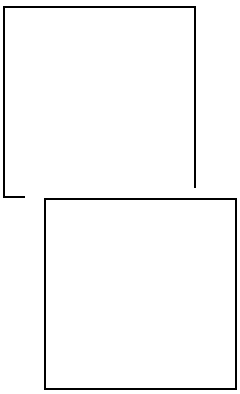
Tip 2

Kazı : SA04PQ.2
Müze :-

Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 1
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Çok pişmiş

U. : 7.6 cm.
G. : 5.1 cm.
Y. : 3.8 cm.

Durum : Burnu deforme. Çok pişmiş.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Diskus'un yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Kulp, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. Omuz: Paralel çizgi bezeme. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy.

Kat. No. : 54

Tip 2

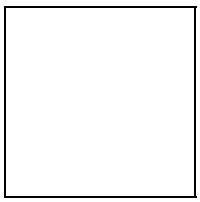
Kazı : SA.97.UAN.96.1

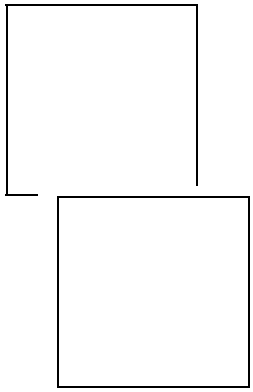
Müze : -

Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5310-4980, Tabaka 6A
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 4.8 cm.
Y. : 3.9 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Diskus'un yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Kulp, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. Fitil deliğinin etrafı, üçgenimsi bir kenarla çevrilidir. Omuz: Çift sıra yiv. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 55

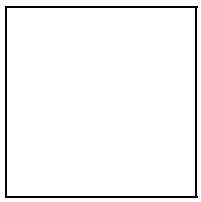
Tip 2

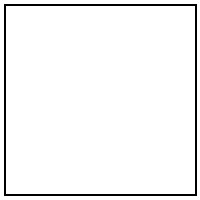
Kazı : SA.95.UAN.132
Müze : K.491.152.95

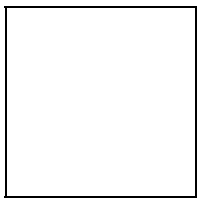
Yukarı Agora Kuzey,
Açma LXXXIX,
Tabaka 7S A
Müze

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 8.2 cm.
G. : 5.3 cm.
Y. : 4.4 cm.

Durum : Burnu kırık. Yüzeyde aşınma.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Diskus'un yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. Omuz: Dalgalı hat ve aralarında tek merkezli daireler. Burun üzerinde yan yana dil motifi ve bir sıra boncuk bezeme. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 56

Tip 2

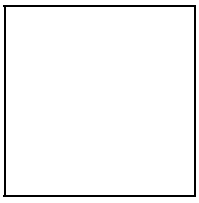
Kazı : SA00.B3.261.2
Müze :-

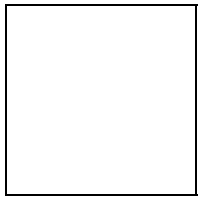
Bouleuterion,
Açma 2290-2545, Tabaka 6

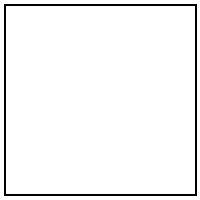
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.2 cm.
G. : 6.5 cm.
Y. : 3.7 cm.

Durum : Burnun bir kısmı ve kulp kırık. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). Diskus'un yerini, doldurma deliği etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Kulplu. Omuz: Her iki ucu noktalı bezeme ile kapatılmış çizgi bezeme. Burun üstünde, noktalı bezeme. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Kat. No. : 57

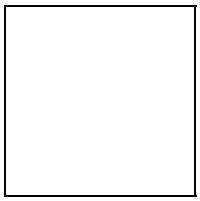
Tip 2

Kazı : SA.97.UAN.135.1

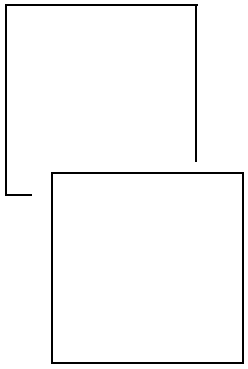
Müze :-

Yukarı Agora Kuzey,
Açma 5325-4985,
Tabaka 3S B
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7.9 cm.
G. : 5 cm.
Y. : 4.8 cm.

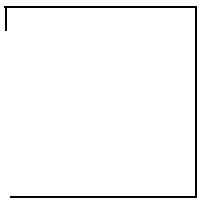
Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre armudi gövdeli. Diskus'un yerini doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Elle biçimlendirilmiş kulp, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Bibliyografya : Waelkens 2000b: res. 82.

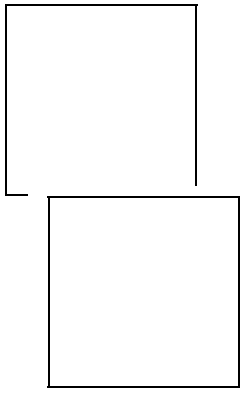
Kat. No. : 58

Tip 2

Kazı : SA04.NEG.46
Müze : -

Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 3, Tabaka 5
Kazı Evi Deposu
Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8 cm.
G. : 5.5 cm.
Y. : 4.7 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Diskus'un yerini doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Kulp, gövde ile doldurma deliğini birleştirir. Boynun etrafı bir şeritle çevrilir. Geniş fitil delikli. Omuz: Tek merkezli daireler. Halka dipli.

Analoji : Kat. no. 59, 63; Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46-47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 550/575-640.

Kat. No. : 59

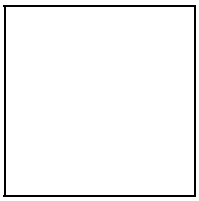
Tip 2

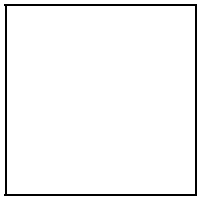
Kazı : SA.99.LA.174
Müze :-

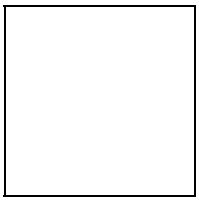
Aşağı Agora,
Açma 2390-2315, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.9 cm.
G. : 5.6 cm.
Y. : 5.1 cm.

Durum : Tutamağın bir kısmı kırık. Fitil deliğinde isi izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D4). Diskus'un yerini doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Boynun etrafı şeritle çevrilir. Omuz: tek merkezli daireler. İçbükey dipli.

Analoji : Kat. no. 58, 63; Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 6.-7. yy.

Kat. No. : 60

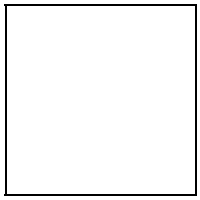
Tip 2

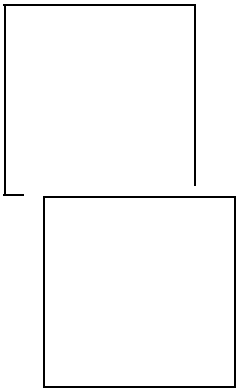
Kazı : SA.99.LA.179
Müze :-

Aşağı Agora,
Açma 2395-2390, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 7 cm.
G. : 5.2 cm.
Y. : 4 cm.

Durum : Burnun bir kısmı kırık. Tutamakta parmak izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O1). Diskus'un yerini doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Omuz: Kemik benzeri dört motif. Halka dipli. Alt yarıda, burun altında, birbirinden ayrılan üç çift çizgi bezeme; tutamak altında, iç içe "V" biçimli bezeme.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 6.-7. yy.

Kat. No. : 61

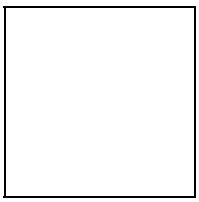
Tip 2

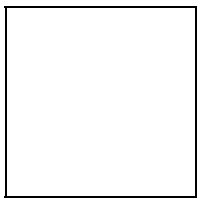
Kazı : SA.01.LA.12.2
Müze :-

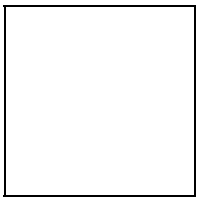
Aşağı Agora,
Açma 2400-2315, Tabaka 5
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
Astarlı
10 R 5/8 Kırmızı

U. : 7.6 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 4.6 cm.

Durum : Burnun bir kısmı kırık. Burunda is izleri.

Tanım : Yatay kesitine göre dairesel gövdeli (D2). Diskus'un yerini, doldurma deliği etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Boyun çevresi bir şeritle sarılır. Burun üstünde dil motifi. Omuz: İç içe daireler. İçbükey dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 7. yy başı.

Kat. No. : 62

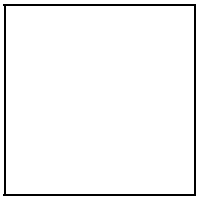
Tip 2

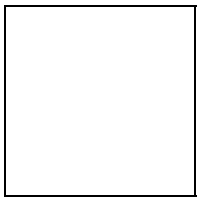
Kazı : SA.03.LA2.199
Müze :-

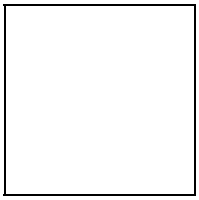
Aşağı Agora,
Oda 9, Tabaka 1
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.1 cm.
G. : 4.7 cm.
Y. : 3.5 cm.

Durum : Fitil deliğinin bir kısmı kırık.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Diskus'un yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Omuz: tek merkezli dairelerle kapatılmış çizgi bezeme. Bezeme burun üzerinde de devam eder. Tutamağın her iki yanında tek merkezli daire. Halka dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 7. yy'ın ilk yarısı.

Kat. No. : 63

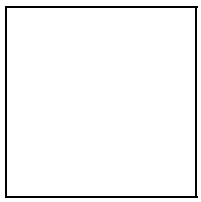
Tip 2

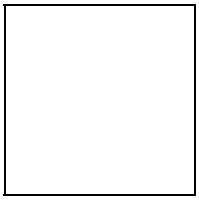
Kazı : SA.97.LA.38.1
Müze : K.353.59.97

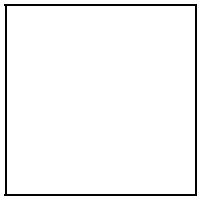
Aşağı Agora,
Açma 5325-4790, Tabaka 2
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8.7 cm.
G. : 5.7 cm.
Y. : 5.2 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğinde is izi.

Tanım : Yatay kesitine gore oval gövdeli (O1). Diskus'un yerini, doldurma deliğinin etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Boyun çevresi sarma şeritle çevrilir. Üçgen biçimli fitil deliği. Omuz: Tek merkezli daireler. Burun üzerinde, ortada dört kısa, onun her iki yanında ikişer, uzun, çizgi bezeme. Düz dipli.

Analoji : Kat. no. 58, 59; Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 6. yy-7. yy başı.

Kat. No. : 64

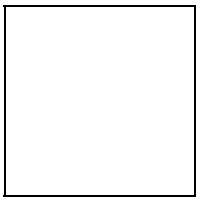
Tip 2

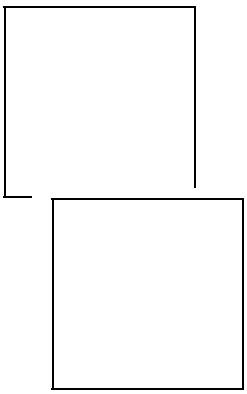
Kazı : SA.03.LA2.40
Müze : -

Aşağı Agora,
Açma 2355-2390, Tabaka 5
Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 8 cm.
G. : 4.5 cm.
Y. : 4 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : Yatay kesitine göre oval gövdeli (O2). Diskus'un yerini, doldurma deliği etrafında yükselen boyun alır. Geniş, eğimli omuzlu. Gövdeden tutamak, doldurma deliği ile birleşir. Omuz: Parelel çizgi bezeme. Burun üzerinde, ortada dört çizgi bezeme ve iki yanda daireler. Düz dipli.

Analoji : Broneer Tip 29, grup 1; Loeschecke Tip 7; Bailey 1988: no. Q 3151; Gill and Şen 2003: no. 46, 47; Perlzweig 1961: no. 362.

Tarihlendirme : MS. 2.-7. yy.

Kat. No. : 65

Plastik

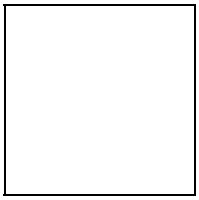
Kazı : SA03NEG.51
Müze : -

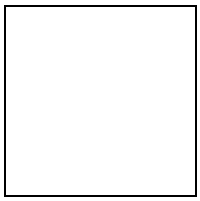
Kuzeydoğu Kapısı,
Oda 2, Tabaka 4

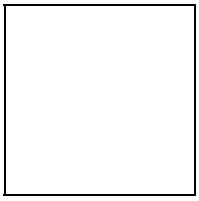
Müze

Hamur 1
Astarlı
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 7.7 cm.
G. : 3.3 cm.
Y. : 2.8 cm.

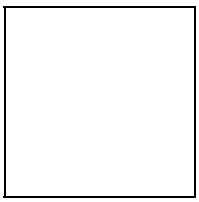
Durum : Tüm.

Tanım : Sandaletli sağ ayak biçimli plastik kandil. Yatay kesitine göre özel formda. Ayak bileğinin içi doldurma deliği, baş parmak fitil deliğini oluşturur. Sandalın ayağa dolanan deri sicimi ve ayak ile tabanı birbirinden ayıran bölüm kazıma çizgi ile gösterilir. Düz dipli.

Analoji : Bailey 1980, Tip L.

Tarihlendirme : MS. 6. yy'ın ikinci yarısı-MS. 7. yy başı.

Kat. No. : 66

Plastik

Kazı : SA.95.UA.164

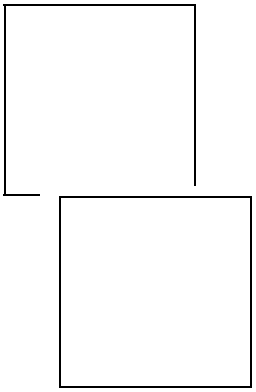
Müze : K.489.152.95

Yukarı Agora,
Açma LXIX, Tabaka 3

Müze

Hamur 1
Alacalı Astarlı

U. : 9.5 cm.
G. : 4.6 cm.
Y. : 4.5 cm.

Durum : Tutamak ve fitil deliğinin bir bölümü kırık.

Tanım : İnsan başı şeklinde plastik kandil. Yatay kesitine göre tutamağı gövde dışına taşan oval formdadır (O2). Yüz öğeleri kalıpla yapılmıştır. Doldurma deliği, alın bölümünündedir. Geniş fitil deliği. Halka dipli.

Analoji : Bailey 1980, Tip L.

Tarihlendirme : -

Kat. No. : 67

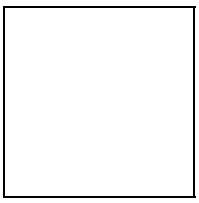
Tipoloji Dışı

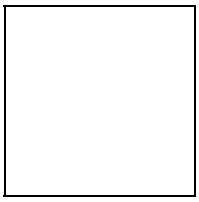
Kazı : SA.01.DA2.168
Müze : -

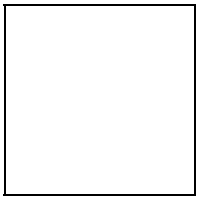
Konut Alanı,
Açma 2480-2490, Bölge 16
Müze

Alacalı Astarlı

U. : 13.4 cm.
G. : 6.5 cm.
Y. : 6 cm.

Durum : Tüm. Fitil deliğind

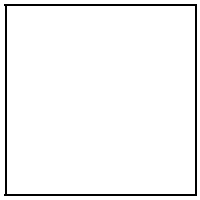
Tanım : Yatay kesitine gö O2). Düz diskus'ta doldurma deliği etrafı, oval biçimde sınırlanır. Diskus ve burun, düz bir kanalla birbirine bağlanır. Keskin eğimli yan duvarlı, yatay omuzlu. Diskusta iki doldurma deliği. Gövdeden tutamaklı. Diskus:

Merkezde, kısa ayaklı bir kadeh ? ve tek merkezli daireler. Omuz: İç içe açı ve tek merkezli daireler. Halka dipli. Dip halkası ile tutamak arasında sırt çıkıntısı. Dip halkası içinde: Tek merkezli daire ve çevresinde daireler.

Analoji : Hayes Tip 2; Broneer Tip 31; Bailey 1988: no. Q 1756? (Omuz bezemesi).

Tarihlendirme : MS. 6. yy sonu-7. yy başı.

EK 2: KALIP KATALOĞU

Kalıp 1

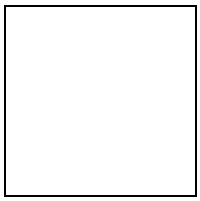
Üst Yarı

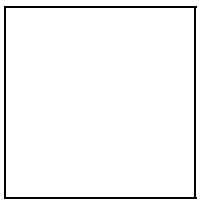
Kazı : SA.94.LW.108.3
Müze : -

Kitaplığın Batısı,
Açma XLVIII, Tabaka 11
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 13.5 cm.
G. : 10.1 cm.
K. : 2.1 cm.

Durum : Tüm.

Tanım : İçbükey diskus, çift sıra şe ınde sınırlanır. Diskus ve fitil deliğini birleştiren kanal bulunur. Yivli gövdeden tutamaklı. Fitil deliği, kalıp dışından, bir aletle delinerek oluşturulur. Dış yüzeyde, burun ve tutamak kısmında "V" biçimli çentikler. Diskus: 11 petalli çiçek rozet bezemesi. Omuz: Kıvrılarak ilerleyen dallar ve yapraklardan oluşan bitkisel bezeme. Burunda yan yana dil motifi.

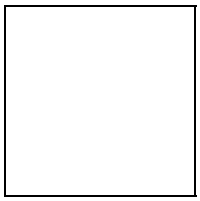
Analoji : Kat. no. 1, 2 ve 7. Perlzweig 1961: no. 2868.

Tarihlendirme : MS. 4.yy'ın ikinci yarısı- MS. 5.yy'ın ilk yarısı.

Kalıp 2

Üst Yarı

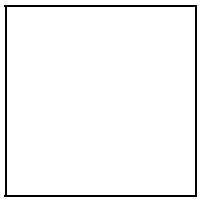
Kazı : SA.91.N.701
Müze : K.15.11.91

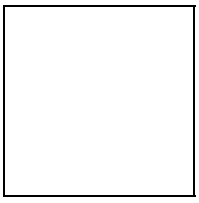

Nymphaion, Avlu,
Tabaka 6
Müze

Hamur 1
2.5 YR 6/8 Açık kırmızı

U. : 11.1 cm.
G. : 8 cm.
K. : 1.7 cm.

Durum : Tutamak kırık.

Tanım : İçbükey diskus, çift sıra şeritle sınırlanır. Diskus ile fitil deliği, bir kanal ile birbirine bağlanır. Fitil deliği ince bir aletle delinmiş. Diskus: Damla biçimli dört motif. Omuz: İç içe açı. Dış yüzeyde daireler.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 450/475-550/575.

Bibliyografya : Roovers 1993: 162, res.115d.

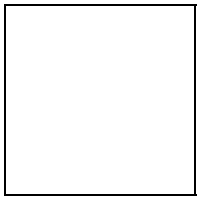
Kalıp 3

Üst Yarı

Kazı : SA.02.PQ.1

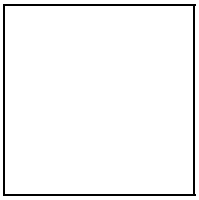
Müze :-

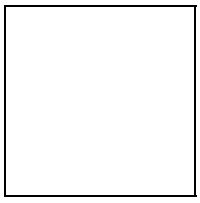
Çömlekçiler Mahallesi,
Oda, Tabaka 2
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 8.4 cm.
G. : 5 cm.
K : 2.1 cm.

Durum : Diskus, tutamak ve omzun bir kısmı.

Tanım : İçbükey diskus, çift sıra şeritle, oval biçimde sınırlanır. Palmet biçimli tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: İç içe açı. Dış yüzeyde "+" işareti.

Analoji : -

Tarihlendirme : -

Kalıp 4

Üst Yarı

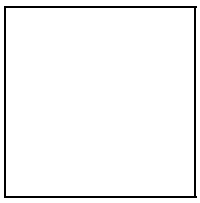
Kazı : SA.04.PQ.2.1

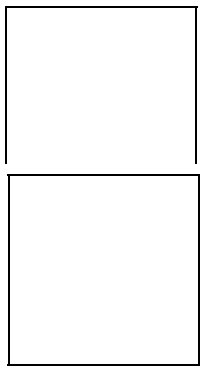
Müze :-

Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 1
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 4.6 cm.
G. : 5 cm.
K : 1.4 cm.

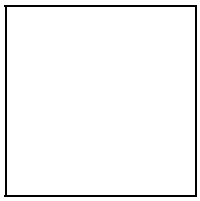
Durum	:	Burun ve omzun bir kısmı.
Tanım	:	Çift sıra şeritli kanal. Çapa benzeri burun. Keskin eğimli omuz. Yan duvarlar: Tek merkezli daireler.
Analoji	:	-
Tarihlendirme	:	MS. 5.yy'ın ilk yarısı-6.yy.

Kalıp 5

Üst Yarı

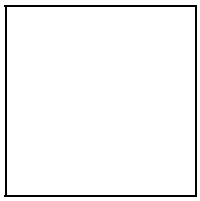
Kazı : SA.04.PQ.2.2
Müze : -

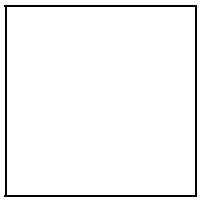
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 1
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/6 Kırmızımsı sarı

U. : 9.1 cm.
G. : 6.5 cm.
K. : 2 cm.

Durum : Tutamak/kulp ve omuzun bir kısmı kırık.

Tanım : Düz diskus, şeritle çember biçimde sınırlanır. Diskus ve fitil deliği, kısa bir kanalla birbirine bağlanır. Diskus: Uçları kıvrılan ışın motifi. Omuz: Noktalı bezeme ve iç içe açı. Dış yüzeyde "V" biçimli izler ve ortada dörde bölünmüş kare.

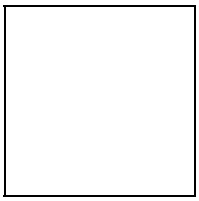
Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy.

Kalıp 6

Üst Yarı

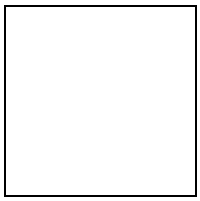
Kazı : SA.04.PQ.44
Müze : -

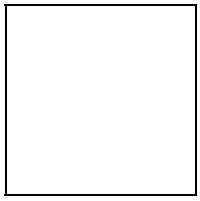

Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 5
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/6 Kırmızımsı sarı

U. : 11.6 cm.
G. : 8 cm.
K. : 2.2 cm.

Durum : Tüm. Üst yarıya ait k

Tanım : Geniş ve düz diskus, şerıtle çember bıçimde çevrilir. Diskus ve fitil deliği, düz ve uzun bir kanalla birbirine bağlanır. Kanalın kenarlarında ve diskusu çeviren şeritin bir bölümünde boncuk bezeme. Gövdeden tutamaklı. Diskus: Kısa çizgi bezemeden oluşturulmuş açık uçları yatay "S" formlu motifler ile kapatılmış "N" biçimli bezeme. Omuz: Dalga motifi. Dış yüzeyde "β" işareti ?.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6. yy'ın ikinci yarısı.

Kalıp 7

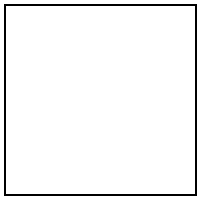
Üst Yarı

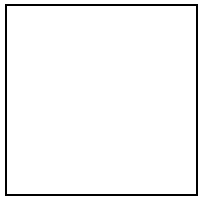
Kazı : SA.04.PQ.37
Müze :-

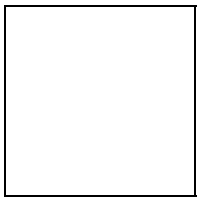
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 10
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 6.3 cm.
G. : 6.5 cm.
K. : 1.5 cm.

Durum	:	Burun, kanal ve omzun bir kısmı.
Tanım	:	Yatay omuzlu. Keskin eğimli yan duvarlı. Diskus ve fitil deliğini birbirine bağlayan kanal düz ve geniş. Çapa benzeri burunlu. Çapanın iki ucunda daireler. Omuz: Balık kılçığı. Kanal: Balık kılçığı. Yan duvarlar: Daireler.
Analoji	:	-
Tarihlendirme	:	MS.6.yy'ın ikinci yarısı.

Kalıp 8

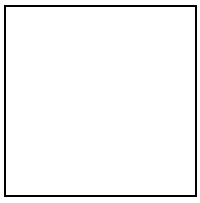
Üst Yarı

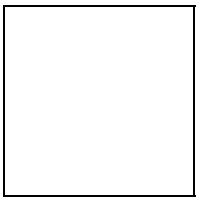
Kazı : SA.04.PQ.40
Müze : -

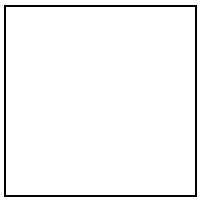
Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 11
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
5 YR 7/6 Kırmızımsı sarı

U. : 6 cm.
G. : 8.1 cm.
K. : 1.2 cm.

Durum : Yarım. Diskus kırık.

Tanım : Dairesel gövdeli. Yüksek ya·lak kesitli bir şerit, diskusu yatay omuzdan ayırır. Dikey tutamak, gövdeden hafif taşar. Yüksek gövdeli kandiller ile benzerlik gösterir. Tutamağın her iki yanında, dikey düzenlenmiş bir sıra boncuk bezeme. Omuz: Zikzak hat ve aralarda tek merkezli daireler. Yan duvarlar: İç içe açılar.

Analoji : -

Tarihlendirme : MS. 6.yy.

Kalıp 9

Üst Yarı

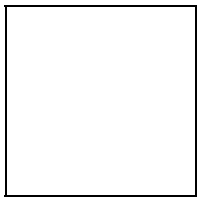
Kazı : SA.03.DA1.128A

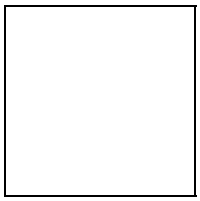
Müze : -

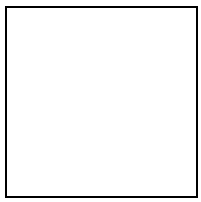
Konut Alanı,
Oda 39, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 8/4 Pembe

U. : 8.5 cm.
G. : 3.4 cm.
K. : 2.3 cm.

Durum : Yarım.

Tanım : Dairesel gövdeli (D1). Alçak çanak biçimli, yüksek gövdenin içinde, merkezinde içbükey diskus'un bulunduğu, eğimli omuz yer alır. İki havalandırma deliğinden biri korunmuş. Diskus: Yumuşakça kabuğu benzeri bezeme. Omuz: "S" formlu hatlar ve tek merkezli daire motifleri. Diskus ve fitil deliği arasında dört sıra boncuk bezeme. Kenar boyunca noktalı bezeme. Dış yüzeyde yumuşakça kabuğu benzeri bezeme?

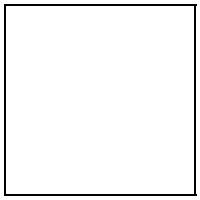
Analoji : Kat. no. 41.

Tarihlendirme : MS. 5.-7. yy.

Kalıp 10

Üst Yarı

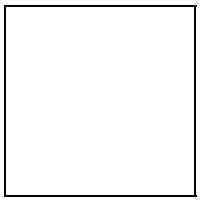
Kazı : SA.93.Y.10
Müze :-

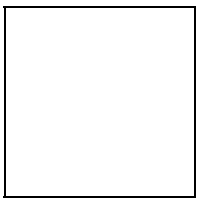

Yüzey
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 12.5 cm.
G. : 7.4 cm.
K. : 3 cm.

Durum : Tutamak, burun v ı kırık.

Tanım : Damla biçimli be ift sıra şeritle sınırlanır. Diskus ve burun, bir kanal ile birbirine bağlanır. Palmet biçimli tutamaklı. Tutamak ile diskus arasında iki sıra boncuk bezeme. Diskus: Doldurma deliği, çift sıra yiv ile çevrilir. Omuz: Asma dalı ve üzüm salkımları motifi. Dış yüzeyde çentikler. Ortada "+" işareti ve tanımlanamayan yazıt.

Analoji : Kat. no. 8 ve 11.

Tarihlendirme : -

Kalıp 11

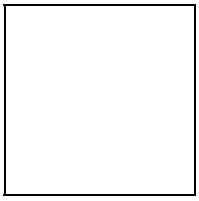
Üst Yarı

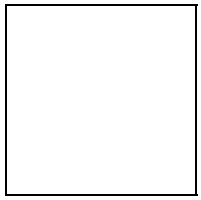
Kazı : SA.90.N.25.1
Müze : -

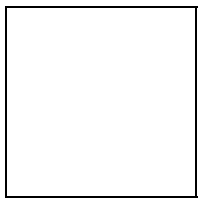
Nymphaion,
Açma VI, Mezar
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 8.5 cm.
G. : 6.7 cm.
K. : 4.1 cm.

Durum : Tutamak, diskus ve omuzun bir bölüm kırık.

Tanım : İçbükey diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçimde sınırlanır. Geniş, eğimli omuzlu. Yivli, gövdeden tutamaklı. Diskus: Bezemesiz. Omuz: Birbirine paralel, bir ucu dairelerle kapatılmış çizgi bezeme. Dış yüzeyde "V" biçimli izler.

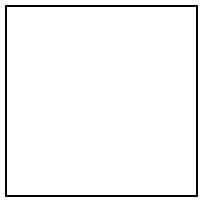
Analoji : -

Tarihlendirme : -

Kalıp 12

Üst Yarı

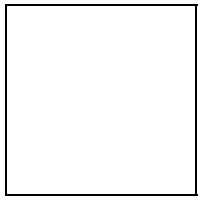
Kazı : SA.91.N.593D
Müze : -

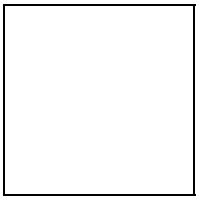

Nymphaion, Açma XXX,
Tabaka 2
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/6 Kırmızımsı sarı

U. : 7.7 cm.
G. : 7.3 cm.
K. : 3.1 cm.

Durum : Tutamak ve diskus'un bir bölümü.

Tanım : İçbükey diskus, yuvarlak kesitli şeritle çember biçimde sınırlanır. Geniş, eğimli omuzlu. Yivli gövdeden tutamaklı. Doldurma deliği, bir aletle, kalıbın dışından delinerek oluşturulur.

Analoji : -

Tarihlendirme : -

Kalıp 13

Alt Yarı

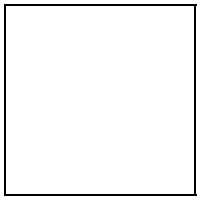
Kazı : SA.91.N.44
Müze : -

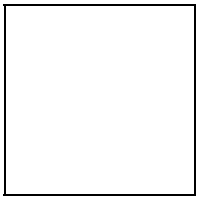
Nymphaion,
Açma XV, Mezar

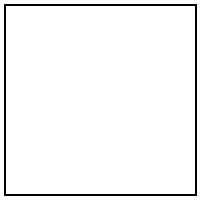
Kazı Evi deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/6 Kırmızımsı sarı

U. : 6.2 cm.
G. : 9 cm.
K. : 1.3 cm.

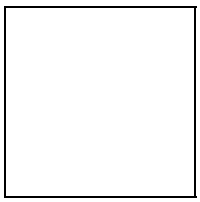

Durum	:	Yarım.
Tanım	:	Halka dipli, tutamağa doğru balık kuyruğu.
Analoji	:	Perlzweig 1961: no. 2873 ile benzer (planta pedis hariç).
Tarihlendirme	:	MS. 4. yy'ın ilk yarısı.

Kalıp 14

Alt Yarı

Kazı : SA.92.N.1
Müze :-

Nymphaion
Açma XXXI, Tabaka 4
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
2.5 YR 7/6 Açık kırmızı

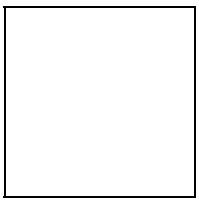
U. : 6.6 cm.
G. : 8.8 cm.
K. : 1.4 cm.

Durum	:	Yarım.
Tanım	:	Halka dipli, tutamağa doğru balık kuyruğu. Dip halkasının içinde planta pedis ?.
Analoji	:	Perlzweig 1961: no. 2873.
Tarihlendirme	:	MS. 4.-5. yy.

Kalıp 15

Alt Yarı

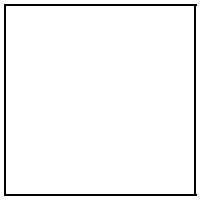
Kazı : SA.04.PQ.59
Müze : -

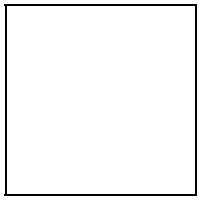

Çömlekçiler Mahallesi,
Sondaj 1, Tabaka 16
Kazı Evi Deposu

Hamur 1
7.5 YR 7/4 Pembe

U. : 11.1 cm.
G. : 8.6 cm.
K. : 2 cm.

Durum	:	Tüm.
Tanım	:	Halka dipli. Dış yüzeyde “V” biçimli izler.
Analoji	:	-
Tarihlendirme	:	MS. 6. yy.

KAYNAKÇA

a. Antik Kaynaklar

ARR. ANAB.	Flavius Arrianos, Aleksandrou Anabasis, Ed. T. E. Page, The Loeb Classical Library, Londra, 1930.
LIV.	Titus Livius, Ab Urbe Condita, Ed. T. E. Page, The Loeb Classical Library, Londra, 1936.

b. Modern Kaynaklar

ATASOY, S. 2005	Bronze Lamps in the Istanbul Archaeological Museum: An illustrated catalogue, **BAR S1436**, Oxford.
BAILEY, D.M.: 1963	Greek and Roman Pottery Lamps, Londra.
1980	A Catalogue of the Lamps in the British Museum II. Roman Lamps Made in Italy, Londra.
1988	A Catalogue of the Lamps in the British Museum III: Roman Provincial Lamps, Londra.
BAŞER, S.S.: 1991	"1988-89 yılları Kibyra kurtarma kazıları", **I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri**, Ankara, s. 235-260.
BRONEER, O.: 1930	Terracotta Lamps, Corinth, IV/2, Cambridge
ÇOKAY, S.Ş.: 1996	"Antik Çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri", (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
ÇOKAY, S.Ş.: 2000	Antik Çağda Aydınlatma Araçları, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul
ÇOKAY-KEPÇE, S.: 2005	"Tekirdağ Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil", **Anadolu Araştırmaları,** 18/1, İstanbul.

DE CUPERE, B., VAN NEER, W. & LENTACKER, A.: 1993 "Some Aspects of the Bone-working Industry in Roman Sagalassos", Ed. M. Waelkens, J. Poblome, Sagalassos II, Report on the Third Excavation Campaign of 1992, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 5, Leuven, s. 269-278.

DEGEEST, R.: 2000 The Common Wares of Sagalassos, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology III, Sagalassos Archaeological Research Project, Katholike Universiteit, Leuven.

DELEMEN, İ. 1999 Anatolian Rider Gods, Asia Minor Studies 35, Habelt, Bonn.

FORBES, R.J.: 1958 Studies in Ancient Technology, VI, Leiden.

GILL, M.A.V., ŞEN, N.T.: 2003 "Roman and Early Byzantine Terracotta Lamps", Amorium Reports II, Research Papers and Technical Reports, Ed. C.S. Lightfoot, **BAR International Series 1170**.

GÜRLER, B.: 2005 "Tire Müzesinden Kandiller", **Belleten**, 68/ 253, Ankara, s. 613-620.

HAYES, J.W.: 1972 Late Roman Pottery, British School at Rome, Londra.

1980 Ancient Lamps in the Royal Ontorio Museum I, Greek and Roman Clay Lamps, Toronto.

1992 Excavations at Saraçhane in İstanbul, 2, The pottery, Princeton University Press, Princeton.

HORSLEY, G.H.R. 1999 The Rider God Steles at Burdur Museum in Turkey, The Third Museum of Antiquities Maurice Kelly Lecture, Armidale.

KASSAB-TEZGÖR, D., SEZER, T.: 1995 İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu I, Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler, İstanbul.

KIMPE, K., JACOBS, P.A., WAELKENS, M.: 2001 "Analysis of oil used in late Roman lamps with different mass spectrometric techniques revealed the presence of predominantly olive oil together with traces of animal fat", **Journal of Chromatography A**, 937, s. 88-95.

LAFLI, E.: 1999 — Sagalassos Red Slip Ware aus Seleukeia Sidera. Ein Beispiel der Verbreitung der sagalassischen Keramik im römischen Pisidien", Forum Archaeologiae, Zeitschrift für klasiche Archäologie, 10/III/1999, (Çevrimiçi), http//homepage.univie.ac.at/elisabeth.trinkl/forum03999/10sidera.htm, 10 Mart 2006, 13.12.

2004 — "Erster Vorläufiger Bericht über die Römisch-Kaiserzeitlichen und Spätantiken Keramikfunde aus Antiocheia in Pisidien: Spätantik Frühbyzantinischen Tonunguentarien", **22. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 2, Konya.

LOESCHECKE, S.: 1919 — Lampen aus Vindonissa, Zürih.

MENZEL, H.: 1969 — Antike Lampen, Im Römisch-Germanischen Zentral Museum zu Mainz, Mainz.

MILTNER, F.: 1937 — Forschungen in Ephesos, IV/2, Viyana.

MITCHELL, S.: 1993 — Anatolia, Land, Men and Gods in Asia Minor 2, The Rise of the Church,Oxford.

MITCHELL, S., OWENS E., M. WAELKENS: 1989 — "Arriassos and Sagalassos 1988", **Anatolian Studies**, 39, s. 61-76.

OTTENBURGS, R., JORISSEN, C., VIAENE, W.: 1993 — "Study of the Clays", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 5, Leuven, s. 163-170.

OZIOL, TH.J., POUİLLOUX, J.: 1969 — Salamine de Chypre, I, Les Lampes, Paris

ÖKSE, A.T.: 1993 — Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

PERLZWEIG, J.: 1961 — Lamps of the Roman Period, The Athenian Agora,VII, Princeton.

POBLOME, J.: 1996	"Production and Distribution of Sagalassos Red Slip Ware. A dialogue with the Roman economy, Ed. M. Herfort-Koch, U. Mandel and U. Schödler, Hellenistische und kaiserzeitliche Keramik des Östlichen Mittelmeergebietes. Kolloquium Frankfurt 24.-25. April 1995, Frankfurt am Main, s. 75-103.
1999	Sagalassos Red Slip Ware, Typology and Chronology, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology II, Turnhout.
POBLOME, J., DEGRYSE, P.: 2000	"The 1998-99 Excavation and Restoration Season at Sagalassos, Sondages and Drilllings in the Potter's Quarter", **XXII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2, s. 159-180.
POBLOME, J., WAELKENS, M.: 2003	"Sagalassos and Alexandria. Exchange in the Eastern Mediterranean", Ed. C. Abadi-Reynal, Les céramiques en Anatolie aux époques héllenistique et romaine: productions et échanges, İstanbul 23-25 Mai 1997, İstanbul, s. 179-192.
POBLOME, J. v.d.: 1998	"Sagalassos Red Slip Ware. The Organisation of a Manufacture", Münstersche Beiträge zur antiken Handelsgeschichte 17, s. 52-64.
2000	"The Ceramic Production Centre of Sagalassos" , Rei Cretariae Romanae Fautorum, Acta 36, s. 39-42.
2002a	"An Early Imperial Pottery Workshop at Sagalassos", Modern Trends in Scientific Studies on Ancient Ceramics, Ed. V. Kilioglou, A. Hein, Y. Maniatis, BAR international Series 1011, s. 335-342.
2002b	"The Concept of a Pottery Production Centre. An Archaeometrical Contribution from Ancient Sagalassos", **Journal of Archaeological Science 29**, 2002, s. 873-882.
2003	"Report on the 2002 Excavation and restoration Campaign at Sagalassos,The Potter's Quarter.", **XXV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, s. 215-225.
ROOVERS, I.: 1993	"The Lamps", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, s. 153-162.
SCHELTENS, E.: 1993	"Some Wheelmade Lamps of Sagalassos, A Preliminary Note", Ed. M. Waelkens and J. Poblome, Sagalassos II, Report on the Third Excavation Campaign of 1992, Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 6, Leuven, s. 191-207.

SHIER, L.A.: 1978 — Terracotta Lamps from Karanis, Mısır, Excavations of the University Of Michigan, Kelsey Museum of Archaeology, Studies 3, Ann Arbor.

VAN NEER, W., DE CUPERE, B.: 1993 — "First Archaeozoological Results form the Hellenistic-Roman site of Sagalassos", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, s. 225-238.

VIAENE, W. v.d.: 1995: — "The Firing Temperature of Sagalassos Red Slip Ware", Ed. M. Waelkens, J. Poblome, Sagalassos III, Report on the Fourth Excavation Campaign of 1993, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 7, Leuven, s. 235-243.

WAELKENS, M.: 1993 — "Sagalassos. History and Archaeology", Ed. M. Waelkens, Sagalassos I, First general report on the survey (1986-1989) and excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 5, Leuven, s. 37-49.

1995a — "The 1993 Survey in the District South and East of Sagalassos", Ed. M. Waelkens, J. Poblome, Sagalassos III, Report on the Fourth Excavation Campaign of 1993, Acta Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 7, Leuven, s. 11-22.

1995b — “Rise and fall of Sagalassos. Scholars restore a glorious classical past to a forgotten mountain city”, **Archaeology**, 48.3, s. 28-34.

2002 — "Romanization in the East. A Case Study: Sagalassos and Pisidia (SW Turkey)", **İstanbuler Mitteilungen**, 52, Tubingen, s. 311-363.

2006a — “Excavations Near The Theater: June 29-July 1, 2004", Archaeology’s Interactive Dig, (Çevrimiçi) http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater3.html, 8 Eylül 2006, 18.21.

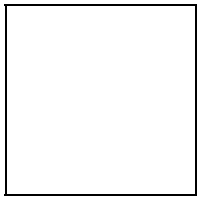
2006b — "Geophysical Survey: July 11-15, 2004", Archaeology’s Interactive Dig, (Çevrimiçi) http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/survey8.html, 8 Eylül 2006, 17.59.

2006c — "Excavations Near The Theater: June 20-24, 2004", Archaeology’s Interactive Dig, (Çevrimiçi) http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater2.html, 8 Eylül 2006, 18.47.

2006d	"Excavations Near The Theater: July 4-8, 2004", Archaeology's Interactive Dig, (Çevrimiçi) http://www.archaeology.org/interactive/sagalassos/field04/theater4.html, 8 Eylül 2006, 18.48.
2006e	"Results and Highlights", (Çevrimiçi) http//www.sagalassos.be, 4 Temmuz 2006, 21.29.
2006f	"Location and History of Sagalassos", (Çevrimiçi) http//www.sagalassos.be, 15 Nisan 2006, 10.35.
WAELKENS, M., HARMANKAYA, A., VIAENE, W.: 1991a	" The Excavations at Sagalassos 1990", **XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2, s. 283-307.
1991b	" The Excavations at Sagalassos 1990", **Anatolian Studies**, 41, Ankara, s. 197-215.
WAELKENS, M., MITCHELL, S.: 1987	"Sagalassos and Kremna 1986", **Anatolian Studies**, 37, s. 37-47.
1988a	"Cremna and Sagalassus 1987", **Anatolian Studies**, 38, s. 53-65.
1988b	"Sagalassus 1986", **V. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, s. 231-246.
1989	"Sagalassus 1987", **VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, s. 201-218.
WAELKENS, M. v.d.: 1990	" Sagalassos 1989: The Rescue Excavation in the Potters Quarter and the "Sagalassos Ware", **XII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2, s. 119-132.
1992a	"The Excavations at Sagalassos 1991", **XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2, s. 325-353.
1992b	"The Excavations at Sagalassos 1991", **Anatolian Studies** 42, s. 79-99.
1995	"The 1994 and 1995 Surveys on the Territory of Sagalassos", Ed. M. Waelkens and J. Poblome,Sagalassos IV, Report on the Survey and Excavation Campaigns in 1994 and 1995, Acta Archaeologica Lovaniensia, Monographiae 9, Leuven, 11-102.

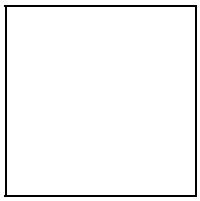
2000a	"The 1996 and 1997 Survey Seasons at Sagalassos", Ed. M. Waelkens, L. Loots, Sagalassos V, Report on the Survey and Excavations Campaigns of 1996 and 1997, Leuven, 2000, s. 17-217.
2000b	"The 1996 and 1997 Excavation Seasons at Sagalassos", Ed. M. Waelkens, L. Loots, Sagalassos V, Report on the Survey and Excavations Campaigns of 1996 and 1997, Leuven, 2000, s. 217-419.
WALTERS, H.B.: 1914	Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum, Londra.

HARİTALAR

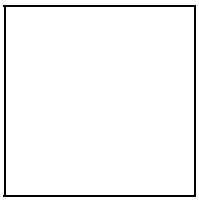
Sagalassos'un Konumu

Harita 2

Sagalassos'un İmparatorluk Dönemi Territoryumu

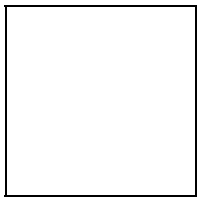
Harita 3

“Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramik Grubu”nun Dağılım Haritası

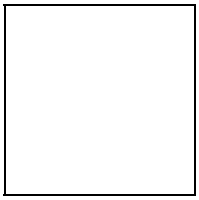
LEVHALAR

Levha 1

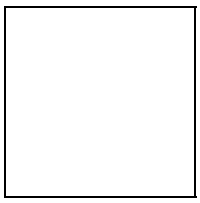

Sagalassos'un kent planı

Levha 2

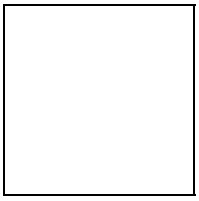

a. Augustus dönemine tarihlenen işlik.

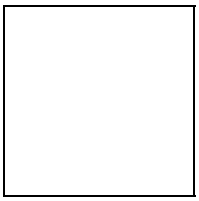

b. Alexandreia'da bulunmuş Sagalassos çark yapımı kandil.

Levha 3

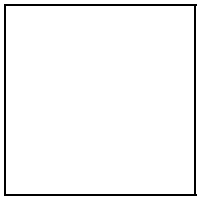

a. Pidisia Antiokheiası'nda bulunmuş Sagalassos kalıp yapımı kandil.

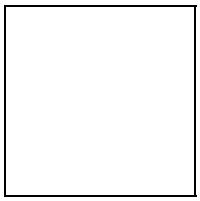

b. Sagalassos Çark Yapımı Kandil Tipleri.

Levha 4

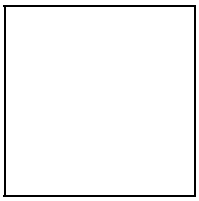

a. 57 katalog no.'lu kandil.

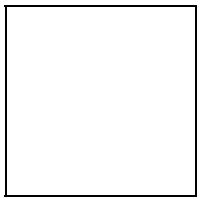

b. 9 katalog no.'lu kandil.

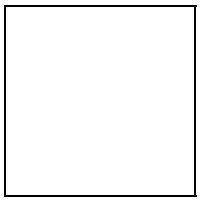
Levha 5

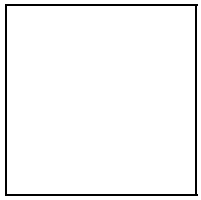
Wiesenau'daki kandil fırını.

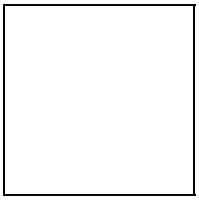
a. Geç Roma Dönemine ait kalıp yapımı kandil, figürin ve mataralar üreten işlik.

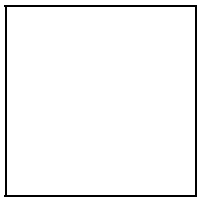
b. Geç Roma Dönemine ait kalıp yapımı kandil, figürin ve mataralar üreten işlikten bir fırın, Fırın 4.

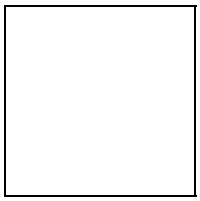
a. Wiesenau'daki kandil fırınının kesiti.

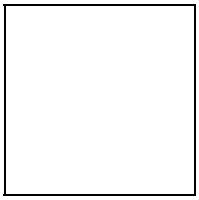
b. SA.00.G.3 kazı envanter no.'lu kandil.

Sagalassos Kalıp Yapımı Kandillerinin Buluntu Planı.

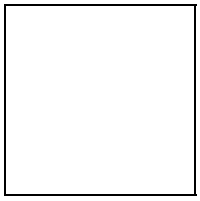

a. Kalıp 1 ve örnek kandili.

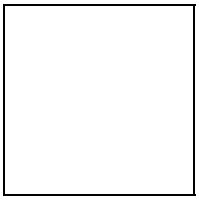

b. Kalıp 1 ve 7 katalog no.'lu kandil.

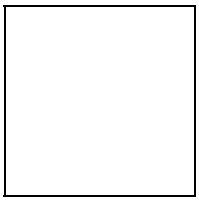
Levha 10

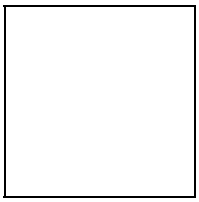
a. Kibyra'da bulunmuş kandiller.

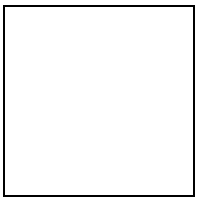
b. Kalıp 10 ve örnek
kandili.

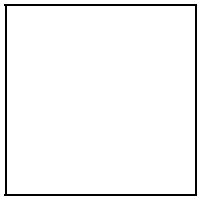
a. Perge’de bulunmuş kandil.

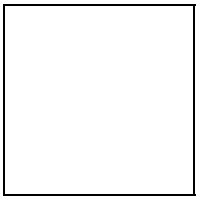
b. Kalıp 9.

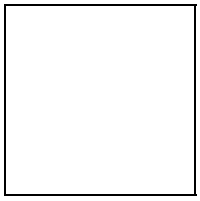
c. Perge’de bulunmuş kandil.

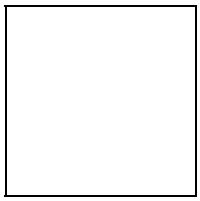
a. Amorium'da bulunmuş kandiller.

b. 65 katalog no.'lu kandil.

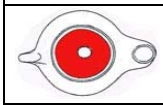
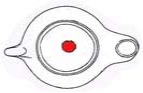
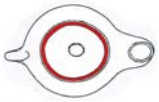
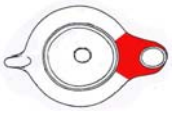
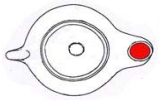
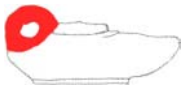

c. 66 katalog no.'lu kandil.

67 katalog no.'lu kandil.

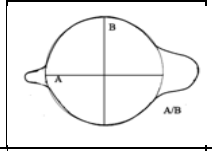
KANDİL BÖLÜMLERİ TERMİNOLOJİSİ

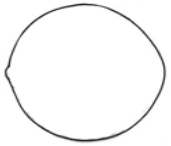
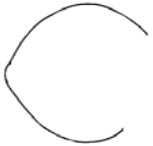
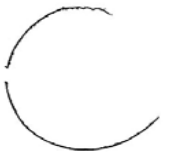
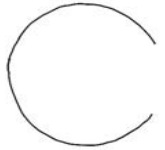
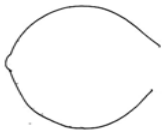
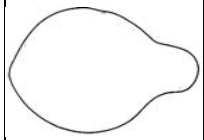
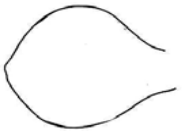
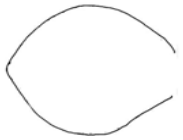
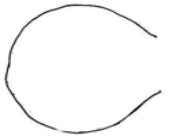
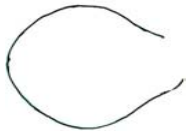
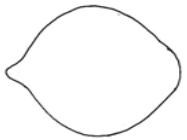
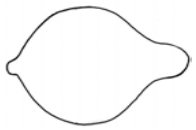
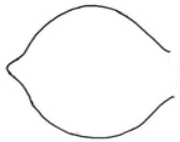
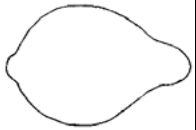
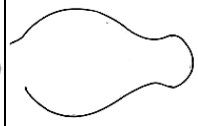
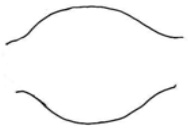
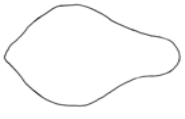
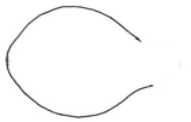
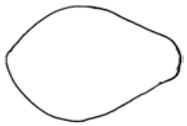
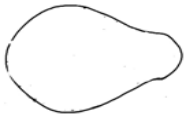
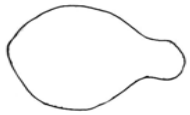
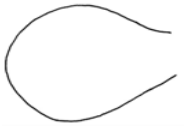
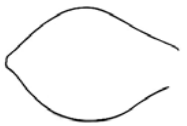
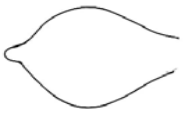
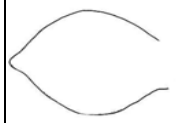
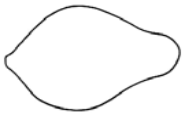
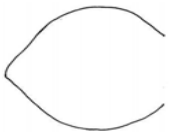
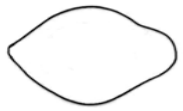
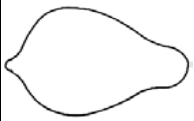
	LATİNCE/ YUNANCA	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	ALMANCA	FRANSIZCA
	DISCUS	DİSKUS	DISK/DISCUS	SPIEGEL	MÉDAILLON
		DOLDURMA DELİĞİ	FILLING-HOLE	FÜLLOCH	TROU D'ALIMENTATION
	MARGO	OMUZ	SHOULDER/RIM	SCHULTER	COURONNE
		YAN DUVAR			
		ŞERİT	FRAMING RING	RING	ANNULAIRE
	ROSTRUM/NASUS/ MYXUS	BURUN	NOZZLE	SCHNAUZE	BEC
	ELLYKHNIUM *"FİTİL"*	FİTİL DELİĞİ	WICK-HOLE	BRENNLOCH	TROU DE LA MECHE
	ANSA/ MANUBRIUM	TUTAMAK	KNOB HANDLE	GRIFF/ ZAPFENGRIFF	TENON
	ANSA/ MANUBRIUM	KULP	HANDLE	HENKEL	ANSE
	INFUNDIBULUM	YAĞ HAZNESİ	CONTAINER		
		GÖVDE	BODY	KÖRPER	CORPS
		DİP	BASE	BODEN	BASE

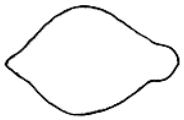
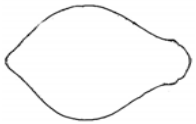
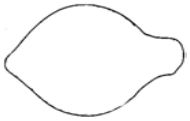
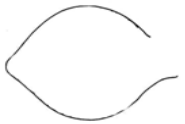
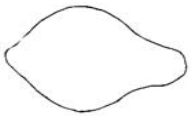
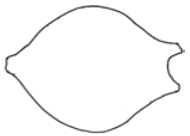
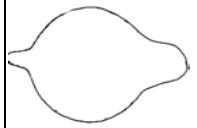
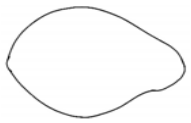
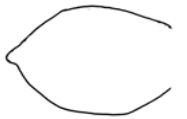
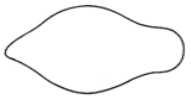
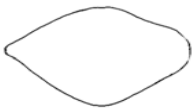
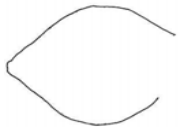
SAGALASSOS'UN KALIP YAPIMI KANDİLLERİ

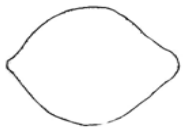
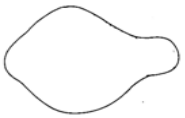
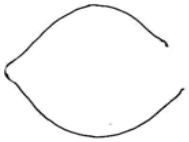
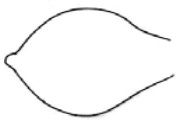
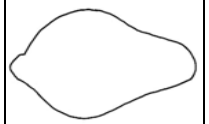
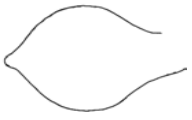
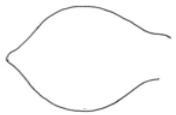
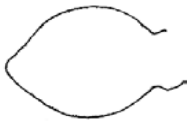
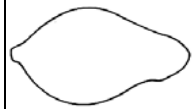
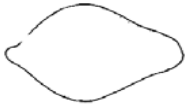
DİSKUSLU (TİP I) (A)	Diskusu ve Burnu Kanalla Birbirine Bağlananlar (1)	İçbükey Diskusu Çember Kenarlı (a)	 1	 2	 3	 4	 5	 6	 7			
												
			MS. 4. yy	MS. 4.yy	MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy	MS. 6.yy sonu-7. yy başı	MS. 6. ve 7. yy'ın ilk yarısı			
		İçbükey Diskusu Damla Biçimli (b)	 8	 9	 10	 11						
												
			MS. 450/475-550/575	MS. 550/575-640	MS. 6. yy ?	MS. 7. yy başı						
		Düz Diskusu Çember Kenarlı (c)	Eğimli Omuzlu ((1))	 12	 13	 14	 15	 16	 17	 18	 19	 20
												
					MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 5.yy'ın ilk yarısı-6. yy	MS. 6.yy	MS. 550/575-640	MS. 6. yy sonu-7. yy başı	MS. 6. yy sonu	MS. 7. yy'ın ilk yarısı
			Yatay Omuzlu ((2))	 21	22	23	24	25				
				MS. 450/475-550/575	MS. 6. yy'ın ilk yarısı	MS. 6. yy-7. yy başı	MS. 450/475-550/575	MS. 6.yy sonu-7.yy başı				
		Düz Diskusu Damla Biçimli (d)	Eğimli Omuzlu ((1))	26	27	28	29	30	31	32		
				MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 6.yy'ın ilk yarısı	MS. 6. yy-7. yy başı	MS. 6. yy sonu-7. yy başı	MS. 7. yy başı	MS. 7. yy'ın ilk yarısı.		
			Keskin Eğimli Omuzlu ((2))	33	34	35	36	37	38			
				MS. 450/475-550/575	MS. 5. yy'ın ikinci yarısı-MS. 6. yy'ın ilk yarısı	MS. 6. yy	MS. 6. yy ortası-ikinci yarısı.	MS. 6. yy-7. yy başı	MS. 6. yy-7. yy başı			
	Diskusu Sınırlananlar (2)	Diskusu İçbükey (a)	Yüksek Gövdeli ((1))	39	40	41	42	43				
				MS. 450/475-550/575	MS.6. yy	MS. 6. yy'ın ikinci yarısı	MS. 6. yy-7. yy başı	MS. 6. yy-7. yy başı				
			Çift konik Gövdeli ((2))	44	45	46						
				MS. 5.-6. yy.	MS. 6. yy sonu-7. yy başı	MS. 550/575-640						
		Diskusu Düz (b)	Eğimli Omuzlu ((1))	47	48							
				MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575							
			Yatay Omuzlu ((2))	49	50	51	52					
				MS. 450/475-550/575	MS. 6. yy'ın ilk yarısı.	MS. 6. yy-7. yy başı.	MS. 6. yy'ın ilk yarısı					
DİSKUSSUZ (BOYUNLU) (TİP II) (B)	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64
	MS. 5. yy'ın ilk yarısı-6. yy	MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 450/475-550/575	MS. 550/575-640	MS. 6.-7. yy	MS. 6.-7. yy	MS. 7. yy başı	MS. 7. yy'ın ilk yarısı.	MS. 6.- 7. yy başı	MS. 2. yy-7. yy ortası
PLASTİK	65	66										
	MS. 6. yy'ın ikinci yarısı-MS. 7. yy başı											
TİPOLOJİ DIŞI	67											
	MS. 6. yy sonu-7. yy başı											

YATAY GÖVDE KESİTİNE GÖRE KANDİL FORMLARI

DAİRESEL FORM (1 cm. - 1.20 cm.)	1. Tutamağı ve burnu gövde içinde kalan form	 39	 41	 42	 43			
	2. Tutamağı gövde içinde kalan form	 3	 4	 12	 18	 56	 61	
	3. Burnu gövde içinde kalan form	 50						
	4. Tutamağı ve burnu gövde dışına taşan form	 1	 2	 7	 8	 11	 13	 15
OVAL FORM (1.22 cm. - 1.60 cm.)	1. Tutamağı gövde içinde kalan form	 5	 6	 9	 10	 20	 34	 60
	2. Tutamağı gövde dışına taşan form	 14	 19	 22	 23	 24	 25	 26
ARMUDİ FORM	 57							

 16	 17	 21	 27	 32	 44	 45
 63						
 28	 31	 33	 35	 36	 37	 38

 46	 47	 48	 49	 55	 58	 59	
 51	 52	 53	 54	 62	 64	 66	 67

ÖZEL FORM	 65							

